

ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ
ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

นายศรนรินทร์ คงเกษม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

LEGAL ISSUES IN BURDEN OF PROVE OF THE DAMAGED PERSON TO PROVE
THE LIABILITY OF BUSINESS OPERATOR UNDER PRODUCT LIABILITY LAW
IN COMPARISON WITH THE FOREIGN LAW

MR. SORNNARIN KONGKASEM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ
ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจาก
สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

โดย

นายศรนรินทร์ คงเกษม

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของภาควิชาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูริย์ คงสมบุญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางปิระพรรณ ตั้งสุวรรณ)

ศรณรินทร์ คงเกษม : ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ. (LEGAL ISSUES IN BURDEN OF PROVE OF THE DAMAGED PERSON TO PROVE THE LIABILITY OF BUSINESS OPERATOR UNDER PRODUCT LIABILITY LAW IN COMPARISON WITH THE FOREIGN LAW) อ.ที่ปริกษานิตยสาร : ศ. ดร. ศักดา ธนิตกุล, 193 หน้า.

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้เพิ่มหลักการใหม่ในส่วนของการพิสูจน์ของผู้เสียหายให้มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ ทำให้ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความบกพร่องของสินค้าและผลกระทบของความบกพร่องนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายได้อย่างไร ซึ่งถือได้ว่ามีความแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมายไทยในสาระสำคัญ

ผลสรุปจากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดภาระพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นของฝ่ายตน โดยเฉพาะในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือนเป็นการกำหนดที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาและดำเนินคดีตามกฎหมายไทยแล้ว เนื่องจากหากกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเหมือนกับกฎหมายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจะทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติที่จะให้ผู้เสียหายแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าที่พิพาทนั้นมีความบกพร่องอย่างไรเพราะผู้เสียหายไม่อาจเข้าถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของฝ่ายผู้ประกอบการได้

สาขาวิชานิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติ.....
ปีการศึกษา 2554..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษานิตยสาร.....

5186005934 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : PRODUCT LIABILITY / BURDEN OF PROOF

SORNNARIN KONGKASEM : LEGAL ISSUES IN BURDEN OF PROVE OF THE DAMAGED PERSON TO PROVE THE LIABILITY OF BUSINESS OPERATOR UNDER PRODUCT LIABILITY LAW IN COMPARISON WITH THE FOREIGN LAW. ADVISOR : PROF. SAKDA THANITCUL, Ph.D., 193 pp.

The Product Liability Act B.E. 2551 introduced a new principle regarding burden of proof of the injured person. A principle of strict liability is applied in a case filed by the injured person, whereby the injured person is not required to prove that a business operator/entrepreneur willfully or negligently caused damage to the injured person. However, research on product liability laws of the USA and the UK indicates that the injured person has a burden to prove on the defectiveness of the product, and to prove how the defective product caused the damage to the injured person. Therefore, this may be seen as a substantive distinction with the principle of proof under Thai product liability law.

The writer views that the principle of burden of proof in product liability cases under Thai law – that the business operators are under a duty to prove on facts in his knowledge and possession, especially facts regarding manufacturing, design, and warning - is appropriate and suitable for Thai court’s procedure. If the injured person had a burden to prove on the defectiveness of the product, as is the case under the USA and UK laws, there would have been problems in practice for the injured person to gather or discover the facts and evidence to prove the defectiveness or deficiency of the product, as the injured person would not be able to access to the facts and evidence that are in the sole possession and knowledge of the business operators.

Field of Study : .....LAWS..... Student’s Signature .....
Academic Year : .....2011..... Advisor’s Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ซึ่งได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็นและความรู้ในทางกฎหมาย อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอกราบขอบคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุญรณ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ชาญณรงค์ ปราณณีจิตต์ และท่านอาจารย์พีระพรรณ ตั้งสุวรรณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์และทำการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา ที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยและช่วยสนับสนุนให้ผู้วิจัยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จ และขอขอบคุณนางสาวชุตินาถ บุญญาอดุลยกิจ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในทุก ๆ เรื่อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณบริษัท เบเคอร์แอนด์แม็คเค็นซี จำกัด และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ให้โอกาสและความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยจนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากจะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้วิจัยขอขอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ญาติ มิตร และคณาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทั้งหลาย แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
บทที่ 2 ที่มาและแนวความคิดเกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	5
2.1 ที่มาของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย.....	5
2.1.1 ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	5
2.1.2 ในสหภาพยุโรป.....	10
2.1.3 ในประเทศไทย.....	20
2.2 ความเห็นและเหตุผลของคณะกรรมการกฤษฎีกาในการตราพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	23
2.2.1 เรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย.....	23
2.2.2 เรื่องเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ.....	24
2.3 ความหมายของคำว่าภาระการพิสูจน์.....	26

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.....	29
บทที่ 3 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศไทยสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ.....	33
3.1 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายประเทศไทย.....	33
3.1.1 หลักกฎหมายในกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย.....	34
3.1.1.1 ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต.....	35
3.1.1.2 ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ.....	39
3.1.1.3 ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่เตือนหรือเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ.....	47
3.1.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย.....	55
3.1.3 หลักการค้นหาข้อเท็จจริงหรือเปิดเผยพยานหลักฐานคดีแพ่ง ในประเทศไทย.....	57
3.1.3.1 วิธีการในการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี ในประเทศไทย.....	58
3.1.3.1.1 บันทึกคำให้การพยานนอกศาล.....	59
3.1.3.1.2 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม.....	60
3.1.3.1.3 การแสดงเอกสารหรือวัตถุพยาน.....	61
3.1.3.1.4 การตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ.....	61
3.1.3.1.5 การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริง.....	62
3.1.3.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล.....	62
3.1.3.3 บทบังคับกรณีคู่ความหลีกเลี่ยงการแสดงผลพยานหลักฐาน หรือแสดงผลพยานหลักฐานที่เป็นเท็จ.....	64
3.1.3.4 บทกำหนดโทษ.....	64
3.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายของประเทศไทย.....	65

3.2.1	หลักกฎหมายในกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศอังกฤษ.....	65
3.2.2	ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหาย จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศอังกฤษ.....	69
3.2.3	หลักการค้นหาข้อเท็จจริงหรือเปิดเผยพยานหลักฐานคดีแพ่ง ในประเทศอังกฤษ.....	75
3.2.3.1	วิธีการในการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี ในประเทศอังกฤษ.....	76
3.2.3.1.1	การเปิดเผยพยานเอกสารโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล.....	76
3.2.3.1.2	การเปิดเผยพยานเอกสารโดยคำสั่งศาล.....	77
3.2.3.1.3	สิทธิในการเรียกให้บุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสาร.....	79
3.2.3.1.4	การตรวจสอบทรัพย์สิน.....	79
3.2.3.1.5	การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม.....	80
3.2.3.2	บทบังคับกรณีคู่ความหลีกเลี่ยงการแสดงพยานหลักฐาน.....	81
บทที่ 4 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายไทย.....		82
4.1	การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลกรณีมีความเสียหายเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.	82
4.1.1	บุคคลที่ต้องรับผิด.....	82
4.1.2	เหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย.....	88
4.1.3	การบรรยายฟ้อง.....	92
4.1.3.1	ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.....	92
4.1.3.2	พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย อันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	93
4.1.4	ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหาย จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	94
4.1.4.1	ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.....	94
4.1.4.2	ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.	100

	หน้า
4.1.4.3 ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล.....	106
4.1.5 ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการเพื่อไม่ต้องรับผิด	
ต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	109
4.1.5.1 สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	109
4.1.5.2 ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	109
4.1.5.3 ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้า ไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับ สินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจน ตามสมควรแล้ว.....	111
4.1.5.4 ภาระการพิสูจน์ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ บางประเภท.....	112
4.1.5.5 ข้อยกเว้นความรับผิดกรณีอื่น ๆ ของผู้ประกอบการ.....	114
4.1.5.5.1 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าภายหลังการขาย.....	114
4.1.5.5.2 ความรู้ด้านวิชาการในขณะผลิต.....	115
4.1.5.5.3 สินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากทางราชการ....	116
4.1.5.5.4 เหตุสุดวิสัย.....	118
4.1.5.5.5 ข้อตกลงยกเว้นความรับผิด.....	118
4.1.6 หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระบวนกรค้นหาข้อเท็จจริงตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	119
4.1.6.1 การส่งสำเนาพยานเอกสาร.....	120
4.1.6.2 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอก ส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล.....	122
4.1.6.2.1 กรณีที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครอง ของคู่ความฝ่ายตรงข้าม.....	123
4.1.6.2.2 กรณีที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครอง ของบุคคลภายนอก.....	125
4.1.6.2.3 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง.....	125
4.1.6.2.4 การให้ศาลสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่จะสืบพิสูจน์.....	127

	หน้า
4.1.7 หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระบวนกรก่อนสืบพยานและการค้นหา	
ข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร.....	127
4.1.7.1 การยื่นบัญชีระบุพยาน.....	128
4.1.7.2 การแจ้งประเด็นข้อพิพาทและกำหนดให้คู่ความฝ่ายใด	
นำพยานมาสืบก่อนหลัง.....	130
4.1.7.3 การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาล.....	131
4.1.7.3.1 การที่ศาลเรียกพยานหลักฐานมาสืบเอง.....	131
4.1.7.3.2 การถามพยาน.....	133
4.1.7.3.3 การขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ	
มาให้ความเห็น.....	134
4.1.7.3.4 การสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม.....	136
4.1.7.4 การมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริง.....	137
4.1.8 ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับกระบวนกรค้นหาข้อเท็จจริง	
ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความแพ่ง.....	140
4.1.8.1 การยื่นบัญชีระบุพยาน.....	140
4.1.8.2 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง.....	141
4.1.8.3 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล.....	142
4.1.8.4 การให้ศาลสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน	
ที่จะสืบพิสูจน์.....	143
4.1.8.5 การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาลและเจ้าพนักงานคดี.....	144
บทที่ 5 วิเคราะห์การพิจารณาพิสูจน์ของผู้เสียหาย	
ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายจากสินค้า	
ที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.....	147
5.1 วิเคราะห์การพิจารณาพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	
เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบและหลักการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายไทย	
เปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ.....	147

5.1.1	ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายประเทศอังกฤษเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย...	147
5.1.1.1	วิเคราะห์เปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกากับกฎหมายไทย....	149
5.1.1.1.1	ส่วนที่คล้ายคลึงกัน.....	149
5.1.1.1.2	ส่วนที่แตกต่างกัน.....	150
5.1.1.2	วิเคราะห์เปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทย.....	150
5.1.1.2.1	ส่วนที่คล้ายคลึงกัน.....	151
5.1.1.2.2	ส่วนที่แตกต่างกัน.....	151
5.1.2	กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายประเทศอังกฤษเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย.....	152
5.1.2.1	การค้นหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.....	152
5.1.2.1.1	การยื่นบัญชีระบุนุพยาน.....	152
5.1.2.1.2	การแจ้งประเด็นข้อพิพาทและกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหลัง.....	153
5.1.2.1.3	การค้นหาข้อเท็จจริงโดยศาล.....	153
5.1.2.1.4	การมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริง..	155
5.1.2.2	การค้นหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง...	156
5.1.2.2.1	การยื่นบัญชีระบุนุพยานเพิ่มเติม.....	156
5.1.2.2.2	การส่งสำเนาพยานเอกสาร.....	157
5.1.2.2.3	การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล.....	158
5.1.2.2.4	การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง.....	159

5.1.2.2.5 การให้ศาลสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่จะสืบพิสูจน์.....	160
5.1.2.3 การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	161
5.1.2.3.1 บันทึกรายการให้การพยานนอกศาล.....	161
5.1.2.3.2 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม.....	161
5.1.2.3.3 การแสดงเอกสารหรือวัตถุพยาน.....	161
5.1.2.3.4 การตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจ.....	162
5.1.2.3.5 การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริง.....	162
5.1.2.4 การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งในประเทศอังกฤษ.....	162
5.1.2.4.1 การเปิดเผยพยานเอกสารโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล.....	162
5.1.2.4.2 การเปิดเผยพยานเอกสารโดยคำสั่งศาล.....	163
5.1.2.4.3 สิทธิในการเรียกให้บุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสาร.....	163
5.1.2.4.4 การตรวจสอบทรัพย์สิน.....	163
5.1.2.4.5 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม.....	164
5.1.2.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกากับกฎหมายไทย.....	164
5.1.2.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง ตามกฎหมายประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทย.....	166
5.2 ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	168
5.3 กรณีศึกษา.....	171
5.3.1 กรณีศึกษาหากคดี Shoshone Coca-Cola Bottling Co. v. Dolinski ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกามีการฟ้องร้องต่อศาลไทย และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทย.....	171
5.3.2 กรณีศึกษาหากคดี Sam B and Other v McDonald's Restaurants Limitedซึ่งเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษมีการฟ้องร้องต่อศาลไทยและอยู่ ภายใต้บังคับของกฎหมายไทย.....	175

	หน้า
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	180
6.1 บทสรุป.....	180
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	182
รายการอ้างอิง.....	185
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	193

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การนำเข้าและส่งออกสินค้า กระบวนการผลิตสินค้าในปัจจุบันไม่เพียงแค่ผลิตภายในประเทศหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศมีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นกว่าสมัยก่อนมาก ดังนั้น การที่ผู้บริโภคสินค้าจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยจึงทำได้ยาก อีกทั้งเมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปบริโภคก็อาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภค หรือบุคคลอื่นได้ นอกจากนี้ การที่ผู้เสียหายจะฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายกับผู้ประกอบการเพื่อได้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น แต่เดิมผู้เสียหายต้องฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดในฐานะละเมิด ซึ่งผู้เสียหายจะมีภาระการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ประกอบการ ทำให้การที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าผู้ผลิตหรือนำเข้าสินค้ากระทำละเมิดนั้นทำได้ยาก เนื่องจากการจะพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลในเรื่องการผลิต การออกแบบและการนำเข้าสินค้าทั้งกระบวนการซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะอยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการทั้งสิ้นทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่อาจเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ ดังนั้นการที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการรับผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิดจึงแทบจะเป็นไปไม่ได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552 โดยเพิ่มหลักการใหม่ในส่วนของภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ กล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย 2 ประการ กล่าวคือ

1. ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการใช้หรือบริโภคสินค้าของผู้ประกอบการ และ

2. การใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา

จากภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ เท่ากับว่าผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงกระบวนการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการแต่อย่างใด จึงทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลในการผลิต การออกแบบ และการนำเข้าสู่สินค้า อันเป็นการลดภาระของผู้เสียหายในการพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยของสินค้า อีกทั้งหากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์เข้าองค์ประกอบข้างต้นแล้ว ก็จะได้รับ การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและผู้ประกอบการทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การออกแบบ และการนำเข้าสู่สินค้าต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และกลายเป็นภาระของผู้ประกอบการที่จะต้องนำสืบให้เข้าองค์ประกอบของข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นเป็นเรื่องใหม่และยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาตัดสินเป็นบรรทัดฐาน จึงอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติในการปรับใช้กฎหมาย นอกจากนี้หากพิจารณาตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจะเห็นได้ว่าผู้เสียหายเป็นฝ่ายมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความบกพร่องของสินค้าและผลกระทบของความบกพร่องนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายได้อย่างไร ซึ่งถือได้ว่ามีความแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมายไทยในสาระสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เปรียบเทียบความแตกต่างกับกฎหมายและคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบในทางพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการดำเนินคดีของคู่ความและการพิพากษาคัดสินคดีของศาล วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงขอเสนอภาระการ

พิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายและคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่ออาจนำไปใช้วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ แนวความคิด ตลอดจนทฤษฎีในเรื่องภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. เพื่อเสนอปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการกำหนดภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในเรื่องภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยกับกฎหมายและคำพิพากษาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่อหาข้อสรุป หรือแนวทางในการแก้ปัญหา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาถึงหลักเกณฑ์และแนวความคิดเกี่ยวกับภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้เห็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในเรื่องนี้ ทั้งนี้โดยอาศัยการเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์และแนวความคิดของกฎหมายและคำพิพากษาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ โดยคำนึงประกอบกับเหตุผลและความเป็นธรรมในสังคมไทย

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

แม้กฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกฎหมายไทยจะมีน้อยกว่าในกฎหมายประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา แต่ในกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาของผู้เสียหายในศาลไทยมีความแตกต่างไปจากกฎหมายของต่างประเทศ หากได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้จะทำให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยรวบรวมข้อมูล หนังสือ เอกสาร บทความ วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาวะ การพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แล้วนำมาศึกษาหลักเกณฑ์ และแนวความคิดอย่างเป็นระบบ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. นำเสนอข้อคิดเห็นจากผลการศึกษาและวิเคราะห์ต่อผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่วิจัยนี้ เพื่อให้ประกอบการพิจารณาเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อไป รวมถึงการพิจารณาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพิจารณาคดีของศาลและแนวทางในการดำเนินคดีคู่ความ
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้ และเพิ่มศักยภาพให้กับนิสิต นักศึกษา นักกฎหมาย ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป

บทที่ 2

ที่มาและแนวความคิด

เกี่ยวกับหลักความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.1 ที่มาของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.1.1 ในประเทศสหรัฐอเมริกา

วิวัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วงเวลาดังนี้¹

ช่วงที่หนึ่ง กลางศตวรรษที่ 19 จนถึงศตวรรษที่ 20 (ค.ศ. 1842-1903) ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่เดิมตัดสินว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่ต้องรับผิดกับบุคคลที่ได้มีนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาในกรณีทะเลาะเลยไม่เอาใจใส่ในการผลิตหรือการขายสินค้า โดยศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับเอาคำพิพากษาในคดี Winter bottom v. Wright (1842)² ซึ่งตัดสินโดยศาลสูงของประเทศอังกฤษมาประยุกต์เป็นกฎหมายจารีตประเพณีในประเทศ โดยคดีดังกล่าวมีข้อเท็จจริงดังนี้ กล่าวคือ ผู้อำนวยการของการไปรษณีย์ได้ทำสัญญาให้จำเลยจัดหาธัญพืชสำหรับจัดส่งไปรษณีย์ให้แก่ที่ทำการไปรษณีย์ โดยจำเลยได้ตกลงที่จะจัดหาธัญพืชที่เหมาะสมและปลอดภัยให้ และจำเลยมีหน้าที่ซ่อมบำรุงธัญพืชตามสัญญา รวมถึงจำเลยต้องจัดหาม้าและคนขับรถม้าให้แก่ที่ทำการไปรษณีย์เพื่อทำการขนส่งตามที่ผู้อำนวยการของการไปรษณีย์มอบหมาย ทั้งนี้โจทก์เป็นคนขับรถม้าให้แก่จำเลยเพื่อการดังกล่าว แต่จำเลยกลับไม่ปฏิบัติตามสัญญาโดยทะเลาะเลยไม่ดูแลรักษาธัญพืชให้อยู่ในสภาพดีทำให้ในขณะที่โจทก์ขับรถม้า ธัญพืชได้พังลงโดยไม่ทราบสาเหตุทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ อย่างไรก็ตามศาลได้พิพากษายกฟ้องโจทก์โดยให้เหตุผลว่ากรณีนี้โจทก์และจำเลยไม่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันโจทก์จึงไม่อาจฟ้องให้จำเลยรับผิดได้

---

¹ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), หน้า 27-29.

² Winterbottom v. Wright, 152 Eng. Rep. 402 (Ex. 1842)

อย่างไรก็ตาม ต่อมาศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มตระหนักว่ากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดและกฎหมายสัญญาอาจจะไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอที่จะใช้เยียวยาความเสียหายในกรณีที่สินค้าก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้ที่มีสัญญาซื้อขายสินค้านั้น โดยคดีสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเปลี่ยนแปลงแนวความคิด คือ คดี Huset v. J.I. Case Threshing Machine Co., (1903)³ ซึ่งคดีนี้มีข้อเท็จจริงดังนี้ กล่าวคือ จำเลยเป็นบริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายเครื่องจักรซึ่งนายจ้างของโจทก์ได้ซื้อมาใช้งาน ในวันเกิดเหตุจำเลยได้เข้าไปทำงานและขณะที่กำลังเดินเข้าไปควบคุมเครื่องจักรโจทก์ได้เหยียบที่ครอบกระบอบอกสูบเครื่องจักรในขณะที่เครื่องจักรกำลังทำงาน ทำให้ที่ครอบกระบอบอกสูบจมลงและทำให้ขาขวาของโจทก์ถูกดูดลงไปทำให้ขาของโจทก์ถูกเครื่องจักรบดทำลายส่งผลให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส ศาลชั้นต้นได้พิพากษายกฟ้องโจทก์โดยให้เหตุผลว่าโจทก์และจำเลยไม่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันดังนั้นจำเลยไม่มีหน้าที่ต่อโจทก์ โจทก์ในคดีนี้จึงได้อุทธรณ์ต่อศาลสูง และต่อมาศาลสูงได้มีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นให้โจทก์ชนะคดีโดยให้เหตุผลว่าคำพิพากษาคดี Winterbottom v. Wright นั้นมีแนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะว่าหากให้ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดกับบุคคลที่สามในสินค้าหรือเครื่องจักรที่ผู้ผลิตสินค้าได้ขายให้แก่บุคคลอื่นไปแล้ว จะทำให้มีคดีมาสู่ศาลไม่จบสิ้น อย่างไรก็ตามในคดีนี้ข้อกล่าวอ้างตามคำฟ้องมีว่าจำเลยผลิตที่ครอบกระบอบอกสูบซึ่งในการใช้งานผู้ควบคุมเครื่องจักรจะต้องเหยียบบนที่ครอบกระบอบอกสูบดังกล่าวและที่ครอบกระบอบอกสูบลดังกล่าวไม่สามารถรับน้ำหนักได้และยุบตัว ซึ่งเป็นความบกพร่องและอันตรายที่ซ่อนอยู่โดยที่ผู้ใช้เครื่องจักรไม่สามารถค้นพบความบกพร่องได้เอง และเครื่องจักรดังกล่าวอยู่ในสภาพที่พร้อมจะเกิดอันตรายได้ตั้งแต่วันที่ได้มีการส่งมอบให้แก่ นายจ้างของโจทก์ และการที่โจทก์บาดเจ็บสาหัสก็เป็นผลโดยตรงจากความบกพร่องดังกล่าวของเครื่องจักร ดังนั้นเมื่อจำเลยส่งมอบเครื่องจักรทั้งที่จำเลยก็รู้ว่าเครื่องจักรนั้นสามารถก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นได้แต่จำเลยก็ไม่แจ้งถึงสภาพและคุณภาพให้ผู้อื่นทราบ จำเลยจึงต้องรับผิดในความบาดเจ็บที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าว⁴

³ Huset v. J.I. Case Threshing Machine Co., (1903).

⁴ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 28.

ช่วงที่สอง เป็นช่วงระยะเวลาที่ศาลตัดสินชัดเจนว่า ศาลไม่นำหลักความรับผิดเมื่อต้องมีสัญญาระหว่างคู่กรณีเท่านั้น (Privity doctrine) มาใช้ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุโดยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คดีสำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ คดี MacPherson v. Buick Motor Co. (1916) ซึ่งผู้พิพากษาชื่อ Benjamin Cardozo เป็นผู้เขียนคำตัดสิน โดยศาลได้ทำการขยายความรับผิดของบริษัท Buick Motor ว่าจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายซึ่งไม่ได้ซื้อรถยนต์จากบริษัทโดยตรง แต่ซื้อผ่านตัวแทนจำหน่าย เนื่องจากสินค้าของบริษัท Buick Motor มีความชำรุดบกพร่องไม่ปลอดภัย โดยที่ความชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดอันตรายนั้นอยู่ใกล้มาก (Imminent danger) ซึ่งเทียบเคียงได้กับยาพิษหรือปืน ซึ่งมีภัยอยู่ในตัวสินค้า (Inherent danger) ผู้ผลิตจะต้องมีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยที่ดี ส่วนในกรณีรถยนต์ผู้ผลิตมีหน้าที่จะต้องตรวจสอบให้ดีว่าสินค้ามีความปลอดภัยจริงก่อนที่จะกระจายสินค้าผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายที่สลับซับซ้อน เนื่องจากผู้บริโภคไม่สามารถทราบได้ว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ ในกรณีนี้ผู้ผลิตทำด้วยไม้ที่ผลิตโดยบริษัทผู้ผลิตล้อรถยนต์เกิดหักทำให้คนขับได้รับบาดเจ็บ บริษัท Buick Motor ก็ต้องรับผิดแม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้ผลิตล้อรถยนต์นั้นก็ตาม⁵

ช่วงที่สาม เริ่มต้นในปี ค.ศ. 1944 ในคดีที่มีชื่อเสียงและเป็นคดีที่สำคัญมาก คือ คดี Escola v. Coca Cola Bottling Co., (Cal. 1944) ซึ่งเขียนคำพิพากษาโดยผู้พิพากษาชื่อ Gibson โดยข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าว คือ ขวดน้ำอัดลมระเบิดใส่มือของพนักงานบริการในภัตตาคารเล็ก ๆ ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียจนได้รับบาดเจ็บและมีมือใช้งานไม่ได้หนึ่งข้าง โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องโดยอ้างว่า จำเลยประมาทเล่นเลินในการขาย “เครื่องดื่มบรรจุขวดซึ่งมีการบรรจุก๊าซมากเกินไป หรือโดยเหตุผลที่มีความชำรุดบกพร่องและอาจจะระเบิดได้” ศาลได้มีคำพิพากษาในส่วนที่สำคัญว่า “ขวดน้ำอัดลมดังกล่าวถูกอัดก๊าซเข้าไปภายใต้แรงดันและการอัดก๊าซดังกล่าวอยู่ในการควบคุมของจำเลยแต่เพียงผู้เดียว และโดยสามัญสำนึกของคนทั่วไปการอัดก๊าซมากเกินไปเกิดจากการประมาทเล่นเลินเล่อ ดังนั้น ภายใต้หลักการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยโดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของจำเลยว่าจะใจหรือประมาทเล่นเลินเล่อหรือหลัก res ipsa loquitur (Thing speaks for itself) ทำให้นำไปสู่ข้อสรุปว่า จำเลยได้กระทำโดยประมาทเล่นเลินเล่อ” แต่เหตุผลเบื้องหลังที่กลายเป็นหลักกฎหมายและได้รับการยอมรับ

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

ในวงการตุลาการของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นความเห็นฟ้องและเหตุผลประกอบความเห็นฟ้องที่เขียนโดยผู้พิพากษาชื่อ Traynor ว่า ในคดีที่มีข้อเท็จจริงเช่นนี้ ศาลควรนำหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาปรับใช้ แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่มีนิติสัมพันธ์ด้านสัญญา (Privity of contract) กับผู้ผลิตสินค้าเลยก็ตาม ผู้ผลิตก็ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะตัวสินค้าของผู้ผลิตนั้นไม่ปลอดภัย โดยไม่ใช้หลักกฎหมายว่าด้วยความประมาทเลินเล่อ (Negligence) มาปรับใช้แก่ผู้ผลิตสินค้า เนื่องจากในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น ก็เนื่องจากผู้ผลิตประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิตสินค้า (Manufacturing process) หรือในการตรวจสอบชิ้นส่วนที่ผู้ผลิตอื่นขายให้และถึงแม้ว่าผู้ผลิตสินค้าจะไม่ประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิตสินค้า หรือในการตรวจสอบชิ้นส่วนเลยก็ตาม นโยบายสาธารณะของรัฐเกี่ยวกับกรณีเช่นนี้ก็ควรจะต้องกำหนดความรับผิดชอบที่มีผลทำให้เป็นการลดอันตรายแก่ชีวิตและสุขภาพอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยที่วางขายอยู่ในท้องตลาด โดยผู้พิพากษา Traynor ได้ให้เหตุผลประกอบสนับสนุนความเห็นฟ้อง 5 เหตุผลหลักไว้ดังนี้⁶

1. การลดความสูญเสียให้เหลือน้อยที่สุด (Loss minimization) หมายถึง การที่ผู้ผลิตสินค้าสามารถคาดการณ์อันตรายบางอย่างที่อาจจะเกิดขึ้นและป้องกันได้ โดยใช้ต้นทุนในการป้องกันต่ำที่สุด แต่ผู้บริโภคโดยทั่วไปไม่สามารถคาดการณ์และป้องกันได้ และไม่ได้มีการเตรียมตัวเตรียมใจไว้รับผลร้ายจากอุบัติเหตุดังกล่าวเลย ดังนั้น ผู้ผลิตสินค้าควรเป็นผู้แบกรับภาระในการป้องกันอุบัติเหตุ ไม่ใช่ผู้บริโภค

2. การกระจายความสูญเสีย (Loss spreading) หมายถึง เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น ความเสียหาย เวลาและสุขภาพที่สูญเสียอาจเป็นความโชคร้ายอย่างมากที่ตกอยู่กับผู้เสียหายเพียงผู้เดียว ซึ่งความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุดังกล่าวสามารถถูกนำไปประกันภัยโดยผู้ผลิตสินค้าได้ ความสูญเสียจึงถูกกระจายไปยังผู้บริโภคสินค้านั้นได้ และค่าเบี้ยประกันภัยดังกล่าวย่อมเป็นเพียงต้นทุนประการหนึ่งของการประกอบธุรกิจ ดังนั้น จึงเป็นประโยชน์สาธารณะที่จะไม่ให้มีการวางสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจำหน่ายในตลาดเนื่องจากย่อมเป็นการก่อกวนสาธารณะ แต่ถ้าหากว่าสินค้าไม่ปลอดภัยเกิดหลุดไปวางจำหน่ายในตลาดและก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ผู้ผลิตสินค้านั้นจึงควรต้องรับผิดชอบ เนื่องจากปล่อยให้สินค้าหลุดไปวางจำหน่ายอยู่ในตลาดได้ (แม้ว่า

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30-31.

จะไม่ประมาณเดินเล่นในกระบวนการผลิตสินค้าก็ตาม) ความเสี่ยงเป็นเรื่องที่มีอยู่ตลอดเวลา และการป้องกันก็ต้องมีอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ประการสำคัญ คือผู้ผลิตสินค้าจะอยู่ในฐานะที่สามารถกระจายความเสี่ยงนั้นไปยังผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

3. การลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย (Elimination of proof complications) ทั้งนี้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้เสียหายไม่สามารถที่จะหาพยานหลักฐานหรือระบุได้ว่าอะไรคือสาเหตุของความชำรุดบกพร่องไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น เพราะไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน การผลิตสินค้านั้นเหมือนดังที่ผู้ผลิตสินค้ามี

4. การปรับใช้กฎหมายอาหารในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียง (The foodstuffs analogy) โดยการเทียบเคียงว่า กฎหมายอาหารมีบทบัญญัติลงโทษการขายอาหารที่มีการปลอมปน (Adulterated foodstuffs) โดยถือว่าเป็นการทำความผิดทางอาญา กับการขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยการมีนโยบายสาธารณะให้ผู้ขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างน้อยต้องมีความรับผิดชอบทางแพ่ง ทั้งนี้ ตามแนวคำพิพากษาในคดี MacPherson v. Buick Motor Co. นั้น ศาลได้มีการแยกระหว่างสินค้าอาหารที่มีการปิดหุ้มและสินค้าอาหารที่ไม่ได้มีการปิดหุ้ม ในกรณีที่เป็นการขายอาหารที่มีการบรรจุและปิดหุ้มในภาชนะ หลักกฎหมายทั่วไป คือ ผู้ขายปลีกไม่ต้องรับผิดชอบ และผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องผู้ผลิตสินค้าอาหารนั้นได้โดยตรง แม้ว่าจะเป็นการฟ้องร้องโดยอาศัยมูลละเมิดว่าผู้ผลิตอาหารนั้นประมาณเดินเล่น โดยในคำพิพากษาคดี Richenbacher v. California Packing Corp. ซึ่งศาลนำหลัก res ipsa loquitur (Thing speaks for itself) มาใช้ เมื่อโจทก์ซึ่งรับประทานผักขมกระป๋องแล้วได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากกัสดเศษแก้วที่อยู่ในผักขม ส่วนในกรณีอาหารที่ไม่ได้บรรจุในภาชนะปิดหุ้ม หลักกฎหมาย คือ ผู้ขายปลีกต้องรับผิดชอบหากประมาณเดินเล่น แต่ผู้เสียหายจะฟ้องผู้ผลิตไม่ได้

5. หลักความยุติธรรมเพื่อการเยียวยา (Corrective justice) คือ การที่ศาลพิจารณาว่า สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์หรือไม่ หากคำตอบคือใช่ คำถามต่อไปคือความสูญเสียควรตกอยู่กับบุคคลที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือบุคคลผู้ซึ่งได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันซื้อสินค้าด้วยความเชื่อถือ เนื่องจากการโฆษณาและการตลาดของผู้ผลิต (รวมถึงเครื่องหมายการค้า) การเปลี่ยนสินค้าและการคืนเงินให้โดยผู้ผลิต ดังนั้น จึงควรที่จะให้ผู้ผลิตต้องมีความรับผิดชอบในสินค้าที่ตนผลิตหากผู้บริโภคใช้สินค้านั้นตามปกติ

ภายหลังคำพิพากษาคดี Escola แล้ว แนวคิดของผู้พิพากษา Traynor ได้รับความยอมรับมากขึ้นเรื่อย และนำไปสู่การร่างหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของอย่างเคร่งครัดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยสถาบันกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (The American Law Institute) ได้นำแนวคิดของผู้พิพากษา Traynor ไปยกร่างเป็นมาตรา 402A ของ The Restatement of Torts ในปี ค.ศ. 1965 โดย The Restatement จะมีลักษณะคล้ายกับประมวลกฎหมายแต่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายและไม่ถือว่าเป็นที่มาของกฎหมาย แต่มีอิทธิพลทางความคิดต่อศาล และหากมลรัฐต่าง ๆ เห็นว่าดีและเหมาะสม สถานิติบัญญัติของแต่ละมลรัฐอาจรับเอาไปเป็นกฎหมายภายในของมลรัฐ

ช่วงที่สี่จนถึงปัจจุบัน ประเด็นสำคัญในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ ประเด็นที่ว่า การออกแบบสินค้าที่มีความไม่ปลอดภัย (Defective design) และ ประเด็นเรื่องหน้าที่ของผู้ผลิตสินค้าที่จะต้องเตือนผู้ใช้สินค้า (Duty of warn) กลายเป็นประเด็นสำคัญที่สุดของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย⁷

2.1.2 ในสหภาพยุโรป

เดิมการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปนั้น ผู้เสียหายสามารถฟ้องให้ผู้ประกอบการรับผิดตามสัญญาหรือละเมิดก็ได้ โดยในส่วนของละเมิดนั้น ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

ต่อมาเมื่อประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปได้รวมตัวกันเป็นตลาดร่วมยุโรป ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องกำจัดสิ่งซึ่งบิดเบือนการแข่งขันทางการค้าเพื่อส่งเสริมให้เกิดการค้าเสรีและการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเท่าเทียมกันและพอเพียง ดังนั้นในปี ค.ศ. 1970 คณะมนตรีของยุโรป (Council of Europe) จึงแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญขึ้นเพื่อจัดทำข้อเสนอในการทำให้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้ามีความสอดคล้องประสานกัน (Harmonization of Product Liability Law) และในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1977 คณะผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้เสนอร่างสนธิสัญญายุโรปเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าในเรื่องการบาดเจ็บและการเสียชีวิต (Draft European Convention

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

Product Liability in Regard to Personal Injury and Death) หรือเรียกว่า Strasbourg Convention

นอกจากนี้ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปก็ได้ทำงานคู่ขนานร่วมไปกับคณะผู้เชี่ยวชาญที่ตั้งขึ้นโดยคณะมนตรีของยุโรปด้วย และคณะทำงานของประชาคมเศรษฐกิจยุโรปก็ได้เสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1974 และได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมร่างดังกล่าวเมื่อปี ค.ศ. 1975 ในที่สุดในปี ค.ศ. 1976 ก็ได้มีการเสนอ EC Directive เข้าสู่การพิจารณาของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council) และสภาของยุโรป (European Parliaments) ซึ่งได้มีการแก้ไขและตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 1979 และต่อมาจึงได้มีการตราและประกาศใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง หรือ EC Directive on the Approximation of the Laws, Regulations and Administrative Provisions of the Member States Concerning Liability for Defective Products (EC Directive 85/374/EEC) เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1985⁸

การตรา EC Directive 85/374/EEC นั้น เป็นแนวทางที่ทำให้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจยุโรปทั้งหลายมีความคล้ายกันให้มากที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรกเพื่อเป็นมาตรการภายในของประชาคมเศรษฐกิจยุโรปที่จะทำให้การแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการมีความเป็นธรรม (เพราะต้นทุนของความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจยุโรปมีความใกล้เคียงกัน) ประการที่สองเพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค⁹

---

⁸ อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 49-51.

⁹ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 63.

ทั้งนี้ EC Directive 85/374/EEC มิได้มุ่งหมายที่จะให้มีผลบังคับแทนกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก หากแต่มีสถานะเหนือกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองขั้นต่ำแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่บกพร่อง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ได้รับความเสียหายจะมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายตามระบบกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก หากกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพและกว้างขวางกว่า EC Directive 85/374/EEC¹⁰

สาระสำคัญของ EC Directive 85/374/EEC นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นสามส่วน กล่าวคือ¹¹

ส่วนที่หนึ่ง เจื่อนไขแห่งความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่อง

ส่วนที่สอง การเยียวยาความเสียหาย

ส่วนที่สาม เหตุแห่งการบรรเทาหรือการหลุดพ้นความรับผิดชอบ

ส่วนที่หนึ่ง เจื่อนไขแห่งความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่อง

EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดหลักความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่องไว้ในมาตรา 1 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องของสินค้าของตน” ดังนั้น ความรับผิดชอบอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่องจึงประกอบด้วยเจื่อนไขแห่งความรับผิด 4 ประการ ดังนี้

1. สินค้า

ในมาตรา 3 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สินค้า” ว่าหมายถึง สิ่งหริมทรัพย์ทุกชนิด รวมถึงไฟฟ้าด้วย แม้ว่าทรัพย์นั้นจะผูกติดอยู่กับสิ่งหริมทรัพย์หรืออสังหริมทรัพย์อื่น เว้นแต่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และผลิตผลที่ได้จากการล่าสัตว์

¹⁰ มานิตย์ วงศ์เสรี, วรรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, อิงอร จินตนาเลิศ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทกำหนดเรื่องจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2543, หน้า 12.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-22.

เมื่อพิจารณาจากบทนิยามของคำว่า “สินค้า” นั้น จะเห็นได้ว่าสินค้าที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตาม EC Directive 85/374/EEC มีอยู่ 2 ประเภท คือ อสังหาริมทรัพย์ และ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ทั้งนี้ คำว่า “ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากพื้นดิน การเลี้ยงสัตว์ และจากการประมง แต่ไม่รวมถึงผลผลิตที่ผ่านการแปรสภาพในขั้นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรา 15(1) ของ EC Directive 85/374/EEC ได้ให้สิทธิแก่ประเทศภาคีสมาชิกที่จะกำหนดกฎหมายภายในให้รวมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ผู้อยู่ภายใต้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ผลิตได้

นอกจากนี้ EC Directive 85/374/EEC มาตรา 6-1 ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “สินค้าที่บกพร่อง” ว่าหมายถึง สินค้าที่มีได้ให้ความปลอดภัยซึ่งผู้บริโภคสมควรได้รับโดยชอบธรรม เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะหรือรูปแบบของสินค้า ประโยชน์ของสินค้าที่ผู้บริโภคสมควรได้รับ และเวลาที่วางจำหน่ายสินค้า อีกทั้ง ตามมาตรา 6-2 ได้กำหนดข้อยกเว้นว่าจะไม่ถือว่าสินค้าบกพร่องเพราะเหตุเพียงมีสินค้าที่มีประสิทธิภาพมากกว่าได้วางจำหน่ายภายหลังสินค้านั้น

2. บุคคลที่ต้องรับผิด

ตามมาตรา 1 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า คือ ผู้ผลิต ซึ่งตามมาตรา 3-1 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดให้นิยามของคำว่า “ผู้ผลิต” ไว้ในความหมายอย่างกว้างซึ่งหมายถึง ผู้ผลิตสินค้าที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบ ผู้ที่รับผิดชอบในการประกอบ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่แสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตโดยการระบุชื่อ เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายเฉพาะอื่นใดของบุคคลนั้นไว้บนตัวสินค้า

อีกทั้ง ตามมาตรา 3-2 ของ EC Directive 85/374/EEC ยังกำหนดให้คำว่า “ผู้ผลิต” หมายความรวมถึง ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อการขาย ให้เช่า ให้เช่าแบบลิสซิง หรือการจำหน่ายโดยวิธีการอื่นใดในสหภาพยุโรป

ตามนิยามของคำว่า “ผู้ผลิต” ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในกรณีเดียวอาจมีผู้ผลิตซึ่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่องได้หลายคน ดังนั้น มาตรา 5 ของ EC Directive 85/374/EEC จึงได้กำหนดวิธีการบังคับไว้ว่า หากปรากฏว่ามีบุคคลหลายคนจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเดียวกัน ให้ถือว่าบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมีความรับผิดชอบร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจึงอาจฟ้องร้องบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นผู้ผลิต หรือจะฟ้องผู้ผลิตทุกคนให้รับผิดชอบร่วมกันก็ได้ โดยหากปรากฏว่ามีบุคคลหลายคนจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเดียวกัน ให้ถือว่าบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมีความรับผิดชอบร่วมกัน

หลักการสำคัญ คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องสามารถกำหนดตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยง่าย EC Directive 85/374/EEC จึงมุ่งไปที่ข้อความหรือสิ่งบ่งชี้ต่าง ๆ ที่ระบุไว้บนตัวสินค้าเป็นลำดับแรก กล่าวคือ บุคคลทุกคนที่แสดงตนว่าเป็นผู้ผลิต โดยการระบุชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือสัญลักษณ์อื่นใดของตน ย่อมถือว่าเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น แต่หากไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าได้ ผู้ที่ได้รับความเสียหายอาจฟ้องร้องผู้จำหน่ายสินค้าได้ ทั้งนี้ ผู้จำหน่ายสินค้าเป็นเพียงผู้ผลิตโดยการสันนิษฐานเท่านั้น กล่าวคือ ผู้จำหน่ายสินค้าจะมีความรับผิดชอบ หากตนไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าได้

3. ผู้ได้รับความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครอง

EC Directive 85/374/EEC ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับความเสียหายที่อาจได้รับความคุ้มครองไว้แต่อย่างใด กรณีจึงอาจตีความได้อย่างกว้างว่าบุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นย่อมได้รับความคุ้มครอง ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นในทางวิชาชีพหรือในลักษณะการใช้ประโยชน์ส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม มาตรา 4 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดว่า การที่จะได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาฉบับนี้ ผู้ที่ได้รับความเสียหายมีหน้าที่ในการนำสืบพิสูจน์ความเสียหายที่ตนได้รับอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่องนั้น

4. ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครอง

ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าบกพร่องที่จะได้รับความคุ้มครองตาม EC Directive 85/374/EEC นั้น มาตรา 9 วรรคหนึ่งได้กำหนดความเสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองในสองลักษณะสำคัญ ดังนี้

4.1 ความเสียหายที่เกิดจากความตายหรือการได้รับบาดเจ็บ

4.2 ความเสียหายหรือการทำลายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งของอื่นที่มีใช้ตัวสินค้าที่บกพร่อง ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่เกินกว่ามูลค่า 500 ยูโรขึ้นไป และมีเงื่อนไขว่าสิ่งของนั้นเป็นสิ่งของที่โดยปกติมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์หรือการบริโภคส่วนตัวของบุคคล และถูกใช้โดยผู้ได้รับความเสียหายในการใช้ประโยชน์ หรือการบริโภคส่วนตัวของบุคคลนั้นโดยเฉพาะ

จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองความเสียหายตาม EC Directive 85/374/EEC นั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายของบุคคลทุกกรณีจะได้รับการชดเชยความเสียหายโดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นผู้บริโภคสินค้านั้นโดยตรงหรือไม่ แต่สำหรับกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งของนั้น นอกจากจะคุ้มครองเฉพาะค่าเสียหายส่วนที่มีมูลค่าเกินกว่า 500 ยูโรเท่านั้นแล้วยังกำหนดให้เฉพาะแต่ผู้บริโภคสินค้าโดยส่วนตัวเท่านั้นที่อาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ ดังนั้น หากเกิดความเสียหายขึ้นกับสิ่งของหรือสินค้าที่ใช้ประโยชน์ในทางวิชาชีพแล้วจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง หรืออาจกล่าวได้ว่าความคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งของตาม EC Directive 85/374/EEC ไม่ใช้บังคับแก่ความสัมพันธ์ในระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพด้วยกัน

นอกจากนี้ ตามมาตรา 9 วรรคสอง ได้กำหนดความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายซึ่งไม่มีตัวตน โดยเฉพาะสำหรับการเยียวยาความเสียหายทางจิตใจ โดยได้กำหนดให้เป็นอำนาจของประเทศภาคีสมาชิกในการกำหนดบทกฎหมายภายในของตน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในระหว่างประเทศต่าง ๆ¹²

ส่วนที่สอง การเยียวยาความเสียหาย

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 12 - 16.

การเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้า จำเป็นต้องฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายภายในกำหนดระยะเวลาหรือภายในอายุความ และพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่อง ดังนั้น ในที่นี้จึงขอแยกพิจารณาเป็นสองประการ ดังนี้

1. อายุความแห่งการดำเนินคดี

EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีไว้สองลักษณะ กล่าวคือ

1.1 กำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่ผู้ได้รับความเสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายบกพร่องของสินค้าและตัวผู้ผลิตสินค้านั้น ตามมาตรา 10 ของ EC Directive 85/374/EEC ทั้งนี้ กำหนดเวลาดังกล่าวอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติเกี่ยวกับเหตุแห่งการสะดุดหยุดลงตามที่กฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกกำหนดไว้

1.2 กำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ได้นำสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นออกจำหน่าย ตามมาตรา 11 ของ EC Directive 85/374/EEC

2. การพิสูจน์ความเสียหาย

ตามมาตรา 4 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหาย ความบกพร่อง และความสัมพันธ์กันระหว่างความบกพร่องและความเสียหายนั้น” กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าที่บกพร่องนั้น ซึ่งสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็นสองส่วน กล่าวคือ

2.1 พิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหาย

ในส่วนนี้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายที่ตนเองได้รับได้ และไม่น่าจะมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้ได้รับความเสียหายอันเป็นความเสียหายที่เป็นรูปธรรมและเห็นได้ชัดเจน

2.2 พิสูจน์ให้เห็นถึงความบกพร่องของสินค้า

ในส่วนนี้หมายถึงพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้านั้นไม่มีความปลอดภัยตามสมควรหรือโดยชอบธรรม กล่าวคือผู้เสียหายต้องพิสูจน์แต่เพียงความเสียหายที่ตนได้รับอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่องนั้นเท่านั้น แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเหตุของความเสียหายนั้น โดยผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องนำสืบพิสูจน์ในเชิงปฏิเสธรว่าสินค้าของตนไม่มีความบกพร่องอย่างไร ทั้งในส่วนของการประกอบหรือการผลิต และการให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือการแจ้งเตือนเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สินค้านั้น ทั้งนี้ การพิจารณาถึงลักษณะของสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยตามสมควรหรือโดยชอบธรรมนั้น ให้คำนึงถึงลักษณะหรือรูปแบบของสินค้าและประโยชน์ของสินค้าที่ผู้บริโภคสมควรได้รับและช่วงเวลานำสินค้าออกจำหน่าย แต่ความล้าสมัยของสินค้าจะไม่ถือเป็นข้อบกพร่องของตัวสินค้านั้น

ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ของสินค้าในลักษณะที่ผิดปกติ อันเป็นการใช้ประโยชน์ที่ผิดวัตถุประสงค์ของสินค้าย่อมไม่ได้รับการเยียวยา เพราะเป็นการใช้ประโยชน์ในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับประโยชน์ที่ผู้บริโภคสมควรได้รับ¹³

ส่วนที่สาม เหตุแห่งการบรรเทาหรือการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต

เหตุแห่งการบรรเทาหรือการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตนั้น EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดให้กรณีที่ได้รับ ความเสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อให้เกิดความเสียหายเป็นเหตุแห่งการบรรเทาความรับผิดของผู้ผลิต และหากความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้เสียหายเอง หรือบุคคลอื่นที่มีใช้ผู้ผลิต ผู้ผลิตย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดได้นอกจากนี้ ในบางกรณีคู่สัญญายังสามารถกำหนดข้อสัญญาขึ้นระหว่างกันเพื่อจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศภาคีสมาชิก โดย EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดเหตุแห่งการบรรเทาหรือการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ 3 ประการ กล่าวคือ

1. การบรรเทาความรับผิดของผู้ผลิต

---

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17 - 18.

ตามมาตรา 8-2 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดว่า “ความรับผิดของผู้ผลิตอาจลดลงหรือระงับสิ้นไปเมื่อความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากความบกพร่องของสินค้าและจากความผิดของผู้ได้รับความเสียหายหรือของบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ได้รับความเสียหายร่วมกัน” ดังนั้น หากเกิดกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ได้รับความเสียหายมีส่วนผิดหรือมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย จะส่งผลให้มีการยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตลงทั้งหมดหรือแต่บางส่วนขึ้นอยู่กับสัดส่วนการก่อให้เกิดความเสียหายจากเหตุของสินค้า และความผิดของผู้ได้รับความเสียหาย

อย่างไรก็ตาม มาตรา 8-1 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดเหตุยกเว้นการบรรเทาความรับผิดของผู้ผลิตไว้ โดยความรับผิดของผู้ผลิตจะไม่ลดลงในกรณีที่ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากความบกพร่องของสินค้าและเหตุจากบุคคลภายนอกด้วยกัน ทั้งนี้ คำว่า “บุคคลภายนอก” ในที่นี้หมายถึงบุคคลอื่นนอกจากผู้ผลิต แต่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า ดังนั้น หากความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอกดังกล่าว ผู้ผลิตอาจกระทำได้เพียงดำเนินการฟ้องไล่เบี้ยเอากับบุคคลภายนอกตามส่วนที่บุคคลภายนอกนั้นต้องรับผิดตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศภาคีสมาชิกกำหนด หรือหากเป็นกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอกแต่เพียงผู้เดียว ผู้ผลิตย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ เป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะต้องพิสูจน์ถึงสาเหตุของความเสียหายดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องพิสูจน์ว่าสินค้าของตนไม่ได้เป็นสินค้าที่บกพร่อง

2. การหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต

ตามมาตรา 7 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ 2 กรณีใหญ่ ๆ กล่าวคือ

2.1 กรณีที่สินค้ามิได้เป็นผลมาจากการดำเนินกิจการในการวิชาชีพของผู้ผลิต

ในส่วนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี โดยผู้ผลิตเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ให้เข้าข้อยกเว้นความรับผิดข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

2.1.1 สินค้านั้นถูกนำออกจำหน่ายโดยผู้ผลิตมิได้ยินยอมหรือมิได้รู้เห็นด้วย

2.1.2 ความบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมิได้ปรากฏอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย หรือความบกพร่องได้เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น หรือ

2.1.3 สินค้านั้นมิได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขายหรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใดเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจของผู้ผลิต หรือมิได้ถูกผลิตขึ้นในการประกอบกิจการทางวิชาชีพของผู้ผลิต

2.2 กรณีเหตุภายนอก

ในส่วนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี ได้แก่กรณีที่ผู้ผลิตพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า

2.2.1 ความบกพร่องของสินค้าเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดโดยองค์การภาครัฐ

2.2.2 หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ หรือสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค โดยผู้ผลิตไม่อาจพบความบกพร่องที่มีอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย

อย่างไรก็ตาม ในส่วนนี้ EC Directive 85/374/EEC มาตรา 15-1 ได้กำหนดเปิดช่องให้ประเทศภาคีสมาชิกกำหนดกฎหมายภายในให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบแม้จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ตนนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้น ไม่สามารถทำให้ตรวจพบการมีอยู่ของความบกพร่องได้ก็ตาม

2.2.3 กรณีของผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้า ต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าความบกพร่องได้เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรรมวิธีการประกอบชิ้นส่วน หรือจากคำสั่งของผู้รับผิดชอบในการประกอบสินค้า

3. ข้อสัญญาเพื่อจำกัดหรือยกเว้นความรับผิด

ตามมาตรา 12 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดว่าความรับผิดของผู้ผลิตต่อผู้ได้รับความเสียหายไม่อาจถูกจำกัดหรือยกเว้นโดยข้อสัญญาเพื่อจำกัดหรือยกเว้นความรับผิด ไม่ว่าจะความรับผิดดังกล่าวจะเกิดจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผลิตในเรื่องใดหรือไม่ว่าความรับผิดนั้นจะเป็นความรับผิดประเภทใด ดังนั้น ข้อสัญญาที่กำหนดยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตต่อความเสียหายของบุคคลตาม EC Directive 85/374/EEC นี้จึงตกเป็นโมฆะในทุกกรณี ไม่ว่าจะความรับผิดดังกล่าวจะเกิดจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผลิตในเรื่องใด หรือไม่ว่าความรับผิดนั้นจะเป็นความรับผิดประเภทใด

อย่างไรก็ตาม EC Directive 85/374/EEC ไม่ได้กำหนดความคุ้มครองกรณีความเสียหายเกิดขึ้นกับสิ่งของและในกรณีที่ข้อตกลงได้ทำขึ้นระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพ ดังนั้น หากเกิดความเสียหายขึ้นกับสิ่งของจึงต้องพิจารณากฎหมายภายในของแต่ละประเทศภาคีสมาชิกที่กำหนดว่าข้อสัญญาที่เป็นการจำกัด หรือยกเว้นความรับผิดที่ทำขึ้นระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพด้วยกันนั้นจะมีผลเป็นอย่างไร¹⁴

ผลของ EC Directive 85/374/EEC¹⁵

การตรา Directive ฉบับนี้ส่งผลทำให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของ Directive ดังกล่าว โดยตามมาตรา 20 ของ EC Directive 85/374/EEC ได้กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องตราบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกฎระเบียบที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติตาม Directive ฉบับนี้อย่างช้าที่สุดภายในสามปีนับแต่ได้มีการแจ้ง Directive ฉบับนี้ และให้ประเทศภาคีสมาชิกแจ้งการดำเนินการดังกล่าวต่อคณะกรรมการแห่งสหภาพยุโรปโดยทันที และประเทศภาคีสมาชิกจะต้องเสนอบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในที่ได้ตราขึ้นในเรื่องที่อยู่ภายใต้บังคับแห่ง Directive ฉบับนี้ ต่อคณะกรรมการแห่งสหภาพยุโรปด้วย

2.1.3 ในประเทศไทย

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-23.

แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นครั้งแรกโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ที่เห็นว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกซึ่งมีพันธกรณีในการเปิดเสรีทางการค้า ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบต่างชาติที่มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบทางการค้า เนื่องจากเมื่อผู้ผลิตไทยส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศที่มีกฎหมายดังกล่าว สินค้าไทยต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่มีความเคร่งครัดและอาจถูกฟ้องให้ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในจำนวนมาก ในขณะที่ผู้ผลิตต่างประเทศที่ส่งสินค้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยกลับไม่ถูกบังคับโดยกฎหมายในลักษณะเดียวกัน

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อรับมือกับการกีดกันทางการค้า และให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่สอดคล้องกับแนวทางสากล อันเป็นมาตรการเสริมมิให้มีการผลิต หรือนำเข้าซึ่งสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และได้เสนอร่างพระราชบัญญัติควารับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า พ.ศ. ... ขึ้น และต่อมาได้มีการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรงรับไปดำเนินการต่อ เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี¹⁶

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการเยียวยาแก่ผู้เสียหายที่เพียงพอและเป็นธรรมนั้น ปรากฏอยู่ใน รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มอบทุนอุดหนุนให้นักกฎหมายประจำสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำการวิจัยเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในประเทศฝรั่งเศส ประเทศสิงคโปร์ สหพันธ์

---

¹⁶ พงษ์เดช วานิชกิตติกูล, “คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551,” เอกสารในการสัมมนาเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จัดทำโดยคณะทำงานโครงการประชุมแนวทางปฏิบัติในคดีผู้บริโภคในศาลชั้นอุทธรณ์ วันที่ 20 สิงหาคม 2552, หน้า 6.

สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543¹⁷ โดยรายงานการวิจัยฉบับนี้ ได้มุ่งเน้นการเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้าที่บกพร่องของประเทศต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายนี้ได้ อย่างชัดเจนมากขึ้น สำหรับใช้เป็นแนวทางในการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า พ.ศ. ... ของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมต่อไป

ต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร 0204/8597 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอและสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ไปประกอบการพิจารณา และสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร 2105/3503 ลงวันที่ 28 มีนาคม 2544 แจกให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการตรวจพิจารณาการร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร และสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายในและกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา ซึ่งภายหลังจากได้มีการตรวจพิจารณาเสร็จแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำ “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ...”

---

¹⁷ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 147.

เรื่องเสรีจที่ 542/2550 และเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติจนได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 ในชื่อ “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551”¹⁸

2.2 ความเห็นและเหตุผลของคณะกรรมการกฤษฎีกาในการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.2.1 เรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย

ในเดือนพฤศจิกายน 2546 คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีบันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสรีจที่ 747/2546 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดหน้าที่ของผู้เสียหายในการนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางประการ มิใช่ว่าไม่ต้องนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงใด ๆ ซึ่งจะทำให้ความรับผิดของผู้ประกอบการมีลักษณะเป็น “absolute liability” มิใช่เพียง “strict liability” ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงแต่เพียงว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา โดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการในการนำสืบหักล้าง ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการผลิตในทุกขั้นตอนเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของผู้ประกอบการแต่เพียงผู้เดียว ผู้ประกอบการย่อมอยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้นำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร หากกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ย่อมจะเป็นการยากหรือมีฉะนั้นก็ไม่อาจดำเนินการได้เลยในทางปฏิบัติ อันจะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้

---

¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสรีจที่ 525/2550,” สิงหาคม 2550, หน้า 1.

ทั้งนี้ หลักการเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น มีความแตกต่างกับหลักกฎหมายของต่างประเทศในสาระสำคัญ กล่าวคือ ตาม Directive-1985 แห่งสหภาพยุโรป กำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความเสียหาย ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างความไม่ปลอดภัยของสินค้าและความเสียหายนั้น แต่ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เกี่ยวกับการนำสืบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น Directive-1985 มิได้กำหนดว่าจะต้องใช้หลักฐานพิสูจน์เพียงใด ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศภาคีแต่ละประเทศ¹⁹

2.2.2 เรื่องเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

ในเดือนพฤศจิกายน 2546 คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีบันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสรีจที่ 747/2546 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตัดเหตุลุดพ้นความรับผิดในสองกรณีดังต่อไปนี้ ออก กล่าวคือ

กรณีที่ 1 เหตุลุดพ้นความรับผิดในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่สามารถรู้ถึงความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ในสินค้า เนื่องจากสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในขณะส่งมอบสินค้านั้นยังไม่สามารถทำให้ตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า

โดยเหตุผลในการตัดเหตุลุดพ้นความรับผิดในกรณีนี้ออก คือ เนื่องจากประเทศไทยนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก หากกำหนดเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้ย่อมเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ ๆ มาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกขายนั้น ยังไม่อาจทำให้ตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก

---

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสรีจที่ 747/2546,” พฤศจิกายน 2546, หน้า 10-11.

กรณีที่ 2 เหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีที่สินค้านั้นได้ผลิตตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานที่หน่วยงานของรัฐตรวจสอบควบคุมหรือมาตรฐานต่างประเทศหรือระหว่างประเทศที่หน่วยงานของรัฐให้การรับรอง

โดยเหตุผลในการตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีนี้ออก คือ เนื่องจากการที่ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของหน่วยงานของรัฐที่ตรวจสอบควบคุมนั้น มิได้เป็นการรับประกันว่าสินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ปลอดภัยเสมอไป นอกจากนี้ การตรวจสอบควบคุมของหน่วยงานของรัฐของไทยเป็นการตรวจสอบโดยวิธีสุ่มตัวอย่างสินค้าเท่านั้น ซึ่งย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่ถูกตรวจสอบ หากกำหนดเหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิด จะทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคตามเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ตั้งข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นผู้ประกอบการจะไม่สามารถนำสินค้าออกวางจำหน่ายได้ ประกอบกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว คือ เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชน ดังนั้น เมื่อผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นความรับผิด จึงควรคงเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีนี้ไว้ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นเพียงมาตรฐานเบื้องต้นหรือมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น และมีได้หมายความว่าเมื่อผู้ประกอบการผลิตสินค้าได้มาตรฐานดังกล่าวแล้ว หากสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้ประกอบการจะไม่มี ความรับผิดแต่อย่างใด จึงเห็นควรให้ตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ออก

ดังนั้น จึงทำให้คงเหลือเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามกรณี กล่าวคือ (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตาม

วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเดือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องชัดเจนตามสมควรแล้ว²⁰

2.3 ความหมายของคำว่าภาระการพิสูจน์

ความหมายของคำว่าภาระการพิสูจน์ ได้มีนักกฎหมายให้ความหมายและคำอธิบายต่าง ๆ กันมากมาย ดังนี้

อาจารย์คนึง ฤาไชย อธิบายว่า

“ภาระการพิสูจน์ หมายถึง การพิสูจน์ให้เห็นถึงความแท้จริงของสิ่งที่ตนกล่าวอ้างขึ้นในคดีนั้น

ภาระการพิสูจน์นี้เป็นหลักกฎหมายที่ศาลหรือคู่ความไม่อาจตกลงเปลี่ยนแปลงได้ถ้าตามคำฟ้อง คำให้การ และการชี้สองสถาน ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแล้ว ศาลหรือคู่ความไม่อาจกำหนด หรือตกลงกันเปลี่ยนแปลงให้เป็นภาระของอีกฝ่ายไปได้”²¹

อาจารย์โอสถ โกศิน อธิบายว่า

“ภาระการพิสูจน์ หมายถึงความถึงหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้เห็นจริงตามที่ตนกล่าวอ้าง คือถ้าเป็นโจทก์ก็ต้องสืบให้ได้สมฟ้อง ถ้าเป็นจำเลยก็ต้องสืบให้สมคำให้การ หากฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงใด แต่นำพยานหลักฐานมาสืบเพื่อปลดเปลื้องภาระนั้น ผลร้ายย่อมตกแก่ฝ่ายนั้น คือการแพ้คดี ภาระการพิสูจน์จึงต่างกับหน้าที่นำสืบในข้อที่ว่า ถ้าภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายใดฝ่ายนั้นต้องสืบ แต่จะสืบก่อนหรือหลังแล้วแต่การกำหนดหน้าที่นำสืบอีกชั้นหนึ่ง หน้าที่นำสืบก่อนมีผลในทางได้เปรียบเสียเปรียบในเชิงว่าความ แต่ภาระการพิสูจน์เป็นผลถึงให้คดีแพ้ชนะโดยตรง”²²

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-13.

²¹ สมนึก ชัยเดชสุริยะ, “ภาระการพิสูจน์ในมูลหนี้สัญญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 11-12.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

อาจารย์โชค จารุจินดา อธิบายว่า

“ภาระการพิสูจน์นั้น หมายถึงภาระที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ ตามกฎหมาย ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องตายตัวตามกฎหมายจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขเป็นประการอื่นไม่ได้ แต่ว่าหน้าที่นำสืบก่อนนั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือโดยการชี้ส่งสถาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 ซึ่งศาลอาจกำหนดให้คู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่นำสืบก่อนก็ได้ หรืออาจจะเกิดจากคู่ความรับกันก็ได้ว่าใครมีหน้าที่นำสืบก่อน ดังนั้นหน้าที่นำสืบก่อนจึงมิใช่อยู่ในบังคับของกฎหมายโดยตรงทีเดียว แต่อาจเกิดจากการรับกัน หรือศาลมีคำสั่งก็ได้ ซึ่งบางทีศาลสั่งหน้าที่นำสืบผิด หรือคู่ความอาจจะรับนำสืบก่อนนำสืบหลัง ไม่ถูกต้องก็ได้ ซึ่งต่างกับภาระการพิสูจน์ที่อยู่ในบังคับของกฎหมายโดยตรงจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข อะไรไม่ได้”²³

อาจารย์เข็มชัย ชูติวงศ์ อธิบายว่า

ภาระการพิสูจน์ หมายถึง หน้าที่ที่คู่ความฝ่ายหนึ่งจะต้องนำพยานหลักฐาน มาพิสูจน์ต่อศาลให้ศาลเห็นจริงตามที่กล่าวอ้าง

คำว่า ภาระการพิสูจน์ที่จะนำมาใช้ในตบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 เมื่อคราวที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2550 แต่เดิม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 ใช้คำว่า หน้าที่นำสืบ ในความหมายเดียวกับภาระการพิสูจน์ แต่เนื่องจากมีการใช้คำว่า หน้าที่นำสืบก่อน ในความหมายของการนำพยานหลักฐานเข้าสืบลำดับแรก ซึ่งเป็นเรื่องลำดับการสืบพยาน ทำให้มีความเข้าใจสับสนในหมู่นักกฎหมาย จึงมีการแก้ไขใช้คำว่า “ภาระการพิสูจน์” แทน “หน้าที่นำสืบ” เพื่อแบ่งแยกให้ชัดเจน และหน้าที่นำพยานมาสืบก่อนดังนั้น ในตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาก่อน พ.ศ. 2550 ศาลจะใช้คำว่า “หน้าที่นำสืบ” ในความหมายของ ภาระการพิสูจน์เป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตาม คำว่า หน้าที่นำสืบ ยังคงมีที่ใช้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอีกแห่งหนึ่ง คือมาตรา 183 ซึ่งนักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่า หน้าที่นำสืบใน

---

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

มาตรฐานนี้หมายความรวมทั้งภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบก่อน เพราะในการชี้สองสถานศาล จะกำหนดทั้งภาระการพิสูจน์สำหรับประเด็นในข้อพิพาทแต่ละประเด็น²⁴

G.D. Nokes นักกฎหมายชาวอังกฤษได้ให้ความหมายของ “burden of proof” ว่า “ความหมายเริ่มแรกของภาระการพิสูจน์ก็คือ ภาระหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานมาสืบต่อศาลเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงในคดี” (the primary meaning of burden of proof is an obligation to adduce evidence of a fact)²⁵

D.W. Elliott ได้อธิบายว่า “คำว่าภาระการพิสูจน์ (burden of proof) มีความหมาย 2 นัย ซึ่งแตกต่างกัน ความหมายแรกหมายถึงหน้าที่ของคู่ความที่จะทำให้เกิดความเชื่อในข้อเท็จจริงจากการพิสูจน์ในประเด็นที่ตนกล่าวอ้างไว้ และเป็นสิ่งจำเป็นแก่คดี ความหมายที่สองหมายถึงหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์ ซึ่งมีผลกระทบต่อการแพ้ชนะคดีโดยตรง”²⁶ ความเห็นของ D.W. Elliott ข้างต้นตรงกับความเห็นของ John Huxley Buzzard ซึ่งอธิบายว่า “คำว่าภาระการพิสูจน์ (burden of proof) ที่ใช้ในกฎหมายลักษณะพยาน มีอยู่ 2 ความหมาย คือ

1. Burden of proof on the pleadings
2. Burden of adducing evidence

Burden of proof on the pleadings หมายถึง หน้าที่ของคู่ความไม่ว่าโจทก์หรือจำเลยที่จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามประเด็นข้อกล่าวอ้างของตน

Burden of adducing evidence หมายถึงภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับคู่ความซึ่งเขาจะต้องแพ้คดีถ้าหากไม่นำพยานหลักฐานเข้าสืบ”²⁷

---

²⁴ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), หน้า 58-59.

²⁵ สมนึก ชัยเดชสุริยะ, “ภาระการพิสูจน์ในมูลหนี้สัญญา,” หน้า 16.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

Edward W. Cleary อธิบายว่า “ภาระการพิสูจน์มีความหมายเป็น 2 ประการ ประการแรก คือ การนำพยานหลักฐานมาแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับ ประเด็น ประการที่สอง หมายถึง การนำพยานหลักฐานมาสู้เพื่อให้เห็นถึงความถูกต้องใน ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้าง”²⁸

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค²⁹

ความสัมพันธ์ของกฎหมาย 2 ฉบับนี้สืบเนื่องมาจาก นิยามของคำว่า “ผู้บริโภค” ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค โดย “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย” เมื่อผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยถือว่าเป็นผู้บริโภคตามนิยามดังกล่าวข้างต้นด้วย การดำเนินคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ทำให้ผู้เสียหาย ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้รับผลดีดังนี้

(1) ข้อเท็จจริงโดยอยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของผู้ผลิตสินค้า ภาระการพิสูจน์ ข้อเท็จจริงนั้นจะตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ

เนื่องจากในความเป็นจริงผู้บริโภคไม่อาจล่วงรู้ถึงกระบวนการหรือวิธีการผลิตสินค้าได้ การพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการจึงไม่อาจกระทำได้ หากผู้ประกอบการไม่เป็นผู้ให้ข้อมูล พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจึงได้กำหนดให้

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

²⁹ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 23.

ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อยู่เห็นของตนฝ่ายเดียวไว้ใน มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า “ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาล เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้อยู่เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการให้ภาระ การพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจนั้น” ดังนั้น ผู้ที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งถือว่าเป็นผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริโภค มาตรา 3 จึงมีภาระการพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพียงว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามธรรมดา ตามนัยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้น ส่วนการพิสูจน์หักล้างว่าสินค้าที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้เสียหายนั้นไม่เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ตกเป็นภาระของผู้ประกอบการซึ่งต้อง พิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงกระบวนการผลิต การออกแบบ ส่วนผสมของสินค้า รวมถึงการมีอยู่ของ ค่าเตือน วิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา ทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมี ภาระการพิสูจน์ที่ไม่หนักและสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อมาพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้เอง

(2) อำนาจศาลในการแสวงหาพยานหลักฐานเอง

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 33 บัญญัติว่า “เพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจ เรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ในกรณีนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดี ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียก สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้ จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิ คู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว”

บทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลที่จะเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองกับมี อำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาลในการตรวจสอบและรวบรวมพยานได้ ซึ่งการ

มอบหมายดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานคดีซึ่งเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมที่จัดตั้งขึ้นใหม่มีอำนาจหน้าที่ 5 เรื่องคือ

- (1) ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค
- (2) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน
- (3) บันทึกคำพยาน
- (4) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคุณความทั้งก่อนและระหว่าง

พิจารณา

- (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของ

ประธานศาลฎีกา

แม้ว่าระบบพิจารณาความแพ่งของประเทศไทยจะไม่มีระบบ Pre-trial discovery เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่การมีบทบัญญัติมาตรา 33 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 20 วรรคแรกและข้อ 23^{*} นั้น จะมีผลให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้แทนของศาลในการดำเนินการกระบวนการคล้าย Pre-trial discovery ซึ่งทำให้ศาลเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของผู้ผลิตสินค้าได้ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายในคดีความรับผิดชอบต่อความเสียหายในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากศาลและเจ้าพนักงานคดีจะเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เสียหายในการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ผู้เสียหายโดยลำพังไม่อาจเข้าถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานนั้นได้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความบกพร่องของสินค้าที่อยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการ แต่เพียงผู้เดียว เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง

* ข้อ 20 ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการเพื่อให้มีการตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกระบวนการการผลิตสินค้าหรือบริการ การตรวจพิสูจน์สินค้าหรือความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ หรือตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบการ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ตรวจพิสูจน์หรือขอข้อมูลที่จำเป็น หรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการ

ดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานเสนอต่อศาล โดยอาจระบุถึงพยานหลักฐานที่ศาลสมควรเรียกมาสืบเพิ่มเติมตามมาตรา 33 หรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลสมควรรับฟังความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาตามมาตรา 36

ข้อ 23 ในกรณีที่มีการบันทึกคำพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยวิธีการอื่นใด ซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121 วรรคสอง ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่บันทึกตลอดจนการจัดทำสำเนาข้อความดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสิ่งบันทึกอย่างอื่น

บทที่ 3

ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

3.1 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งศาลในมลรัฐส่วนใหญ่รับเอาไปปรับใช้ในการตัดสินคดี กล่าวคือ

Section 402A ของ The Restatement (Second) of Torts ซึ่งบัญญัติว่า

“1. บุคคลผู้ขายสินค้าที่อยู่ในสภาพบกพร่องอันอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ โดยไม่สมควรแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคปลายทางหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว หาก

1.1 ผู้ขายประกอบอาชีพขายสินค้าดังกล่าว และ

1.2 สินค้าดังกล่าว ได้ตกถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภคโดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างมีนัยสำคัญจากเวลาที่สินค้านั้นถูกขาย

2. หลักข้างต้นในวรรค 1 ให้นำมาใช้บังคับ แม้ว่าจะ

2.1 ผู้ขายได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วในการผลิตและขายสินค้าดังกล่าว และ

2.2 ผู้ใช้หรือผู้บริโภคไม่ได้ซื้อหรือทำสัญญาซื้อขายกับผู้ขายก็ตาม”¹

ต่อมาเมื่อประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบสินค้าที่มีความบกพร่อง (Defective design) และหน้าที่ต้องเตือนให้ผู้ใช้สินค้า (Duty to warn) กลายเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้นำไปสู่การแก้ไข Section 402A ในปี ค.ศ. 1997 โดย Section 402A ใน The Restatement (Third) of Torts: Product Liability ได้เพิ่มนิยามของคำว่า “Defect” ดังนี้

---

¹ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2553), หน้า 32.

“สินค้าย่อมไม่ปลอดภัยเมื่อเวลาขายหรือจัดกระจาย มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ หรือมีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากมีคำสั่งหรือคำเตือนไม่เพียงพอ”²

3.1.1 หลักกฎหมายในกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา³

หลักกฎหมายและมาตรการเยียวยาตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกามีลักษณะเฉพาะทางกฎหมายที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก เป็นกฎหมายที่วางอยู่บนหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict liability) ซึ่งหมายความว่า ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย ในกรณีที่สินค้าที่ผลิตมี “ความไม่ปลอดภัย (Defect)” เนื่องจากการผลิตสินค้า (Manufacturing defect) เนื่องจากการออกแบบสินค้า (Design defect) และการเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ (Warning defect)

ประการที่สอง เป็นกฎหมายที่วางอยู่บนหลักการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยโดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของจำเลยว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือหลัก *res ipsa loquitur* (thing speaks for itself) ซึ่งมีผลทำให้ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายลดลงไปอย่างมาก เพราะไม่ต้องพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตสินค้าประมาทเลินเล่อตามหลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence doctrine) ตามกฎหมายละเมิด เพียงแต่พิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัย (Defect) ประการใดประการหนึ่งในสี่ประการข้างต้นเท่านั้น เพราะศาลถือว่าการพิสูจน์ได้ระดับดังกล่าวก็เพียงพอแล้วสำหรับที่ศาลจะสามารถสรุปได้ว่าความไม่ปลอดภัยดังกล่าวก่อให้เกิด (Casual link) ความเสียหายแก่โจทก์จริง

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-34.

ทั้งนี้ สินค้าไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอุบัติเหตุ นั้น ความไม่ปลอดภัย (Defect) แยกออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

3.1.1.1 ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต (Manufacturing defect)

Section 402A ของ The Restatement (third) of Torts ปี ค.ศ.1997 ได้ให้คำนิยามของความปลอดภัยในการผลิตไว้ดังนี้

“สินค้านี้มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต (A manufacturing defect) เมื่อสินค้านั้นมีลักษณะไม่ตรงกับการออกแบบ แม้ว่าจะได้มีการใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ในการผลิตและการจัดกระจายสินค้าแล้วก็ตาม”⁴

ตัวอย่างคำพิพากษาสำคัญเกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต

(1) คดี Shoshone Coca-Cola Bottling Co. v. Dolinski⁵

ข้อเท็จจริง Leo Dolinski ซื้อเครื่องดื่มประเภทน้ำอัดลมชื่อ Squirt จากเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติที่ตั้งอยู่ในสถานที่ทำงาน Dolinski ได้เปิดขวดและดื่มบางส่วนของเครื่องดื่มในขวด และล้มป่วยภายหลังที่ดื่มทันที ภายหลังการตรวจสอบพบว่า ในขวดเครื่องดื่มนั้นมีเศษเนื้อของหนูตายปนอยู่ Dolinski ได้ไปให้แพทย์ตรวจรักษาและรับยาแก้อาการอาเจียน มารับประทาน Dolinski ได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจจากการดื่มน้ำเครื่องดื่มจากขวดดังกล่าว และเมื่อเห็นขวดน้ำอัดลมจะมีอาการอยากอาเจียน Dolinski ได้ฟ้องบริษัท Shoshone โดยอ้างหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ก่อนหน้าคดีนี้มลรัฐเนวาดาไม่ยอมรับหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่ศาลชั้นต้นในคดีนี้รับเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ คณะลูกขุนตัดสินข้อเท็จจริงให้โจทก์ชนะ จำเลย คือ บริษัท Shoshone อุทธรณ์

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

ศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยว่ามีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต (Manufacturing defect) ในขวดน้ำอัดลม Squirr ที่โจทก์ดื่มหรือไม่

คำพิพากษาของศาลฎีกามลรัฐเนวาดา ผู้พิพากษา Thompson ตัดสินว่านโยบายสาธารณะในคดีนี้ คือ บุคคลใดที่วางสินค้าประเภทขวดน้ำอัดลมในตลาดซึ่งมีสภาพไม่ปลอดภัยสำหรับการใช้ต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดต่อผู้ใช้ปลายทางที่ใช้สินค้านั้นดังกล่าวสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้านั้น แม้ว่าผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม แม้ว่าจำเลยจะต่อสู้ว่าสถานิติบัญญัติเท่านั้นที่มีอำนาจที่จะประกาศนโยบายสาธารณะข้างต้นได้ แต่ศาลเห็นว่าในมลรัฐต่างๆ เกือบทั้งหมดศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่รับเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาปรับใช้โดยการตัดสินคดี

ในคดีนี้ จำเลยอ้างว่า โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตอนที่ขวดน้ำอัดลมดังกล่าวอยู่ในการครอบครองของจำเลยนั้น หนูได้อยู่ในขวดแล้ว แต่โจทก์ได้นำผู้เชี่ยวชาญด้านพิษวิทยา (Toxicologist) ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบขวดน้ำอัดลมและน้ำอัดลมที่เหลืออยู่ในขวดในวันที่โจทก์ดื่มน้ำอัดลมจากขวดดังกล่าว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เบิกความว่า “หนูได้ตายอยู่ในขวดนานมาแล้ว” และรอยดำที่ติดอยู่ที่ก้นขวดมีอยู่ก่อนที่น้ำอัดลมจะถูกบรรจุลงไปในขวด คณะลูกขุนจึงได้ตัดสินว่าสาเหตุของอุบัติเหตุเกิดจากจำเลย

ศาลฎีกาของมลรัฐเนวาดารับเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาปรับใช้กับจำเลย และพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นว่ามีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต (A defect in manufacturing)

(2) คดี Hagan v. Coca-Cola Bottling Co.⁶

ข้อเท็จจริง ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1992 Linda Hagan และน้องสาวชื่อ Barbara Park ดื่มน้ำอัดลมบรรจุขวดยี่ห้อ Coca-Cola และเห็นว่ารสชาติเจือปนๆ Hagan จึง

---

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35-36.

หยุดดื่มแล้วยกขวดขึ้นไปให้ถูกแสงสว่างและพบว่ามียุงยงอนามัยอยู่ในขวดน้ำอัดลม ทั้งสองจึงรู้สึกวิตกกังวลมาก นอกจากนั้นแล้ว Hagan ยังรู้สึกสะอิดสะเอียน วันรุ่งขึ้นทั้งสองคนจึงได้ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล และแพทย์ได้ฉีดยาให้ หลังจากนั้น 6 เดือน ทั้งสองได้ตรวจเลือดเพื่อดูว่าติดเชื้อไวรัสเอชไอวีหรือไม่ แต่ผลเป็นลบ Hagan และ Park จึงได้นำคดีมาฟ้องบริษัท Coca-Cola Bottling เพื่อให้รับผิดชอบความเสียหายด้านจิตใจ (Emotional distress) บริษัท Coca-Cola Bottling ได้ทำการตรวจสอบขวดน้ำอัดลมและเบิกความต่อคณะลูกขุนว่า สิ่งที่อยู่ในขวดคือ ภาชนะลูกขุนตัดสินว่า คณะลูกขุนเชื่อว่าวัตถุที่อยู่ในขวด คือ ยุงยงอนามัยไม่ใช่รา ดังที่จำเลยเบิกความ และตัดสินให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ทั้งสองเป็นเงินจำนวน 75,000 เหรียญสหรัฐ ศาลอุทธรณ์กลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น Hagan และ Park ฎีกา

ศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยว่า โจทก์สามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีที่บริโภคสิ่งแปลกปลอมในสินค้าประเภทอาหารแล้วเกิดความเสียหายด้านจิตใจ โดยที่โจทก์ไม่ได้รับความเสียหายต่อร่างกายเลย ได้หรือไม่

คำพิพากษาของศาลฎีกามลรัฐเนวาดา ผู้พิพากษาชื่อ Anstead ได้เขียนคำพิพากษาซึ่งมีสาระสำคัญว่า ประชาชนโดยทั่วไปคุ้นเคยและเชื่อว่า สินค้าอาหารที่มีบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มมีความปลอดภัยที่จะใช้บริโภคได้ ผู้ผลิตสินค้าอาหารหรือผู้จำหน่ายปลีกอาหารสามารถคาดเห็นได้ว่า บุคคลย่อมล้มป่วยทางกายหรือทางจิตใจได้หากบริโภคสินค้าเข้าไปแล้วพบว่ามียุงยงอนามัย เช่น แมลงวัน สัตว์ประเภทหนู ปนอยู่ในอาหารที่ควรจะสะอาดปราศจากสิ่งแปลกปลอมนั้น ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ขายปลีกต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคอาหารนั้น การสังเกตเห็นว่ามีสิ่งแปลกปลอมเฉย ๆ แต่ไม่ได้บริโภค กับการบริโภคเข้าไป เนื่องจากสังเกตไม่เห็นนั้นมีผลต่อความรับผิดชอบแตกต่างกัน ศาลไม่ควรให้ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบอย่างไม่จำกัดต่อสินค้าที่ไม่สะอาดปลอดภัยทุกกรณี ผู้ผลิตสินค้าอาหารจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีการบริโภคสินค้าอาหารนั้นเข้าไปจริงๆ เท่านั้น และมีคำพิพากษาว่า โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า โจทก์ได้รับความเสียหายทางร่างกายเพื่อให้สามารถมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากการทุกข์ทรมานทางจิตใจอันเกิดจากการดื่มเครื่องดื่มน้ำอัดลมที่มีวัตถุอื่นปลอมปนอยู่ ซึ่งจำเลยเป็นผู้ผลิตนั้นเพียงพอแล้วที่ทำให้โจทก์มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนได้

(3) คดี Cronin v. J.B.E. Olson Corp.⁷

ข้อเท็จจริง ในวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1966 ขณะที่ Mr. William Cronin ผู้เป็นพนักงานขายขนมปังกำลังขับรถบรรทุกส่งขนมปังไปส่งให้แก่ลูกค้า รถของ Mr. William Cronin ได้ถูกรถกระบะชนและโจทก์ถูกรถแทรกตกลงบนพื้นถนน จากแรงกระแทกทำให้บ้านพับอลูมิเนียมที่ติดตั้งไว้ด้านหลังเบาะคนขับเพื่อยึดถาดขนมปังได้รับความเสียหาย และถาดขนมปังได้หล่นลงใส่ Mr. William Cronin ทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส Mr. William Cronin จึงได้นำคดีมาฟ้องบริษัทผู้ผลิตสินค้า (G.M.C.) และบริษัทตัวแทนขาย J.B.E. Olson (Olson) ว่ารถบรรทุกดังกล่าวไม่มีความปลอดภัยตามความประสงค์ในการใช้งานเนื่องจากมีความบกพร่องจากการผลิตเนื่องจากบ้านพับไม่มีความแข็งแรงเพียงพอที่จะรับการกระแทก โดยในการพิจารณาคดีโจทก์ได้นำพยานผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความว่าบ้านพับโลหะชำรุดเนื่องจากมีรูจำนวนมากและไม่สามารถทนต่อแรงกระแทกได้เท่ากับบ้านพับที่ไม่ชำรุดควรจะมี จึงทำให้ถาดขนมปังตกลงมาได้ คณะลูกขุนตัดสินให้ Mr. William Cronin ชนะคดีให้บริษัท Olson ชำระค่าเสียหายจำนวน 45,000 เหรียญสหรัฐ บริษัท Olson อุทธรณ์

คำพิพากษาและเหตุผล ผู้พิพากษาชื่อ Sullivan ได้ตัดสินว่าแม้ว่าผู้ประกอบการไม่ควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าทุกกรณี แต่ก็ควรต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ถูกตัดสินว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเห็นว่าแม้การใช้จ่ายานพาหนะจะไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เพื่อการชกก็ตาม แต่ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงเหตุการณ์ที่คาดหมายได้เกี่ยวกับการใช้สินค้าที่ตนผลิต และพิพากษายืนให้บริษัท Olson ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

(4) คดี Aimee Freeman v Hoffman-La Roche, Inc., a corporation⁸

⁷ Cronin v. J.B.E. Olson Corp. 8 Cal.3d 121, 501 P.2d 1153 Cal. 1972. October 17, 1972.

⁸ Aimee Freeman v Hoffman-La Roche, INC., a corporation, 260 Neb. 552, 618 N.W.2d 827.

ข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 โจทก์เข้ารับการรักษาสิวเรื้อรัง ภายหลังจากได้รับการตรวจแพทย์ได้สั่งยา Accutane ให้โจทก์รับประทานในปริมาณ 20 มิลลิกรัม ต่อวัน ซึ่งยา Accutane นั้นเป็นสินค้าที่จำเลยเป็นผู้ผลิตและจำหน่าย หลังจากที่โจทก์รับประทาน ยา Accutane ทุกวันในระหว่างวันที่ 27 กันยายน 2538 ถึงวันที่ 2 ตุลาคม 2538 และระหว่างวันที่ 4 ตุลาคม 2538 ถึง 20 พฤศจิกายน 2538 ทำให้โจทก์มีปัญหาสุขภาพแทรกซ้อนหลายประการ เช่น อาการลำไส้อักเสบ ไชข้ออักเสบ เป็นต้น โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องศาลโดยกล่าวอ้างว่า ยา Accutane ที่โจทก์รับประทานเป็นสินค้าที่บกพร่อง ซึ่งจำเลยรู้ว่ายาดังกล่าวมีอันตราย แต่จำเลยกลับไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลข้างเคียงจากการใช้ยาให้ทราบ อีกทั้งจำเลย ยังหลอกลวงเกี่ยวกับความปลอดภัยและประสิทธิภาพของยา Accutane เพื่อเชิญชวนให้ผู้สั่งจ่าย ยาเลือกที่จะสั่งยา Accutane แทนที่จะเลือกสั่งยาอื่นที่ใช้แทนได้ให้แก่คนไข้

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์

โจทก์ได้อุทธรณ์ประเด็นว่าสินค้าของจำเลยมีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต โดยโจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยรู้ว่าหากผลิตสินค้าไม่ดีจะทำให้ยา Accutane มีสารเจือปน และทำให้เกิดอันตราย และจำเลยได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อในการตรวจสอบยา Accutane แต่โจทก์มิได้นำสืบข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าวเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างในประเด็น นี้ของโจทก์ ศาลสูงจึงได้ยกอุทธรณ์ของโจทก์ในประเด็นที่โจทก์กล่าวอ้างว่าสินค้าของจำเลย ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต

3.1.1.2 ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ (Design defect)

ในปัจจุบัน นิยามของความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ ที่ผิดพลาด (A design defect) ของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นไปตาม Section 402A of the Restatement (Third) of Torts (1997) กล่าวคือ

“สินค้ามีความไม่ปลอดภัยเมื่อความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายสามารถ คาดเห็นได้และหลีกเลี่ยงได้ โดยการที่ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายหรือผู้อื่นในระบบการจัดจำหน่าย

สามารถออกแบบในลักษณะอย่างอื่นที่เหมาะสมได้ และการที่ไม่เลือกเอาการออกแบบอื่นทำให้สินค้าดังกล่าวมีความไม่ปลอดภัยตามที่ควรจะเป็น”⁹

ตัวอย่างคำพิพากษาสำคัญเกี่ยวกับประเด็นความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ

(1) **คดี Greenman v. Yuba Power Product, Inc. (1963)**¹⁰

คดีนี้เป็นคดีสำคัญและเป็นคดีที่ตัดสินโดยผู้พิพากษา Traynor ซึ่งในปี ค.ศ.1963 ขณะที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานศาลอุทธรณ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

ข้อเท็จจริง Mr. Greenman ได้รับของขวัญวันคริสต์มาสจากภรรยา เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ทำงานไม้ โดยเครื่องมือดังกล่าวทำงานได้หลายประการ เช่น เป็นเลื่อย เป็นเครื่องเจาะรูและเครื่องกลึงไม้ Mr. Greenman ได้ศึกษาเครื่องมือวิธีใช้เครื่องมือที่ติดมาอย่างละเอียดรอบคอบ วันหนึ่งขณะที่ Mr. Greenman กำลังใช้เครื่องมือดังกล่าวกลึงไม้ชิ้นหนึ่งอยู่ Mr. Greenman ได้รับบาดเจ็บสาหัส เนื่องจากไม้ชิ้นนั้นได้หลุดออกมาและกระแทกเข้าที่หน้าผากหนึ่งปีถัดมา Mr. Greenman ได้นำคดีมาฟ้องบริษัท Yuba Power Product ซึ่งเป็นผู้ผลิตเครื่องมือดังกล่าวและร้านค้าปลีกซึ่งขายเครื่องมือชิ้นนั้นให้ภรรยาของตนในฐานะละเมิดคำรับรองคุณภาพสินค้าทางอ้อมและโดยตรง (Implied and express warranty) และประมาทเลอเลิน ในกระบวนการพิจารณาคดีพยานหลักฐานได้แสดงให้เห็นปรากฏว่า การออกแบบเครื่องมือดังกล่าวและโครงสร้างของเครื่องมือมีปัญหาที่อาจนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุได้ คณะลูกขุนตัดสินว่า ร้านค้าปลีกไม่ต้องรับผิดชอบแต่บริษัท Yuba Power ต้องรับผิดชอบ บริษัท Yuba อุทธรณ์

ศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยว่า ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดหรือไม่ ในกรณีที่สินค้าที่บริษัทตนผลิตแล้วนำออกวาง

---

⁹ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 42.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37-38.

จำหน่ายในท้องตลาดโดยคาดเห็นได้สินค้าจะถูกผู้ซื้อใช้โดยไม่ตรวจสอบว่าปลอดภัยหรือไม่ และภายหลังได้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุเนื่องจากเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย

คำพิพากษา ผู้พิพากษา Traynor ได้เขียนคำตัดสินโดยมีเหตุผลประกอบ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบในความเสียหายอย่างเคร่งครัดในกรณีที่สินค้าที่บริษัทผลิตแล้วนำออกวางจำหน่ายในท้องตลาดโดยทราบว่าผู้ซื้อจะไม่ตรวจสอบว่าสินค้าปลอดภัยหรือไม่ก่อน แต่จะใช้สินค้านั้นเลยและภายหลังได้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทำให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย การที่จำเลยต่อสู้ว่า มาตรา 1769 ของประมวลกฎหมายแพ่งกำหนดอายุความไว้ ดังนั้น โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องไม่ได้ ศาลเห็นว่า มาตรา 1769 ไม่นำมาใช้กับคดีที่ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อสินค้าซึ่งไม่มีนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน คดีนี้ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายสัญญาว่าด้วยการรับประกันคุณภาพสินค้าโดยชัดแจ้ง (Express warranty) แต่เป็นคดีเกี่ยวกับความรับผิดโดยเคร่งครัดของผู้ผลิตสินค้าซึ่งเป็นกฎหมายละเมิด บริษัท Yuba Power ต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด หากเครื่องมือดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายและบริษัท Yuba Power ระบุว่าเครื่องมือจะถูกใช้งานโดยไม่มี การตรวจสอบว่าเครื่องมือปลอดภัยหรือไม่ก่อน เจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ ให้ผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้านั้นในท้องตลาดต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสินค้านั้น โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีการรับประกันคุณภาพสินค้าหน้าที่พิสูจน์ของโจทก์คือ การพิสูจน์ว่าโจทก์ได้รับบาดเจ็บขณะที่ใช้เครื่องมือดังกล่าว เนื่องจากสินค้ามีความไม่ปลอดภัย แม้ว่าการใช้สินค้าของโจทก์เป็นการใช้งานตามปกติและโจทก์ไม่ได้ระบุว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย

(2) คดี Richard Grimshaw v. Ford Motor Company (1981)¹¹

ข้อเท็จจริง ภายหลังการเกิดวิกฤตน้ำมันครั้งที่สอง (ค.ศ.1979) บริษัทรถยนต์ของญี่ปุ่นได้พัฒนารถขนาดเล็ก ประหยัดน้ำมัน ราคาถูกขึ้นมา และได้ส่งรถยนต์ดังกล่าวเข้ามาจำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบริษัทผลิตรถยนต์ใหญ่ที่สุดในโลกและเป็นตลาดรถยนต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก รถยนต์ของบริษัทญี่ปุ่นได้รับความนิยมจากผู้บริโภคชาวอเมริกันมาก เนื่องจากประหยัดน้ำมันและราคาถูก ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาสินค้าในตลาดระดับล่างขึ้นมา

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38-39.

แข่งขันกับรถยนต์ญี่ปุ่น รุ่นประหยัดดังกล่าว ประธานของบริษัท Ford Motor Company จึงสั่งให้ผลิตรถยนต์รุ่นประหยัดในราคาต้นทุนการผลิตไม่เกิน 2,000 เหรียญสหรัฐ ฝ่ายการตลาดและการออกแบบจึงได้มีการออกแบบให้ถังน้ำมันรถยนต์รุ่น Ford Pinto ให้ตั้งอยู่ค่อนมาทางท้ายรถแทนที่จะออกแบบให้ตั้งลึกเข้าไปในตัวถังมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนจำนวน 12.50 เหรียญสหรัฐต่อคัน เมื่อมีการทดสอบว่าถ้าเกิดอุบัติเหตุแล้วรถจะมีความปลอดภัยเพียงไร (Crash test) ปรากฏว่าหากรถถูกชนจากด้านหลังแล้วมีโอกาสดังน้ำมันจะยุบแล้วเกิดเพลิงไหม้คลอกคนขับและผู้โดยสารได้สูง แต่บริษัท Ford ก็ยังต้องการประหยัดต้นทุนในการผลิตรถ Ford Pinto เพื่อให้สามารถแข่งขันกับรถยนต์ที่นำเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่นต่อไป ทำให้วิศวกรคนหนึ่งของบริษัท Ford ซึ่งทราบความจริงไม่พอใจและไม่สบายใจกับนโยบายของบริษัท จึงได้ลาออกจากการไป ต่อมาบริษัท Ford ได้วางจำหน่ายรถ Ford Pinto และมีผู้บริโภคชาวอเมริกันที่นิยมรถราคาประหยัดซื้อไปใช้จำนวนมากพอสมควร Mr. Richard Grimshaw ได้ซื้อรถ Ford Pinto ไปใช้ด้วย วันที่เกิดอุบัติเหตุ Mr. Grimshaw ได้ขับรถบนทางด่วนพร้อมลูกชายซึ่งนั่งข้างหน้า ขณะที่ขับอยู่เครื่องยนต์เกิดดับไปเฉยๆบนทางด่วน ขณะที่รถกำลังจอดเสียอยู่ ได้มีคนเมาเหล้าขับรถมาชนด้านท้ายทำให้ถังน้ำมันยุบตัวและเกิดเพลิงไหม้รถจนทำให้ Mr. Grimshaw เสียชีวิตและลูกชายได้รับบาดเจ็บสาหัส ทายาท (ภรรยา) ของ Mr. Grimshaw ได้นำคดีมาฟ้องบริษัท Ford

คำพิพากษาและเหตุผล ผู้พิพากษาชื่อ Tamura ได้พิจารณาข้ออ้างของจำเลย (บริษัท Ford) ว่า บุคคลที่ทาละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายในกรณีนี้คือ คนเมาที่ขับรถมาชนท้ายไม่ใช่บริษัท Ford และการที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบในอุบัติเหตุในกรณีนี้ จำเลยต้องมีเจตนาชั่วร้าย (Malice) ที่จะทำร้าย Mr. Grimshaw ด้วยซึ่งจำเลยไม่มี เนื่องจากจำเลยไม่สามารถจะระบุตัวผู้ที่จะถูกทำร้ายได้เลยขณะที่จำเลยกำลังผลิตรถยนต์อยู่ ผู้พิพากษา Tamura ตัดสินว่าจำเลยมีเจตนาชั่วร้าย (Malice) เนื่องจากจำเลยไม่ได้คำนึงถึงชีวิตมนุษย์ แต่คิดถึงประโยชน์ของบริษัทเท่านั้น เจตนาชั่วร้ายในกฎหมาย หมายถึง เจตนาที่มุ่งประสงค์ร้ายต่อบุคคลอื่นหรือการที่ไม่สนใจว่าอาจมีโอกาสดังน้ำมันจะยุบตัวและเกิดเพลิงไหม้รถเกิดขึ้น ซึ่งในกรณีที่จำเลยคิดถึงประโยชน์ของบริษัทโดยไม่สนใจว่าจะเกิดอุบัติเหตุขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ใช้สินค้าของจำเลย ดังนั้น จำเลยต้องรับผิดชอบต่อผลของการมีเจตนาชั่วร้ายดังกล่าว

ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์และทายาท ดังนี้ (1) ค่าสินไหมทดแทนเพียงความเสียหายที่แท้จริง (Compensatory damages) จำนวน 2

ล้านเหรียญสหรัฐ (2) ค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษ (Punitive damages) จำนวน 125 ล้านเหรียญสหรัฐ และ (3) ค่าสินไหมทดแทนให้กับทายาท จำนวน 550,000 เหรียญสหรัฐ

(3) คดี Prentis v. Yale Mfg. Co. (1984)¹²

ข้อเท็จจริง Mr. Prentis เป็นโพรแมนทำงานอยู่ในแผนกชิ้นส่วนของบริษัทขายรถยนต์แห่งหนึ่งในมลรัฐมิชิแกน วันหนึ่งขณะที่ขับรถยกของ (รถ Forklift) ซึ่งเป็นรถใช้แบตเตอรี่ผลิตโดยบริษัท Yale Manufacturing เพื่อยกเครื่องยนต์รถเข้าไปวางในรถบรรทุกเนื่องจากรถยกของดังกล่าวไม่ได้เป็นรถยกของที่คนขับนั่งขับแต่คนขับต้องยืนขับ ปรากฏว่าไฟฟ้าวิ่งเข้าเครื่องยนต์มากผิดปกติ Mr. Prentis เลย เสียหลักตกลงมาบนพื้น ทำให้กระดูกสะโพกแตก โจทก์นำคดีมาฟ้องบริษัท Yale Manufacturing ว่าออกแบบผิดโดยควรจะทำแบบให้มีที่นั่งคนขับด้วย

ศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยว่า ต้องนำหลักประมาทเลินเล่อมาปรับใช้กับคดีความรับผิดในความไม่ปลอดภัยของสินค้าซึ่งโจทก์ฟ้องว่ามีการออกแบบบกพร่อง

คำพิพากษาและเหตุผล ผู้พิพากษา Boyle ได้ตัดสินว่า ควรต้องนำหลักประมาทเลินเล่อมาปรับใช้กับคดีความรับผิดเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยของสินค้า หากโจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยออกแบบสินค้าผิดพลาด โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่า สินค้าของจำเลยมีความไม่ปลอดภัยเนื่องมาจากการออกแบบ แต่ในคดีนี้ศาลเห็นว่าต้องนำหลักประมาทเลินเล่อและหลัก “Risk Utility Test” มาปรับใช้ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (The Model Uniform Product Liability Act) โดยกฎหมายดังกล่าวมีเหตุผลคือ (1) เรื่องการผลิตพลาดในการออกแบบ โจทก์สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์ได้ (2) การใช้หลักประมาทเลินเล่อทำให้เกิดการจูงใจแก่ผู้ผลิตสินค้าที่มีความระมัดระวัง (3) มาตรฐานของการตัดสินว่าจำเลยประมาทเลินเล่อจะสูงเนื่องจากคณะลูกขุนต้องตัดสินว่า กระบวนการผลิตทั้งหมด มีความผิดพลาด (4) ทำให้เกิดความยุติธรรมเนื่องจากผู้ผลิตที่มีความระมัดระวังไม่ต้องรับ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

ผิดในความเสียหาย ดังนั้น ทฤษฎีเรื่องประมาทเดินเล่อจึงเหมือนกับทฤษฎีการละเมิดการรับรองคุณภาพของสินค้าโดยอ้อม โดยทั้งสองทฤษฎีกำหนดให้โจทก์ต้องนำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้ผลิตประมาทเดินเล่อในการออกแบบสินค้าให้ปลอดภัยทั้งที่คาดเห็นได้ว่า การใช้สินค้าอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุและความเสียหายได้ และมีคำพิพากษาให้กลับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ และยื่นตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ให้สั่งให้คณะลูกขุนพิจารณาในประเด็นเดียวว่า จำเลยประมาทเดินเล่อหรือไม่

(4) คดี Lakin v. Senco Product Inc.¹³

ข้อเท็จจริง Mr. John Lakin ได้ใช้ปืนยิงตะปูอัตโนมัติรุ่น Senco SN 325 เพื่อสร้างบ้านใหม่ ในวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1980 ได้เกิดอุบัติเหตุขึ้น เนื่องจากปืนยิงรัวสองนัดซ้อน

ศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยว่า การที่ปืนยิงรัวสองนัดซ้อนถือว่าเป็นการออกแบบที่ผิดพลาด (A design defect) หรือไม่

ผู้พิพากษา Haselton ได้ตัดสินว่า หลักฐานแสดงให้เห็นว่าปืนยิงตะปูรุ่น SN325 จะมีการยิงรัวภายหลังที่มีการยิงตะปูแล้ว 15 ครั้ง จำเลย (บริษัท Senco Products) มีความริบร้อนที่จะนำปืนยิงตะปูรุ่นนี้ออกจำหน่ายในท้องตลาด เพื่อกลยุทธ์การตลาด โดยการปรับเปลี่ยนให้ปืนยิงตะปูที่บริษัทมีอยู่ยิงตะปูที่มีความยาวมากขึ้นได้ ทั้งที่จำเลยไม่ได้ทดสอบเพื่อดูว่าปืนจะยิงรัวสองนัดซ้อนหรือไม่ การที่จำเลยเร่งรีบในการนำปืนรุ่นดังกล่าวออกขายในท้องตลาดก็เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้โดยไม่มีการวิจัย พัฒนาและทดสอบความปลอดภัยให้เพียงพอ ทั้งที่จำเลยเคยถูกลูกค้าร้องเรียนว่า ปืนยิงตะปูรุ่น SN325 มีโอกาสสูงมากที่จะ “ยิงรัวสองนัดซ้อน (Double fire)” ดังนั้น จำเลยจึงสามารถคาดเห็นได้ว่าอาจเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงจากการยิงรัวสองนัดซ้อนของสินค้านี้ได้ ดังนั้น เมื่อนำหลักความเสียหาย-ประโยชน์ (Risk-Utility Test) มาพิจารณากรณีนี้แล้ว ศาลเห็นว่าปืนยิงตะปูรุ่น SN325 เป็นสินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบที่ผิดพลาด (A design defect)

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40-41.

(5) คดี Dreisonstok v Volkswagenwerk, A.G.¹⁴

โจทก์เป็นผู้โดยสารในรถไมโครบัสยี่ห้อ Volkswagen ซึ่งขับไปชนกับเสาโทรศัพท์ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ โดยโจทก์กล่าวอ้างว่ารถไมโครบัสดังกล่าวมีความบกพร่องในการออกแบบ (defectively designed) กล่าวคือ มีการวางเครื่องยนต์ไว้ที่ด้านหลังของรถทำให้ความยาวด้านหน้าของรถที่จะเป็นส่วนรับแรงกระแทกจากการชนลดลง

ศาลได้ตัดสินยกฟ้องโดยให้เหตุผลว่ารถไมโครบัสของจำเลยเป็นรถตู้เอนกประสงค์ซึ่งถูกออกแบบมาเป็นพิเศษทำให้เจ้าของรถมีพื้นที่เก็บของและพื้นที่สำหรับโดยสารมากที่สุด ทำให้ต้องออกแบบให้ที่นั่งคนขับติดกับหน้ารถ และโจทก์เพียงแต่นำสืบต่อศาลว่า “รถเต๊นท์ วากอน ปี 1968 ของ Volkswagen ไม่มีการจัดให้มีการป้องกันผู้โดยสารในที่นั่งด้านหน้ารถ เหมือนอย่างรถยนต์โดยสารมาตรฐาน” ซึ่งศาลเห็นว่าภายใต้มาตรฐานที่โจทก์กล่าวอ้างนี้รถที่วางเครื่องยนต์ไว้ด้านหลังของรถทุกคันจะเป็นรถที่มีอันตรายเสมอ หากต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในการออกแบบในลักษณะดังกล่าว จะไม่มีผู้ประกอบการรายใดสามารถออกแบบใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะตัวได้ แม้ว่าจะทำให้รถมีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้นก็ตาม อีกทั้งยานพาหนะมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่แตกต่างกัน รถไมโครบัสจึงมีการออกแบบที่ไม่เหมือนกับยานพาหนะประเภทอื่น และรถยนต์โดยสารมาตรฐานก็มีความแตกต่างกันในลักษณะและประโยชน์ใช้สอย

(6) คดี Scarangella v Thomas Built, Inc.¹⁵

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือจำเลยเสนอรถยนต์สองรุ่นให้โจทก์โดยรุ่นหนึ่งมีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริม แต่อีกรุ่นไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริม และโจทก์ได้เลือกซื้อรุ่นที่ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริมและได้รับบาดเจ็บจากรถ เมื่อคดีมาสู่ศาลโจทก์ได้กล่าวอ้างว่าสินค้าที่ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริมเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องในการออกแบบ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน

¹⁴ Dreisonstok v Volkswagenwerk, A.G., 489 F.2d 1066, 1073-75 (4th Cir. 1974).

¹⁵ Scarangella v Thomas Built Buses, Inc., 717 N.E.2d 679, 683 (N.Y. 1999).

ศาลได้พิพากษายกฟ้องโดยให้เหตุผลว่ากรณีไม่เป็นสินค้าที่บกพร่องเมื่อพยานหลักฐานปรากฏว่า

(1) ผู้ซื้อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและวิธีการใช้และรู้ว่าสามารถหาอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริมได้

(2) ไม่ปรากฏว่าการใช้สินค้าที่ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริมเป็นสินค้าที่อันตรายโดยไม่สมควร และ

(3) ผู้ซื้ออยู่ในฐานะที่สามารถชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ของตนเองกับความเสียหายจากการไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริม

ในกรณีนี้ ผู้ซื้อ (โจทก์) จึงอยู่ในฐานะที่ดีกว่าในการประเมินความเสี่ยง-ประโยชน์ (risk-utility assessment)ว่าจะเลือกใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยเสริมหรือไม่ และเมื่อเกิดความเสียหายเพราะผู้ซื้อเลือกใช้รถที่ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยเสริม ผู้ประกอบการ (จำเลย) จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

(7) คดี Passwaters v General Motors Corp.¹⁶

ข้อเท็จจริงในคดีมีอยู่ว่าโจทก์ซึ่งรถจักรยานยนต์และเกิดอุบัติเหตุชนกับรถ Buick Skylark ทำให้ขาซ้ายเข้าไปติดในล้อหลังของรถ Buick Skylark ซึ่งไม่มีที่ปิด และถูกใบมีดที่ยื่นออกมาหมุนถูกขาทำให้ได้รับบาดเจ็บที่หน้าแข้งและข้อเท้าซ้าย

ศาลได้พิพากษาให้จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ เนื่องจากโจทก์มีแพทย์ผู้รักษาโจทก์ให้รายละเอียดของอาการบาดเจ็บว่าเป็นบาดแผลฉีกขาดหลายแห่งจนทำให้ขาเสียรูปร่าง และกระดูกได้รับความเสียหายมากและบางส่วนมีเพียงเนื้อเยื่อประสานไม่ให้ขาออกจากกันเท่านั้น และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าเมื่อพ่อของโจทก์มาถึงจุดเกิดเหตุก็พบว่าล้อหลังด้านขวาของรถ Buick Skylark มีชิ้นเนื้อและเลือดติดอยู่ และปรากฏข้อเท็จจริงว่าที่หม้อล้อถูกออกแบบมาโดยมีมีดเป็นเครื่องประดับ 2 ชิ้น ซึ่งยื่นออกมาจากที่หม้อล้อประมาณ 3 นิ้ว โดยมีดดังกล่าวมีขึ้นเพื่อความสวยงามเท่านั้น อีกทั้งบริเวณล้อหลังของรถมีพื้นที่ประมาณ 5 ตารางฟุตซึ่งไม่มีที่ปิดหรืออุปกรณ์ป้องกันใบมีด เมื่อรถเคลื่อนที่ด้วยความเร็ว 40 ไมล์ ต่อชั่วโมง ใบมีด

¹⁶ Passwaters v General Motors Corp., 454 F.2d 1270 (8th Cir.1972).

จะหมุน 568 รอบต่อนาที หรือ 9 รอบครึ่งต่อวินาที อีกทั้งโจทก์ได้นำพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นดอกเตอร์ทางด้านวิศวกรรมการเกษตรและทฤษฎีเครื่องจักรกล มาเบิกความว่าใบมีดที่ยื่นออกมาและหมุนด้วยความเร็วสูงโดยไม่มีเครื่องป้องกัน เป็นการออกแบบที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้ที่เข้ามาใกล้สินค้าของโจทก์จึงเป็นสินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยในการออกแบบ

3.1.1.3 ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่เตือนหรือเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ (Defect in warning, Failure to warn)¹⁷

ในปัจจุบัน Section 402A of the Restatement (Third) of Torts ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยเนื่องจากคำเตือนไม่เพียงพอว่า

“สินค้านี้มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากคำสั่ง หรือคำเตือนไม่เพียงพอ ในกรณีที่ความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นสามารถคาดเห็นได้ และสามารถถูกลดหรือหลีกเลี่ยงได้ โดยการจัดทำคำสั่งหรือคำเตือนที่เหมาะสม โดยผู้ขาย หรือผู้จัดจำหน่าย หรือบุคคลใดที่อยู่ในห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่าย และในกรณีที่การยกเว้นการเตือนจะทำให้สินค้าไม่ปลอดภัยโดยไม่สมควร”¹⁸

คำพิพากษาต่อไปนี้เป็น ศาลพิพากษาเกี่ยวกับประเด็นความไม่ปลอดภัย เพราะมีการเตือนไม่เพียงพอ

(1) คดี Nowak v. Faberge USA, Inc. (1994)¹⁹

ข้อเท็จจริง บริษัท Faberge USA ผลิตสินค้าชื่อ Aqua Net ซึ่งเป็นสเปรย์ฉีดผมโดยบรรจุในกระป๋องสเปรย์ที่ผู้ใช้ต้องใช้แรงกดแล้วกระป๋องสเปรย์แบบแอโรโซล (Aerosol) ดังกล่าวจะฉีดละอองสเปรย์ออกมา นอกจากสารเคมีที่มีคุณสมบัติจัดแต่งทรงผมแล้วยังมีบิวเทน (Butane) และโพรเพน (Propane) ซึ่งเป็นสารเคมีใช้ขับเคลื่อนและแอลกอฮอล์ซึ่งเป็น

¹⁷ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 40-41.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

สารทำลายทั้งแอลกอฮอล์ โพรเพน และบิวเทน มีคุณสมบัติติดไฟได้ง่ายมาก ที่กระป๋อง Aqua Net มีฉลากเตือนพิมพ์ติดอยู่ด้านหลังกระป๋องว่า “ห้ามเจาะ (Do not puncture)” และ “ห้ามใช้ใกล้ไฟหรือเปลวไฟ”(Do not use near fire or flame)”

Alison Nowak เป็นเด็กสาวอายุ 14 ปี ซึ่งเพิ่งซื้อ Aqua Net มาหนึ่งกระป๋อง พยายามที่จะฉีดสเปรย์เพื่อจัดแต่งทรงผม แต่วาล์วในกระป๋องเกิดเสียหายทำให้ฉีดสเปรย์ไม่ออก ดังนั้น Alison จึงใช้ที่เปิดกระป๋องเจาะกระป๋องสเปรย์ โดยตั้งใจว่าเมื่อเปิดกระป๋องแล้วจะเอาสเปรย์ออกมาใส่กระป๋องเปล่าแล้วใช้ Alison ยืนอยู่ในห้องครัวขณะที่ใช้ที่เปิดกระป๋องเจาะกระป๋องสเปรย์ ซึ่งในห้องครัวมีเตาทำความร้อนด้วยก๊าซธรรมชาติตั้งอยู่ เมื่อเจาะกระป๋องก็มีควันสีขาวพุ่งออกมาจากกระป๋องสเปรย์จำนวนมาก และเมื่อควันสีขาวลอยเข้าไปใกล้เตาก๊าซก็ติดไฟทันทีทำให้ไฟคลอก Alison มากกว่า 20% ของร่างกาย ทำให้ต่อมาหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้วก็กลายเป็นคนรูปร่างไม่ปกติ Alison จึงได้นำคดีมาฟ้องบริษัท Faberge โดยอ้างว่าบริษัท Faberge ต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากจำเลยไม่เตือนใจทักให้ทราบว่าเป็นสินค้าที่ติดไฟง่าย คณะลูกขุนตัดสินให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนจำนวน 1.5 ล้านดอลลาร์ให้แก่วัยทองวัย 40 ปี จำเลยอุทธรณ์

ศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นสินค้าไม่ปลอดภัยว่า จำเลยมีคำเตือนผู้ใช้เพียงพอหรือไม่ว่าสินค้า Aqua Net ติดไฟง่าย

ผู้พิพากษา Roth ตัดสินว่า ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดของมลรัฐเพนซิลวาเนีย สินค้ามีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการเตือนเกี่ยวกับการใช้สินค้านั้นและการออกแบบสินค้านั้น ศาลอาจถือว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย (Defective) ถ้าสินค้านั้นถูกจัดจำหน่ายโดยไม่มีการเตือนที่เพียงพอแก่ผู้ใช้ปลายทาง (Ultimate user) เกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ในตัวสินค้านั้น (Inherent dangers) ศาลอุทธรณ์เห็นว่าศาลชั้นต้นได้ส่งประเด็นเรื่องความเสี่ยง-ประโยชน์ (Risk-utility) ให้คณะลูกขุนตัดสินและคณะลูกขุนตัดสินแล้วว่า สินค้าดังกล่าวไม่ปลอดภัย (Defective)

ศาลอุทธรณ์ยืนตามคำตัดสินของศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาว่า จำเลยมีคำเตือนไม่เพียงพอเกี่ยวกับการติดไปง่ายของสินค้านั้น ดังนั้น จำเลยจึงต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่วัยทองวัย 40 ปี

(2) คดี Aimee Freeman v Hoffman-La Roche, Inc., a corporation²⁰

เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 โจทก์เข้ารับการรักษาสิวเรื้อรัง ภายหลังจากได้รับการตรวจแพทย์ได้สั่งยา Accutane ให้โจทก์รับประทานในปริมาณ 20 มิลลิกรัมต่อวัน ซึ่งยา Accutane นั้นเป็นสินค้าที่จำเลยเป็นผู้ผลิตและจำหน่าย หลังจากที่โจทก์รับประทานยา Accutane ทุกวันในระหว่างวันที่ 27 กันยายน 2538 ถึงวันที่ 2 ตุลาคม 2538 และระหว่างวันที่ 4 ตุลาคม 2538 ถึง 20 พฤศจิกายน 2538 ทำให้โจทก์มีปัญหาสุขภาพแทรกซ้อนหลายประการ เช่น อากาณาล้ำไส้อักเสบ ไชข้ออักเสบ เป็นต้น โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องศาลโดยกล่าวอ้างว่ายา Accutane ที่โจทก์รับประทานเป็นสินค้าที่บกพร่อง ซึ่งจำเลยรู้ว่ายาดังกล่าวมีอันตรายแต่จำเลยกลับไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลข้างเคียงจากการใช้ยาให้ทราบ อีกทั้งจำเลยยังทำการหลอกลวงเกี่ยวกับความปลอดภัยและประสิทธิภาพของยา Accutane เพื่อเชิญชวนให้ผู้สั่งจ่ายยาเลือกที่จะสั่งยา Accutane แทนที่จะเลือกสั่งยาอื่นที่ใช้แทนได้ให้แก่คนไข้

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์

โจทก์ได้อุทธรณ์ประเด็นว่าสินค้าของจำเลยมีไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่เตือนหรือเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอว่าจำเลยละเลยในการให้คำเตือนถึงอันตรายจากการใช้ยา Accutane และไม่เตือนว่าจำเลยยังมีได้ตรวจวิเคราะห์ยา Accutane อย่างเพียงพอ

ศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานในคดีแล้ววินิจฉัยว่าสินค้าจะมีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากระบุคำอธิบายหรือคำเตือนไม่เพียงพอต่อเมื่อความเสี่ยงที่สามารถคาดการณ์ได้ในการเกิดอันตรายจากสินค้าสามารถลดหรือหลีกเลี่ยงได้จากคำอธิบายหรือคำเตือนโดยผู้ประกอบการ และการละเลยที่จะให้คำอธิบายหรือคำเตือนนั้นทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยและในกรณีของสินค้าประเภทยานั้นหน้าที่ในการให้คำอธิบายหรือคำเตือนจะแตกต่างไปจากสินค้าทั่วไปเนื่องจากในกรณีของสินค้าทั่วไปผู้ประกอบการจะมีหน้าที่ต้องให้คำอธิบายหรือคำเตือนแก่ผู้บริโภคโดยตรง แต่ในกรณีของสินค้าประเภทยานั้นหน้าที่ดังกล่าวได้ขยายไปถึงการที่ผู้ประกอบการจะต้องให้คำอธิบายหรือคำเตือนแก่แพทย์ผู้สั่งจ่ายยาด้วย เนื่องจากแพทย์

²⁰ Aimee Freeman v Hoffman-La Roche, INC., a corporation, 260 Neb. 552, 618 N.W.2d 827.

จะเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะดีที่สุดในการที่จะประเมินข้อมูลที่ได้จากผู้ประกอบการเกี่ยวกับความเสี่ยง และผลประโยชน์ในการใช้ยาหรือสินค้าและแพทย์จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะใช้ยาหรือสินค้านั้นกับผู้ป่วยเป็นราย ๆ ไป ขึ้นอยู่กับความต้องการและอาการแพ้ของผู้ป่วยว่าควรจะต้องใช้ยาหรือสินค้านั้นหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยมิได้ให้คำเตือนเกี่ยวกับความอันตรายของยา Accutane ในบรรจุภัณฑ์ของสินค้ากับแพทย์ซึ่งรวมถึงแพทย์ประจำตัวของโจทก์ด้วย ยา Accutane ของจำเลยจึงมีความไม่ปลอดภัยเนื่องจาก ระบุคำอธิบายหรือคำเตือนไม่เพียงพอ และพิพากษากลับให้โจทก์ชนะคดี

(3) Shanks v Upjohn Co.,²¹

คดีนี้เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2527 นาย Harvey Rice เข้าพบแพทย์เพื่อรักษาอาการป่วยและแพทย์ได้สั่งยา Xanax และ Tylenal#3 ให้นาย Rice และนัดให้มาพบอีกครั้งใน 2 วันถัดมาเพื่อตรวจอาการอีกครั้ง และแพทย์ได้เตือนนาย Rice ซึ่งเป็นคนขับเครื่องบินว่าการรับประทานยาที่สั่งให้จะทำให้มีอาการกดประสาทและไม่ควรขับเครื่องบิน ขับรถ หรือบังคับเครื่องจักร ต่อมาในช่วงเย็นของวันดังกล่าวหลังจากที่รับประทานยาดังกล่าวแล้วนาย Rice ได้ฆ่าตัวตายโดยใช้ปืนยิงตัวเองและเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ผลการตรวจพบว่ามียา Xanax, Tylenal, และ codeine ในร่างกายนาย Rice

โจทก์ในคดีนี้เป็นผู้จัดการมรดกของนาย Rice ได้ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตยา Xanax ว่ายา Xanax ทำให้นาย Rice ถึงแก่ความตายเนื่องจากยา Xanax มีความบกพร่อง

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์ โจทก์จึงอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

ในประเด็นเรื่องความบกพร่องในการให้คำเตือน โจทก์ได้อุทธรณ์ว่าศาลใช้หลักกฎหมายตัดสินไม่ถูกต้องเนื่องจากศาลอุทธรณ์ปรับใช้หลักประมาทเลินเล่อในการตัดสิน

²¹ Shanks v Upjohn Co. (1992, Alaska) 835 P.2d 1189, Prod.Liab.Rep. (CCH) P 13,229.

ทั้ง ๆ ที่ได้ให้คำแนะนำแก่คณะลูกขุนว่าให้พิจารณาตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กับประเด็นความบกพร่องในการให้คำเตือน

ศาลฎีกาได้พิพากษาลบคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้โจทก์ชนะคดี โดยให้เหตุผลว่าในการพิจารณาประเด็นความบกพร่องในการให้คำเตือนจะต้องใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เพื่อพิจารณาพิพากษามีใช้นำหลักประมาทเลินเล่อมาปรับใช้ ซึ่งตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในประเด็นความบกพร่องในการให้คำเตือนนั้น หากโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าในขณะที่มีการออกสู่ท้องตลาดมีความเสี่ยงที่สามารถคาดเห็นได้และสินค้านั้นไม่มีคำเตือนในเรื่องดังกล่าวอย่างเพียงพอ สินค้านั้นก็จะเป็นสินค้าที่มีความบกพร่อง

(4) คดี Hamilton v Hardy²²

คดีนี้โจทก์กล่าวอ้างว่าเมื่อเดือนเมษายน 2510 นายแพทย์ Hardy ซึ่งเป็นจำเลยร่วมในคดีนี้ได้สั่งยาคุมกำเนิดชื่อ Ovulen ให้โจทก์รับประทานซึ่งหลังจากที่โจทก์รับประทานแล้วทำให้โจทก์มีอาการปวดหัวและไม่เกรน โจทก์จึงได้เข้าพบนายแพทย์ Hardy อีกครั้งและนายแพทย์ Hardy ได้ยืนยันให้โจทก์รับประทานยา Ovulen ต่อไป ทำให้ต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม 2511 โจทก์เป็นโรคเส้นเลือดอุดตันซึ่งเป็นผลจากการรับประทานยา Ovulen ตามที่นายแพทย์ Hardy สั่ง อีกทั้งยังเป็นผลจากบริษัท G.D. Searle & Company's จำเลยร่วมในคดีนี้ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตยา Ovulen ให้คำเตือนไม่เพียงพอ ทำให้ยา Ovulen เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ศาลอุทธรณ์ในคดีนี้พิพากษาให้โจทก์ชนะคดีเนื่องจากยา Ovulen เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะไม่มีคำเตือนอย่างเพียงพอ โดยศาลให้เหตุผลว่าตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้น ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องให้คำเตือนถึงอันตรายและความเสี่ยง โดยการพิจารณาว่ามีการให้คำเตือนเพียงพอหรือไม่นั้นจะพิจารณาว่าผู้ประกอบการรู้หรือควรรู้ถึงอันตรายและความเสี่ยงหรือไม่ และในกรณีที่การให้คำเตือนที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ผู้ประกอบการไม่สามารถยกข้อต่อสู้ว่าเป็นความผิดของแพทย์ผู้สั่งยาเพื่อให้ตนพ้นความรับผิดได้

²² Hamilton v Hardy (Colo App) 549 P2d 1099.

(5) คดี Coffman v PSI Energy, Inc.,²³

โจทก์เป็นพนักงานขับรถบรรทุกมีประสบการณ์ในการขับรถบรรทุกหลายประเภทมาตั้งแต่ปี 2524 เกี่ยวกับคดีนี้โจทก์ได้รับการว่าจ้างจากจำเลยในคดีนี้ให้ขับรถบรรทุกส่งของในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2543 โดยรถบรรทุกที่โจทก์ขับเป็นรถบรรทุกที่ติดตั้งแผ่นกันน้ำซึ่งจำเลยเป็นผู้ติดตั้ง และมีแผ่นป้ายแสดงคำเตือนติดอยู่กับที่จับระบบเบรกของระบบควบคุมแผ่นกันน้ำแสดงด้วยตัวอักษรสีแดงบนพื้นหลังสีขาวว่า “อันตราย ระวังสายไฟฟ้าเหนือศีรษะ” (DANGER Watch For Electrical Lines Overhead) แผ่นกันน้ำที่จำเลยติดตั้งไว้ที่รถบรรทุกนั้นเป็นแบบเลื่อนขึ้นมิใช่แบบเลื่อนออกข้าง ซึ่งโจทก์เคยใช้แต่แบบเลื่อนข้างไม่เคยใช้แบบเลื่อนขึ้นมาก่อน อย่างไรก็ตามจำเลยก็ได้สอนให้โจทก์ใช้ระบบแผ่นกันน้ำดังกล่าวแล้วในวันเกิดเหตุโจทก์ได้ขับรถบรรทุกดังกล่าวไปขนขยะ ณ สถานที่ที่โจทก์เคยขับไปขนขยะให้จำเลยมาแล้วอย่างน้อย 25 ครั้ง อย่างไรก็ตามในครั้งนั้นเมื่อโจทก์เปิดแผ่นกันน้ำของรถบรรทุกขึ้นเพื่อให้สามารถขนถ่ายขยะได้ แผ่นกันน้ำดังกล่าวได้สัมผัสสายไฟฟ้าทำให้เกิดการระเบิดห่างจากรถบรรทุกที่โจทก์ขับอยู่ประมาณ 10 ฟุต ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง

ศาลอุทธรณ์ในคดีนี้พิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยในประเด็นเรื่องความบกพร่องในการให้คำเตือนนั้น ศาลอุทธรณ์ให้เหตุผลว่าพยานผู้เชี่ยวชาญของโจทก์ได้ให้ความเห็นว่าคำเตือนดังกล่าวยังไม่ชัดเจนเพียงพอ อีกทั้งจำเลยก็ไม่มีพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นอย่างไม่มีข้อโต้แย้งว่าคำเตือนดังกล่าวนั้นเพียงพอแล้ว ดังนั้น สินค้าของจำเลยจึงมีความบกพร่องในการให้คำเตือน

(6) คดี Menschik v Mid-America Pipeline Co.,²⁴

เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2528 ได้เกิดเหตุการณ์ระเบิดและเพลิงไหม้บ้านที่โจทก์เช่าอาศัย เนื่องจากก่อนวันเกิดเหตุโจทก์พบว่าเตาไฟในชั้นใต้ดินของบ้านไม่ทำงานจึงได้เรียกให้เจ้าของบ้านมาตรวจสอบ เมื่อเจ้าของบ้านและลูกชายมาตรวจสอบดูแล้วพบว่าเตาไฟ

²³ Coffman v PSI Energy, Inc., 815 N.E.2d 522.

²⁴ Menschik v Mid-America Pipeline Co. (1991, Mo App) 812 SW2d 861, CCH Prod Liab Rep 12927.

ไม่ทำงานและได้กลิ่นแก๊ส เจ้าของบ้านจึงเปิดพัดลมเพื่อระบายอากาศและจุดเตาไฟโดยไม่มีอันตรายเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในตอนเย็นของวันเดียวกันโจทก์พบว่าบ้านยังคงไม่อุ่นจึงได้เรียกเจ้าของบ้านมาตรวจสอบอีกครั้ง เมื่อเจ้าของบ้านมาตรวจสอบก็ยังคงได้กลิ่นแก๊สเช่นเดิมแต่เมื่อจุดเตาไฟก็ปรากฏว่าไม่มีอันตรายเกิดขึ้น ต่อมาในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นโจทก์ได้ออกจากบ้านและกลับมาในช่วงบ่ายพร้อมกับพี่ชายของโจทก์อีกสองคน เมื่อพี่ชายของโจทก์เข้ามาได้บ้านก็ได้กลิ่นผิดปกติ โจทก์คิดว่าเป็นเพราะเตาไฟไม่ทำงานและขอให้พี่ชายของโจทก์ช่วยจุดเตาไฟ เมื่อโจทก์และพี่ชายของโจทก์ไปที่ชั้นใต้ดินก็ได้กลิ่นแก๊ส พี่ชายของโจทก์จึงตรวจสอบที่เตาไฟและอ่านวิธีใช้ซึ่งระบุให้รอ 5 นาทีแล้วค่อยจุดไฟอีกครั้ง และพี่ชายของโจทก์จึงปิดวาล์วที่เตาไฟและเปิดประตูให้อากาศระบายออกจากห้องใต้ดิน ต่อมาประมาณ 15-20 นาทีโจทก์และพี่ชายของโจทก์ได้กลับลงไปชั้นใต้ดินและไม่ได้กลิ่นแก๊ส จึงได้ลองจุดไฟแต่ปรากฏว่าได้เกิดระเบิดขึ้นทำให้โจทก์และพี่ชายของโจทก์ทั้งสองคนได้รับบาดเจ็บ

โจทก์จึงฟ้องจำเลยเป็นคดีเนื่องจากจำเลยเป็นผู้ขนส่งแก๊สและเป็นผู้เติมสารที่ทำให้มีกลิ่น (Ethyl Mercaptan) ลงในแก๊ส และจำเลยไม่ได้ให้คำเตือนว่ากลิ่นที่เติมลงในแก๊สจะหมดได้ จึงทำให้โจทก์ไม่สามารถตรวจสอบถึงการมีอยู่ของแก๊สได้ สินค้าของจำเลยจึงมีความบกพร่องในการให้คำเตือน

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษา โดยในส่วนของความบกพร่องในการให้คำเตือนนั้น จำเลยอุทธรณ์ว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความบกพร่องในการให้คำเตือนเนื่องจากจำเลยไม่มีสัญญาเกี่ยวกับโจทก์และไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะให้คำเตือนแก่ผู้บริโภค (End user) แต่ศาลอุทธรณ์ได้ยกอุทธรณ์ในประเด็นนี้ของจำเลย โดยให้เหตุผลว่าความรับผิดโดยเคร่งครัดภายใต้ Restatement (Second) § 402A นั้น โจทก์ไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าผู้ขายละเลยในการให้คำเตือนแต่อย่างใด

นอกจากนี้จำเลยยังอุทธรณ์ว่าในกรณีของผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยานั้นไม่ต้องรับผิดชอบจากการที่ไม่ให้คำเตือนแก่ผู้บริโภคในยาที่ถูกส่งจ่ายโดยแพทย์ เนื่องจากแพทย์น่าจะให้คำเตือนแก่ผู้ป่วยอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามศาลอุทธรณ์ก็ได้ยกอุทธรณ์ในประเด็นนี้ของจำเลย โดยให้เหตุผลว่าในคดีนี้บริษัทที่เป็นตัวแทนจำหน่ายแก๊สให้กับจำเลยมิได้มีหน้าที่เป็นสื่อกลาง

ในการให้คำเตือนเหมือนกับแพทย์แต่อย่างใด ดังนั้น จำเลยจึงไม่อาจยกข้อต่อสู้ในกรณีดังกล่าวมาใช้ในคดีนี้ได้

นอกจากนี้จำเลยยังยกข้อต่อสู้ต่อมาว่าโจทก์มิได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการไม่มีคำเตือนและการระเบิดและเกิดเพลิงไหม้ซึ่งทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บตามภาวะการพิสูจน์ของโจทก์ แต่ศาลอุทธรณ์ได้ยกอุทธรณ์ในประเด็นนี้ของจำเลยโดยให้เหตุผลว่าการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีความจำเป็นเนื่องจากคณะลูกขุนสามารถอนุมานถึงความสัมพันธ์ได้จากพยานหลักฐานแวดล้อม

จำเลยยังอุทธรณ์ต่อมาว่าโจทก์มิได้ฟ้องว่าแก๊สของจำเลยมีความบกพร่องในขณะที่แก๊สดังกล่าวหลุดจากความควบคุมของจำเลย แต่ศาลอุทธรณ์ก็ได้ยกอุทธรณ์ในประเด็นนี้ของจำเลยโดยให้เหตุผลว่าโจทก์ได้ยื่นฟ้องทั้งในประเด็นว่าสินค้าไม่ปลอดภัยและในประเด็นว่าสินค้ามีความบกพร่องในการให้คำเตือน ในการที่โจทก์มิได้ยื่นฟ้องประเด็นว่าสินค้าไม่ปลอดภัยก็ได้ทำให้ศาลต้องพิพากษาให้จำเลยชนะคดีในกรณีที่โจทก์มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้อย่างเพียงพอในประเด็นว่าสินค้ามีความบกพร่องในการให้คำเตือน และในกรณีที่มีความผิดพลาดในการยื่นฟ้องและการกำหนดประเด็นทฤษฎีในการพิจารณาจำเลยก็มีสิทธิเพียงพอให้มีการพิจารณาคดีใหม่เท่านั้น

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้โจทก์ชนะคดี เนื่องจากจำเลยมิได้โต้แย้งในเรื่องคุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญของโจทก์แต่อย่างใด แต่โจทก์กลับโต้แย้งว่าความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญในส่วนขอข้อเท็จจริงที่พยานผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์ให้ความเห็นซึ่งศาลเห็นว่าเป็นข้อโต้แย้งที่ไม่สมเหตุผลเนื่องจากข้อเท็จจริงที่พยานผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์ล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่มาจากพยานหลักฐานในคดีทั้งสิ้นและจำเลยก็ได้ถามคำถามให้เห็นว่าข้อเท็จจริงอื่นที่พยานผู้เชี่ยวชาญของโจทก์มิได้นำมาวิเคราะห์ ดังนั้น คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญของโจทก์จึงรับฟังได้ว่าสาร Ethyl Mercaptan ที่จำเลยเติมลงในแก๊สเพื่อให้เกิดกลิ่นเป็นสารที่มีกลิ่นจางหายอย่างรวดเร็ว เมื่อประกอบกับการที่จำเลยไม่ระบุคำเตือนเกี่ยวกับเรื่องการจางหายของกลิ่นแก๊สไว้จึงทำให้เกิดอันตรายได้อย่างไม่มีเหตุผลและในคดีนี้ได้ก่อให้เกิดเพลิงไหม้และระเบิดขึ้น ดังนั้น สินค้า (แก๊ส) ของโจทก์จึงเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3.1.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสหรัฐอเมริกา

การที่จะให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุไม่ปลอดภัย (Defective) โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการประมาทเลินเล่อ ซึ่งหลักการนี้เกิดขึ้นจากคดี Escola (ค.ศ. 1944) โดยผู้พิพากษา Traynor ได้นำหลักการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยโดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของจำเลยว่าจะใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือหลัก res ipsa loquitur (Thing speaks for itself) มาใช้ อย่างไรก็ตามผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุมีความไม่ปลอดภัยอย่างไรซึ่งความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามกฎหมายของประเทศไทยนั้นมีอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ กล่าวคือ สินค้าไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต (Manufacturing defect) สินค้าไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ (Defective design) หรือสินค้าไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่มีคำเตือนหรือคำเตือนไม่เพียงพอ (Failure to warn, Defective warning) โดยศาลในประเทศไทยกำหนดให้โจทก์ต้องนำสืบพิสูจน์ว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของโจทก์เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้น โดยมีคำพิพากษากำหนดหน้าที่นำสืบของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังนี้²⁵

(1) คดี Prentis v. Yale Mfg. Co. (1984)²⁶

ผู้พิพากษา Boyle ได้ตัดสินว่า ผู้เสียหายมีหน้าที่ที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ว่า สินค้าไม่ปลอดภัย โดยกรณีที่ผู้เสียหายพิสูจน์ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบไม่ปลอดภัย ศาลจะใช้หลัก Risk-Utility Test (ความเสี่ยง-ประโยชน์) มาตัดสิน กล่าวคือ ต้องพิจารณาพฤติกรรมของผู้ผลิตสินค้าว่าเป็นพฤติกรรมที่สมเหตุสมผลหรือไม่ แทนที่จะให้คณะลูกขุนพิจารณาลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติของสินค้านั้น

²⁵ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 46.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

หลัก Risk-Utility Test นั้นมีความเหมาะสมที่จะใช้ตัดสินว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะการออกแบบ เนื่องจาก (ก) การออกแบบที่ไม่ปลอดภัยเกิดจากการที่ผู้ผลิตเจตนาที่จะออกแบบเช่นนั้น ดังนั้น โจทก์จึงสามารถที่จะทราบเกี่ยวกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนาที่จะออกแบบเช่นนั้นของผู้ผลิตได้ (ข) การใช้มาตรฐานประมาทเลินเล่อย่อมเป็นการสนับสนุนให้ผู้ผลิตที่มีความระมัดระวังมีแรงจูงใจที่จะออกแบบสินค้าให้ปลอดภัยยิ่งขึ้นไปอีก (ค) การใช้เกณฑ์ที่สูงในเรื่องการออกแบบที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากคณะลูกขุนต้องตัดสินว่า กระบวนการผลิตสินค้านั้นทั้งหมดมีความปลอดภัย และ (ง) มาตรฐานประมาทเลินเล่อนำมาซึ่งความยุติธรรม เพราะผู้ผลิตสินค้าไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ใช้ที่ประมาทเลินเล่อ ดังนั้น ทฤษฎีประมาทเลินเล่อจึงเท่ากับทฤษฎีการประกันคุณภาพของสินค้า เพราะทั้งสองกรณีผู้เสียหายต้องนำสืบพิสูจน์เหมือนกันทุกประการว่า ผู้ผลิตสินค้าไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอในกระบวนการออกแบบเพื่อให้สินค้าปลอดภัยทั้งที่คาดเห็นได้ว่า อาจเกิดอันตรายขึ้นได้จากการใช้สินค้านั้น

(2) คดี O'Brien v. Muskin Corp. (1983)²⁷

ในคดีนี้ผู้พิพากษา Pollock ตัดสินว่า ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่า สินค้าไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ ในการพิสูจน์ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยมีหลายวิธี วิธีหนึ่งคือ “ความคาดหวังของผู้บริโภค (The consumer expectation test)” กล่าวคือ สินค้าใช้ประโยชน์ได้โดยปลอดภัยตามที่ผู้บริโภคคาดหวังหรือไม่ ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้พิจารณาข้อเท็จจริงในคดีนี้ เนื่องจากสระว่ายน้ำในคดีนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัยเพราะสามารถใช้ว่ายน้ำได้โดยปลอดภัย จึงไม่สามารถนำมาใช้พิจารณาว่าสระว่ายน้ำนี้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ ดังนั้น จึงต้องนำหลักการวิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์มาใช้ โดยปัจจัยที่ต้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์ตามหลักความเสี่ยง-ประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ของสินค้า ความเป็นไปได้ที่สินค้าจะก่อให้เกิดความเสียหาย การมีสินค้าอื่นทดแทนซึ่งปลอดภัยกว่า ความเป็นไปได้ที่ผู้ผลิตจะกำจัดปัจจัยที่อาจก่ออันตรายได้และต้นทุนเกี่ยวกับการกำจัดปัจจัยดังกล่าว ความสามารถ

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47-48.

ของผู้ใช้ที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายได้โดยการใช้ความระมัดระวังตามสมควร ความเป็นไปได้ที่ผู้ผลิตจะกระจายความเสี่ยงโดยการตั้งราคาสินค้าให้สูงขึ้นหรือซื้อประกันภัย

กล่าวโดยสรุปคือ ในประเทศสหรัฐอเมริกาผู้เสียหายมีหน้าที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นเกิดขึ้นมาจากการผลิต การออกแบบ บรรจุภัณฑ์ หรือการไม่มีคำเตือนหรือคำเตือนไม่เพียงพอ โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด

3.1.3 หลักการค้นหาข้อเท็จจริงหรือเปิดเผยพยานหลักฐานคดีแพ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการใช้กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง (Discovery) ในช่วงก่อนการพิจารณาซึ่งให้อำนาจอย่างมากแก่คู่ความและทนายความในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงนอกศาลภายใต้การควบคุมอย่างจำกัดของศาล รวมถึงการซักถามพยานหรือคู่ความด้วยวาจาได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าผู้ชี้ขาดคดี²⁸

กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนวันสืบพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่ากระบวนการ Pre-Trial Discovery ซึ่งเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คู่ความแต่ละฝ่ายได้ทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะได้มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านหรือต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และเพื่อให้กระบวนการพิจารณามีความกระชับ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าการใช้กระบวนการ Pre-Trial Discovery ทำให้คดีแพ่งร้อยละ 90 ไม่ขึ้นไปสู่ชั้นพิจารณาคดี (Trial)²⁹

---

²⁸ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, “การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ,” รายงานการเก็บข้อมูลการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในคดีแพ่ง, หน้า 3.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

หัวใจสำคัญของหลักการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริงนั้นปรากฏใน Rule 26(b) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure ซึ่งบัญญัติไว้ส่วนหนึ่งว่า “เว้นแต่เป็นเรื่องที่ถูกจำกัดโดยคำสั่งศาลตามกฎหมายนี้ ขอบเขตในการค้นหาข้อเท็จจริงมีดังต่อไปนี้”

(1) บททั่วไป : คู่ความอาจค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาทที่กำลังอยู่ระหว่างพิจารณาได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการฟ้องร้องหรือการต่อสู้คดีของคู่ความที่ดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงหรือของคู่ความฝ่ายอื่น รวมถึงการมีอยู่ รายละเอียดสภาพ การคุ้มครอง เงื่อนไข และที่ตั้งของหนังสือ เอกสาร อสังหาริมทรัพย์อื่นใด รวมถึงบุคลิกลักษณะและที่อยู่ของบุคคลซึ่งมีข้อมูลในเรื่องที่จะทำการสืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงนั้นได้อันหนึ่ง แม้ว่าข้อมูลที่ได้รับจากการค้นหาข้อเท็จจริงจะไม่สามารถใช้รับฟังได้ในชั้นพิจารณาก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นเหตุแห่งการคัดค้านการค้นหาข้อเท็จจริง หากข้อมูลนั้นจะสามารถนำไปสู่พยานหลักฐานที่รับฟังได้³⁰

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าขอบเขตในการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริงในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ได้กำหนดไว้หลักเกณฑ์ไว้กว้างมากทำให้คู่ความสามารถดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของคดีได้ และพยานหลักฐานที่ได้จากกระบวนการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริงก็สามารถใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

3.1.3.1 วิธีการในการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ ตาม Rule 26(a)(5) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure ได้กำหนดวิธีการในการค้นหาข้อเท็จจริงไว้ โดยคู่ความอาจค้นหาข้อเท็จจริงโดยการทำบันทึกคำให้การพยานนอกศาลซึ่งอาจดำเนินการด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร หรือการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามเป็นลายลักษณ์อักษร การขอให้แสดงเอกสารหรือวัตถุ การขอเข้าไปในที่ดินหรือทรัพย์สินตาม Rule 34 หรือ Rule 45(a)(1)(C) เพื่อตรวจสอบหรือ

³⁰ Federal Rules of Civil Procedure Rule 26(b)

เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใด การตรวจสภาพร่างกายและจิตใจและการขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริง ดังมีรายละเอียดในการดำเนินการดังต่อไปนี้³¹

3.1.3.1.1 บันทึกรับคำให้การพยานนอกศาล (Deposition)

การทำบันทึกคำให้การพยานนอกศาลนั้น สามารถทำได้ 2 วิธีด้วยกันคือ การทำ Oral deposition และ Deposition on written interrogatories ซึ่งวิธีที่ทนายความในประเทศสหรัฐอเมริกานิยมใช้กันมักจะเป็นแบบ Oral deposition เพราะเป็นวิธีที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพสูงในการได้รับคำตอบ แต่วิธีการดังกล่าวจะมีข้อเสียคือต้องรับภาระในด้านค่าใช้จ่ายสูงมากโดยเฉพาะเมื่อพยานอาศัยอยู่ในที่ห่างไกล³²

ในส่วนการทำบันทึกคำให้การพยานด้วยวาจา นั้น โดยทั่วไปทนายความจะสอบถามคู่ความฝ่ายตรงข้ามเพื่อหาวันเวลาที่ตรงกันเสียก่อนเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายมีโอกาสมาถามค้าน โดยหากผู้ให้บันทึกถ้อยคำเป็นพยานในคดีคู่ความที่ประสงค์จะอ้างบุคคลดังกล่าวเป็นพยานจะต้องขอออกหมายเรียกไปยังบุคคลดังกล่าวเพื่อแจ้งวันเวลาสถานที่ที่จะทำบันทึกและเป็นการบังคับให้พยานมาให้ถ้อยคำ และหากต้องการให้บุคคลดังกล่าวนำพยานเอกสารหรือพยานวัตถุมาด้วยก็ควรขอออกหมายเรียกเพื่อส่งให้บุคคลดังกล่าวไปในคราวเดียวกัน³³

ในส่วนการทำบันทึกคำให้การพยานเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น สามารถทำได้โดยส่งคำถามไปยังพยานและส่งสำเนาคำถามนั้นไปให้แก่คู่ความฝ่ายตรงข้าม และคู่ความฝ่ายตรงข้ามมีสิทธิส่งคำถามค้านไปยังพยานดังกล่าวได้ ซึ่งพยานจะตอบคำถามเหล่านั้น

³¹ Federal Rules of Civil Procedure Rule 26(a)(5)

³² วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, “การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ,” หน้า 8.

³³ Benjamin H. Frisch, *Evidence: Investigation, Rules, and Trial*, 1st ed. (West legal studies, 2008), p. 85.

เป็นลายลักษณ์อักษรและลงลายมือชื่อในใบคำต่อหน้า Notary Public เพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลได้³⁴

ทั้งนี้ การทำบันทึกคำพยานนอกศาลนั้น อาจถูกคัดค้านโดยคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ ซึ่งโดยทั่วไปหากมีการคัดค้านคำถามใดๆ ก็จะมีบันทึกไว้ให้ปรากฏเป็นหลักฐานเพื่อให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีคำสั่งในภายหลังว่าคำถามนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และในกรณีที่พยานปฏิเสธที่จะไม่ตอบคำถามผู้ทำการไต่สวนก็จะต้องขอศาลให้มีคำสั่งบังคับให้พยานตอบคำถามดังกล่าว และบันทึกคำเบิกความที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วสามารถใช้เป็นหลักฐานในคดีได้ต่อไป³⁵

3.1.3.1.2 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม (Interrogatories to Parties)

ตามหลักเกณฑ์ใน Rule 33(a) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure นั้นได้กำหนดให้สอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามสามารถกระทำได้กับคู่ความในคดีด้วยกันเองเท่านั้น โดยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถกระทำได้โดยมีหนังสือไปยังคู่ความฝ่ายตรงข้ามเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นจะต้องตอบคำถามโดยการเขียนตอบภายใต้คำสาบาน เว้นแต่จะมีคำคัดค้านและแสดงเหตุผลแห่งการคัดค้านแทนการตอบคำถาม โดยการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามอาจดำเนินการโดยส่งคำถามไปยังคู่ความฝ่ายตรงข้าม และคู่ความฝ่ายที่ได้รับคำถามจะต้องตอบกลับมาภายในเวลา 30 วัน³⁶

ทั้งนี้ การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามมีประโยชน์อย่างมากในการสอบถามข้อเท็จจริงและที่อยู่บุคคลที่รู้ข้อเท็จจริง รวมทั้งสอบถามเกี่ยวกับพยานเอกสารของคู่ความฝ่ายตรงข้ามหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในคำคู่ความเพื่อให้ประเด็นในคดีกระจ่างขึ้น³⁷

³⁴ Ibid., p. 88.

³⁵ Ibid., p. 87.

³⁶ Ibid., p. 80.

³⁷ Federal Rules of Civil Procedure Rule 35.

นอกจากนี้ เนื่องจากการตอบคำถามนั้นเป็นการกระทำภายใต้ คำสาบาน ดังนั้น การตอบคำถามโดยกล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่เป็นเท็จจะถือว่าเป็นการเบิกความเท็จ³⁸

3.1.3.1.3 การแสดงเอกสารหรือวัตถุพยาน (Production of documents and things)

ตามหลักเกณฑ์ใน Rule 34 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความมีสิทธิที่จะขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามแสดงหรือเปิดเผยเอกสารหรือ วัตถุพยาน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่จะใช้เป็นพยาน โดยเอกสารหรือวัตถุ พยานที่จะขอให้เปิดเผยจะต้องเป็นเอกสารหรือวัตถุพยานที่อยู่ในความอารักขาหรืออยู่ในบังคับ หรือเป็นของคู่ความผู้ซึ่งจะต้องทำการเปิดเผยจึงจะเข้าทำการตรวจสอบได้ ซึ่งการดำเนินการ ค้นหาค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีนี้เป็นวิธีการที่ใช้กันบ่อยที่สุด โดยมีการใช้วิธีการนี้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 84 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่มีการฟ้องร้อง³⁹

3.1.3.1.4 การตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ (Physical and Mental Examination)

ตามหลักเกณฑ์ใน Rule 35 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้มีการตรวจสภาพร่างกาย และจิตใจของคู่ความหรือของบุคคลที่อยู่ในความปกครองหรือดูแลของคู่ความฝ่ายใด หากสภาพ ร่างกายหรือจิตใจ (รวมถึงกรุปเลือด) ของบุคคลดังกล่าวเป็นประเด็นพิพาทได้เกี่ยวกันในตัว โดยเมื่อคู่ความร้องขอโดยแสดงเหตุผลความจำเป็นในการตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ ศาลอาจ มีคำสั่งให้คู่ความนำส่งรายงานการตรวจสภาพร่างกายและจิตใจของบุคคลดังกล่าวได้ ซึ่งศาล จะอนุญาตแต่เฉพาะในกรณีจำเป็นเท่านั้น⁴⁰

³⁸ Benjamin H. Frisch, *Evidence: Investigation, Rules, and Trial*, p. 84.

³⁹ *Ibid.*, p. 84.

⁴⁰ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, "การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความ อีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ," หน้า 10.

3.1.3.1.5 การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริง

(Request for Admission)

ตามหลักเกณฑ์ใน Rule 36 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังคู่ความฝ่ายตรงข้ามถึงข้อเท็จจริงใด หรือ ความสมบูรณ์ของเอกสารฉบับใดฉบับหนึ่งเพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามนั้นยอมรับและเมื่อคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้รับหนังสือจะต้องตอบกลับภายในเวลา 30 วันว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธ หากไม่ปฏิเสธและไม่ตอบกลับภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ก็ถือว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นอันยุติตามที่ คู่ความฝ่ายแรกแจ้งไป โดยเรื่องที่สามารถขอให้ยอมรับข้อเท็จจริงนั้นอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นพิพาทหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในการค้นหาข้อเท็จจริงได้ เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การขอตามหลักเกณฑ์นี้ไม่สามารถขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับ ในปัญหาข้อกฎหมายได้ และการยอมรับข้อเท็จจริงในคดีหนึ่งก็ไม่สามารถนำไปใช้รับฟัง เป็นพยานหลักฐานในคดีอื่นได้⁴¹

3.1.3.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล

ตามหลักเกณฑ์ใน Rule 26 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure ได้กำหนดหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องมีหน้าที่ในการเปิดเผยพยานหลักฐานให้แก่คู่ความฝ่ายอื่น โดยมีพิกัดต้องมีคำสั่งศาลในกรณีดังต่อไปนี้

ตาม Rule 26(a)(1) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure วาง หลักเกณฑ์ว่านอกจากที่ได้ระบุไว้ในกฎเกณฑ์แห่งกระบวนการพิจารณาความแพ่งในกฎข้อ 26(a)(1)(E) หรือภายใต้ขอบเขตที่ระบุไว้เป็นประการอื่นหรือโดยคำสั่งศาล คู่กรณีจะต้องจัดทำ สิ่งดังต่อไปนี้ให้กับคู่กรณีอื่น ๆ โดยมีพิกัดต้องให้คู่กรณีอื่นดังกล่าวร้องขอ

1. ตาม Rule 26(a)(1)(A) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความต้องเปิดเผยซึ่งชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ (ถ้าทราบ) ของแต่ละปัจเจกบุคคล

---

⁴¹ Benjamin H. Frisch, *Evidence: Investigation, Rules, and Trial*, p. 89.

ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่สามารถค้นหาข้อเท็จจริงได้ ซึ่งคู่กรณีฝ่ายที่เปิดเผย (ข้อมูลของฝ่ายปรปักษ์) ดังกล่าว อาจนำมาใช้ในการอ้างสิทธิเรียกร้องหรือแก้ต่าง นอกเหนือจากการนำมาใช้ในการกล่าวโทษแต่ฝ่ายเดียว

2. ตาม Rule 26(a)(1)(B) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความต้องให้สำเนาเอกสารหรือข้อมูลใด ๆ ที่แยกแยะให้เห็นถึงสถานที่ตั้ง เอกสารและวัตถุต่าง ๆ ที่รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาและทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีตัวตนซึ่งอยู่ในความควบคุม พักพิทักษ์หรืออยู่ในครอบครองซึ่งคู่กรณีฝ่ายที่เปิดเผย (ข้อมูลของฝ่ายปรปักษ์) ดังกล่าวอาจนำมาใช้ในการอ้างสิทธิเรียกร้องหรือแก้ต่าง นอกเหนือจากการนำมาใช้ในการกล่าวโทษแต่ฝ่ายเดียว

3. ตาม Rule 26(a)(1)(C) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความต้องให้ข้อมูลการคำนวณความเสียหายประเภทต่าง ๆ ซึ่งคู่กรณีฝ่ายที่เปิดเผยข้อมูลซึ่งนำมาใช้เป็นฐานแห่งสิทธิเรียกร้องนั้น หากมิได้มีเอกสิทธิ์พิเศษหรือมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง มิให้เปิดเผยซึ่งพยานวัตถุหรือพยานเอกสารใด ๆ ดังกล่าวนั้นแล้ว ให้คู่ความฝ่ายอื่นสามารถทำการตรวจสอบถึงความมีอยู่หรือถ่ายสำเนาเอกสารดังกล่าวได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติข้อ 34 หนึ่ง การเปิดเผยหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นให้รวมถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ และรวมถึงพยานวัตถุใด ๆ ซึ่งเป็นตัวก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ด้วย

4. ตาม Rule 26(a)(1)(D) แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความต้องให้คู่ความฝ่ายอื่นตรวจสอบและการถ่ายสำเนาสัญญาประกันภัย โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติข้อ 34 ซึ่งบุคคลใดได้กระทำการใด ๆ ลงไปในธุรกิจประกันภัยนั้นอาจต้องมีความรับผิดชอบตามสัญญาดังกล่าวซึ่งอาจต้องชดใช้หนี้ตามคำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วน และบริษัทประกันอาจใช้สิทธิฟ้องคดีเพื่อไล่เบี้ยเงินที่จ่ายไปนั้นได้⁴²

---

⁴² Federal Rules of Civil Procedure Rule 26.

3.1.3.3 บทบังคับกรณีคู่ความหลีกเลี่ยงการแสดงพยานหลักฐานหรือแสดงพยานหลักฐานที่เป็นเท็จ

Federal Rules of Civil Procedure ได้กำหนดบทบังคับในกรณีที่คู่ความหลีกเลี่ยงการแสดงพยานหลักฐานหรือแสดงพยานหลักฐานที่เป็นเท็จ ดังต่อไปนี้

1. ตาม Rule 37(c)(1) ได้กำหนดห้ามคู่ความที่หลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูลตามมาตรา 26(a) หรือมาตรา 26(e)(1) หรือไม่ปรับปรุงข้อมูลที่ได้เสนอไว้ก่อนหน้าตามมาตรา 26(e)(2) โดยไม่มีเหตุผลสมควรเสนอพยานหลักฐานเหล่านั้นในชั้นสืบพยานในชั้นพิจารณา เว้นแต่การกระทำนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียใดๆ

2. ตาม Rule 37(c)(2) กำหนดหลักว่าถ้าคู่ความเสนอพยานหลักฐานตามที่ระบุไว้ในมาตรา 36 เป็นพยานหลักฐานปลอม และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาลให้มีการพิสูจน์พยานหลักฐานนั้น คู่ความที่ร้องขออาจขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้คู่ความที่เสนอพยานหลักฐานปลอมชำระค่าใช้จ่าที่ เกิดขึ้นจากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานนั้น รวมถึงค่าปวยการของทนายความได้ ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ได้กล่าวข้างต้น เว้นแต่ (A) คำร้องขอนั้นขัดต่อมาตรา 36 (B) คำร้องขออนุญาตพิสูจน์พยานหลักฐานนั้นไม่มีความสำคัญ (C) การเสนอพยานหลักฐานปลอมนั้นคู่ความกระทำไปโดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะทำให้คู่ความนั้นชนะคดีได้ หรือ (D) การเสนอพยานหลักฐานปลอมนั้นคู่ความกระทำไปโดยมีเหตุผลสมควร⁴³

3.1.3.4 บทกำหนดโทษ

หากพิจารณา Rule 37 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure จะเห็นได้ว่าหลักการ Discovery นั้น อยู่บนข้อสันนิษฐานว่าทำด้วยความสมัครใจของคู่ความแต่ละฝ่าย เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นต้องขออนุญาตจากศาลก่อน อย่างไรก็ตามในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับการ Discovery เช่น คู่ความหรือพยานปฏิเสธที่จะมาปรากฏตัวเพื่อทำบันทึกคำให้การพยานนอกศาล หรือปฏิเสธที่จะตอบคำถามของคู่ความฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น ตาม Rule 37

⁴³ วิเชียร ปริชาตรมวงศ์, “การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ,” หน้า 15-17.

แห่ง Federal Rules of Civil Procedure กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ทำการ Discovery สามารถขอให้ศาลบังคับคู่ความที่ไม่ยอมรับการ Discovery ได้ และหากคู่ความยังคงปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานโดยไม่มีเหตุผลสมควร ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นชดใช้ค่าเสียหายในส่วน of ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและค่าทนายความได้ แต่หากศาลพบว่าการ Discovery ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย คู่ความฝ่ายที่ทำการ Discovery ก็จะต้องชดใช้ค่าเสียหายในส่วน of ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมถึงค่าทนายความให้แก่คู่ความหรือพยานดังกล่าว⁴⁴

ตัวอย่างคดีที่ศาลกำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ปฏิเสธการค้นหาข้อเท็จจริงชดใช้ค่าเสียหายในส่วน of ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมถึงค่าทนายความให้แก่คู่ความฝ่ายที่ทำการค้นหาข้อเท็จจริง คือ ในคดี Compaq Computer Corp. v. Ergonome Inc.,⁴⁵ โดยในคดีดังกล่าวจำเลยปฏิเสธการค้นหาข้อเท็จจริงตามคำร้องขอค้นหาข้อเท็จจริงของโจทก์โดยไม่มีเหตุผลสมควรมาเป็นเวลานานและมีพฤติการณ์เป็นการประวิงการดำเนินคดี ศาลจึงมีคำสั่งให้จำเลยชดใช้ค่าทนายความให้แก่โจทก์เพื่อเป็นการลงโทษในการฝ่าฝืนการค้นหาข้อเท็จจริงเป็นเงินจำนวน 2.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁴⁶

3.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

3.2.1 หลักกฎหมายในกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยปรากฏในส่วนที่ 1 (Part I) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 (Consumer Protection Act 1987) ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่อนุวัติการตาม EC

⁴⁴ Federal Rules of Civil Procedure Rule 37.

⁴⁵ Compaq Computer Corp. v. Ergonome Inc., 387 F.3D 403 (5th Cir. 2004).

⁴⁶ Benjamin H. Frisch, *Evidence: Investigation, Rules, and Trial*, p. 98.

Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรปมาใช้บังคับเป็นกฎหมายภายใน⁴⁷ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 1988⁴⁸

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ได้กำหนดความรับผิดของผู้ผลิตเพิ่มเติมจากความรับผิดทั่วไปตามสัญญาหรือตามหลักกฎหมายละเมิด โดยหลักการสำคัญของความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศอังกฤษนั้น ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กล่าวคือ ให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายต้องรับผิดไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจาก “ความผิด” (Fault) ของผู้ผลิตหรือไม่ก็ตาม ซึ่งหลักการดังกล่าวจะคล้ายคลึงกันกับหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา⁴⁹

ในส่วนของขอบข่ายการใช้บังคับของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ดังกล่าวนั้น มาตรา 1(2) ของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “ผลิตภัณฑ์” ว่าหมายถึงสินค้าหรือกระแสไฟฟ้าและภายใต้บทบัญญัติในมาตรา 1(3) ให้หมายความรวมถึงสินค้าที่ถูกนำไปเป็นส่วนประกอบของสินค้าอื่น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของส่วนประกอบหรือวัตถุดิบหรือสิ่งอื่นใด⁵⁰

หากพิจารณานิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนต่าง ๆ ของสินค้าถือได้ว่าเป็นสินค้าด้วย ดังนั้น ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายชิ้นส่วน วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ถูกนำไปใช้หรือประกอบเป็นสินค้าอื่นก็อาจต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความบกพร่องของชิ้นส่วน วัสดุหรืออุปกรณ์นั้น ๆ ได้

⁴⁷ มานิตย์ วงศ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, อิงอร จินตนาเลิศ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), ศูนย์คุณนุญการวิจัยประเภทกำหนดเรื่องจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2543, หน้า 81.

⁴⁸ UK Statutory Instrument 1987/1680 art. 4 Consumer Protection Act 1987 (Commencement No. 1) Order 1987/1680 art. 4.

⁴⁹ มานิตย์ วงศ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, อิงอร จินตนาเลิศ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), หน้า 87.

⁵⁰ Consumer Protection Act 1987 Section 1(2): “Product” means any goods or electricity and (Subject to subsection (3) below) includes a product which is comprised in another product, whether by virtue of being a component part or raw material or otherwise.

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 มาตรา 3 ได้กำหนดนิยามของคำว่าความบกพร่องไว้ดังนี้

มาตรา 3 ความหมายของ “ความบกพร่อง” (Defect)

(1) ภายใต้บทบัญญัติในมาตรานี้ ความบกพร่องในสินค้าภายใต้บัญญัติในส่วนนี้ให้หมายถึงความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามที่บุคคลทั่วไปคาดหวัง โดย “ความปลอดภัย” ให้หมายความรวมถึงความปลอดภัยของชิ้นส่วนที่ใช้ประกอบเป็นสินค้าและความปลอดภัยในความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน และความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

(2) ในการพิจารณามาตรา 3(1) ข้างต้น บุคคลย่อมมีสิทธิคาดหวังในความปลอดภัยของสินค้าได้ในทุกกรณี รวมถึง

(2.1) ลักษณะ, วัตถุประสงค์, การจำหน่าย, การใช้เครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์กับสินค้าและคำแนะนำหรือคำเตือนในการใช้หรือข้อห้ามในการใช้สินค้า

(2.2) ความคาดหวังที่มีเหตุผลที่มีขึ้นหรือมีความสัมพันธ์กับสินค้า และ

(2.3) ขณะที่สินค้าถูกผลิตขึ้นโดยผู้ประกอบการหรือผู้หนึ่งผู้ใด ความบกพร่องนั้นมิให้หมายความรวมถึงกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นภายหลังมีความปลอดภัยสูงกว่าสินค้านั้น⁵¹

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลประเทศอังกฤษที่วินิจฉัยในประเด็นความหมายของคำว่า “ความบกพร่อง”

(1) *Worsley v Tambrands Ltd*,⁵²

⁵¹ Consumer Protection Act 1987 Section 3.

⁵² *Worsley v Tambrands Ltd* [2000] P.I.Q.R. P95 (QBD).

โจทก์ในคดีนี้ได้รับความเสียหายจากผ้าอนามัยแบบสอดที่ผลิตโดยบริษัทจำเลย โดยเมื่อโจทก์ใช้สินค้าของจำเลยแล้วทำให้เกิดอาการแพ้ จำเลยให้การปฏิเสธในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของการใช้สินค้าของจำเลยกับอาการแพ้ของโจทก์โดยอ้างว่าไม่เคยมีสถิติของผู้ใช้ผ้าอนามัยแบบสอดและเกิดอาการแพ้

ผู้พิพากษา Ebsworth J. ยกข้อกล่าวอ้างดังกล่าวของจำเลยโดยให้เหตุผลว่า ค่าเตือนบนกล่องบรรจุผ้าอนามัยแบบสอดของจำเลยนั้นระบุค่าเตือนไม่เพียงพอ และผู้บริโภค (โจทก์) มีสิทธิคาดหวังว่า (1) จะมีการระบุค่าเตือนที่เห็นได้ชัดอยู่ที่ด้านนอกของกล่องบรรจุสินค้าให้ผู้บริโภคราบข้อมูลที่ระบุอยู่ในแผ่นพับ และ (2) จะมีการจัดให้มีค่าเตือนที่เห็นได้ชัด และมีความชัดเจนเพียงพอรวมถึงการดำเนินการที่จำเป็นในแผ่นพับด้วย

(2) Richardson v LRC Products Ltd,⁵³

โจทก์ในคดีนี้ตั้งครมรเนื่องจากถุงยางอนามัยที่สามีของโจทก์ใช้เกิดการฉีกขาดขณะที่มีเพศสัมพันธ์ โจทก์กล่าวอ้างว่าถุงยางอนามัยมีความบกพร่อง

ผู้พิพากษา Ian Kennedy J. พิจารหาข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าวแล้วมีความเห็นว่าถุงยางอนามัยฉีกขาดขณะใช้งานไม่ใช่เครื่องพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่อง โดยผู้พิพากษาได้พิจารณาถึงคำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานในคดีซึ่งบ่งชี้ว่า (1) การฉีกขาดของถุงยางอนามัยเพียงประการเดียวไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าสินค้ามีความบกพร่อง และ (2) ถุงยางอนามัยดังกล่าวมีมาตรฐานการผลิตที่สูงกว่ามาตรฐานทั่วไปของถุงยางอนามัยในประเทศอังกฤษ และเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับถุงยางอนามัยน่าจะเกิดขึ้นหลังจากถุงยางอนามัยฉีกขาดไม่ได้เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต

(3) Tesco Stores Ltd v Pollard,⁵⁴

⁵³ Richardson v LRC Products Ltd [2000] P.I.Q.R. P164 (QBD).

⁵⁴ Tesco Stores Ltd v Pollard [2006] EWCA Civ 393; (2006) WL 1078927.

คดีนี้สืบเนื่องมาจากทารกวัย 13 เดือนได้กินผงล้างจานที่บรรจุอยู่ในขวดพลาสติกที่มีฝาปิดป้องกันเด็กเปิด ผู้พิพากษาในคดีนี้ยกข้อกล่าวหาว่าจำเลยประมาทเลินเล่อเนื่องจากโดยทั่วไปแล้วทารกวัย 13 เดือนจะต้องถูกป้องกันมิให้เข้าถึงขวดที่บรรจุสิ่งของอันตราย ดังนั้น จึงไม่มีโอกาสที่จะเกิดประเด็นว่าฝาปิดขวดมีความบกพร่อง โดยผู้พิพากษาได้พิเคราะห์ถึงหลักกฎหมาย “บุคคลย่อมมีสิทธิคาดหวังในความปลอดภัยของสินค้าได้ในทุกกรณี” ว่าในคดีนี้สิทธิในความคาดหวังของผู้บริโภคคือฝาขวดจะต้องเปิดออกได้โดยยากตามมาตรฐานของประเทศอังกฤษ ซึ่งตามมาตรฐานแล้วจะต้องใช้แรงเปิด 33 นิ้วต่อปอนด์ (33 in/lb) ถึงจะเปิดออกได้ซึ่งฝาขวดพิพาทนั้นก็จะเป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าวแล้ว จึงเป็นไปได้ที่เด็กทารกจะสามารถเปิดฝาขวดดังกล่าวได้เองสินค้าของจำเลยจึงมิใช่สินค้าที่มีความบกพร่อง

3.2.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศอังกฤษ

การที่จะให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศอังกฤษ ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องและความเสียหายเกิดจากความบกพร่องนั้นเท่านั้น⁵⁵ และเนื่องจากมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ได้กำหนดนิยามของ “ความบกพร่อง” ไว้ว่าหมายถึงความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามที่บุคคลทั่วไปคาดหวัง ตามที่ได้กล่าวไว้โดยละเอียดข้างต้น ดังนั้นผู้เสียหายจึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด

ทั้งนี้ มีคำพิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษที่วินิจฉัยในประเด็นหน้าที่นำสืบของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนี้

(1) คดี A v National Blood Authority (No.1),⁵⁶

⁵⁵ มานิตย์ วงศ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พันย ฤ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, อิงอร จินตนาเลิศ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), หน้า 88.

⁵⁶ A and Others v The National Blood Authority and Others, 2001, WL 239806.

คดีนี้มีผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีชนิดซี (Hepatitis C) จำนวน 140 คน จากการถ่ายเลือดซึ่งได้รับจากผู้บริจาคโลหิตที่มีเชื้อไวรัสเป็นโรคที่พองจำเลยซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากเลือด ซึ่งโรคที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการติดเชื้อได้ เนื่องจากไวรัสยังไม่ถูกตรวจพบหรือยังไม่มีวิธีการตรวจสอบไวรัสที่อยู่ในเลือด โรคก็จึงนำคดีมาฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 โดยโรคก็กล่าวอ้างว่าสินค้า (เลือด) ของจำเลยเป็นสินค้าที่มีความบกพร่อง

จำเลยให้การต่อสู้คดีในประเด็นว่าการพิจารณาถึงความบกพร่องของเลือดที่ติดเชือนั้นจะต้องพิจารณาของความเสี่ยงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ประกอบด้วย ซึ่งสังคมมีสิทธิที่จะคาดหวังถึงความระมัดระวังที่มีเหตุผล เนื่องจากเลือดนั้นไม่มีทางที่จะมีความปลอดภัยสมบูรณ์ (100 percent) และเลือดที่ติดเชือนั้นควรจะถือได้ว่าเป็นความเสี่ยงที่มีอยู่ตามมาตรฐานของสินค้ามิใช่เป็นตัวอย่างของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามมาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัย นอกจากนี้จำเลยยังยกข้อต่อสู้ว่าจำเลยไม่สามารถที่จะตรวจสอบถึงความบกพร่องของสินค้าได้จากข้อมูลที่มีอยู่

ผู้พิพากษาได้พิเคราะห์ยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายแล้วพิพากษาให้โรคชนะคดีโดยให้เหตุผลว่าความรู้ทางการแพทย์และความสามารถในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงไม่เป็นส่วนที่จะต้องนำมาพิจารณาว่าสินค้ามีความบกพร่องหรือไม่ และเลือดที่ติดเชือนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีความแตกต่างจากสิ่งที่คุณผลิตตั้งใจให้สังคมได้ใช้ และเลือดดังกล่าวมีความบกพร่องเนื่องจากสังคมมีสิทธิคาดหวังว่าเลือดที่ถ่ายมายังตนนั้นเป็นเลือดที่มีความปลอดภัย นอกจากนี้ผู้ผลิตยังไม่มีคำเตือนแจ้งแก่ผู้บริโภคอีกด้วย ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะให้บริการสินค้าต่อไปหากไม่สามารถระบุได้ว่าสินค้านั้นอาจมีความบกพร่องเกิดขึ้น

(2) คดี Alan Peter Ide v ATB Sales Ltd,⁵⁷

โรคก็ในคดีนี้ได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรงเนื่องจากตกจากรถจักรยานรุ่น Marin Rift Zone ซึ่งจำเลยเป็นผู้นำเข้าและจัดจำหน่าย โดยโรคก็กล่าวอ้างว่ารถจักรยาน

⁵⁷ Alan Peter Ide v ATB Sales Ltd, [2007] EWHV 1667 (QB) 2007 WL 2041779.

ดังกล่าวมีความบกพร่องเนื่องจากคัมบังค์ด้านซ้ายของรถจักรยานแตกทำให้โจทก์ไม่สามารถควบคุมรถจักรยานได้และทำให้ตกลงมาได้รับบาดเจ็บ

จำเลยยกข้อต่อสู้ว่าโจทก์ควบคุมรถจักรยานไม่ได้เองสาเหตุที่คัมบังค์ดังกล่าวแตกเกิดจากอุบัติเหตุดังกล่าวมิใช่เพราะสินค้ำมีความบกพร่อง และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตัวโจทก์เอง

ผู้พิพากษา Gray พิจารณาข้อกล่าวอ้างของคู่ความแล้วกำหนดหลักกฎหมายว่าคดีนี้ต้องนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ในส่วนของความรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้บังคับกับข้อเท็จจริง

ผู้พิพากษาได้พิเคราะห์พยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายแล้วพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี โดยให้เหตุผลว่า จักรยานพิพาทมีความบกพร่องเนื่องจากคัมบังค์ด้านซ้ายแตกซึ่งทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง เนื่องจากผลการทดสอบคัมบังค์ของจักรยานดังกล่าวปรากฏว่าคัมบังค์ด้านขวามีความแตกต่างกับคัมบังค์ด้านซ้ายซึ่งแตก นอกจากนี้จากผลการทดสอบเปรียบเทียบกับคัมบังค์ของรถจักรยานรุ่น Marin Rift Zone คัมบังค์อื่นยังปรากฏว่าเมื่อคัมบังค์รับแรงกดถึง 130 กิโลกรัมแล้วจะเกิดอาการบิดงอ แต่จะไม่แตก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าคัมบังค์ของรถจักรยานของโจทก์มีความแข็งแรงน้อยกว่าที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่ารถจักรยานรุ่น Marin Rift Zone ถูกออกแบบเพื่อขับขี่ในทางวิบาก (Off-road riding)

(3) Sam B and Other v McDonald's Restaurants Limited⁵⁸

โจทก์ทั้งหลายในคดีนี้รวม 36 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็ก ได้รับบาดเจ็บทางร่างกายเนื่องจากเครื่องดื่มร้อนของจำเลยหกใส่ โดยโจทก์หรือผู้ปกครองของโจทก์ได้ซื้อเครื่องดื่มร้อน

---

⁵⁸ Sam B and Others v McDonald's Restaurants Limited, Neutral Citation [2002] EWHC 490 (QB), 2002 WL 347059.

ซึ่งบรรจุอยู่ในถ้วยที่มีฝาปิดจากร้านค้าของจำเลย เมื่อถ้วยดังกล่าวตกจากถาดหรือโต๊ะแล้วฝาปิดจะหลุดและทำให้เครื่องดื่มร้อนที่บรรจุอยู่ในถ้วยหกใส่ทำให้ได้รับบาดเจ็บ

ผู้พิพากษา Field ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทข้อหนึ่งว่าเครื่องดื่มร้อนที่จำเลยผลิตเพื่อขายแก่ลูกค้าเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 หรือไม่

ผู้พิพากษาได้วิเคราะห์พยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายแล้วพิพากษาให้จำเลยชนะคดีโดยให้เหตุผลว่าพยานหลักฐานชัดเจนว่ากาแฟหรือชาร้อนที่บรรจุอยู่ในถ้วยจะหกออกมาในกรณี (1) ถ้วยหล่นลงบนพื้นจากถาดหรือจากโต๊ะ (2) ถ้วยถูกทำให้ล้นอย่างรุนแรง (3) ถ้วยล้นหลังจากที่ฝาปิดถูกนำออกทำให้เครื่องดื่มไหลออกมา (4) ถ้วยที่มีฝาปิดได้ถูกเปิดฝาหรือดึงฝาออก

ในคดีนี้ข้อเท็จจริงปรากฏจากพยานหลักฐานว่าเครื่องดื่มได้บรรจุอยู่ในถ้วยโฟมซึ่งมีความแข็งแรงเพียงพอ และพนักงานของจำเลยที่ยกเครื่องดื่มให้ลูกค้าได้รับการฝึกอบรมให้ปิดฝาด้วยให้สนิทก่อนที่จะยกให้ลูกค้า ซึ่งถ้วยโฟมดังกล่าวเป็นฉนวนกันความร้อนที่มีประสิทธิภาพทำให้ลูกค้าไม่สามารถรู้ได้ว่าเครื่องดื่มที่บรรจุอยู่ภายในมีความร้อนเพียงใด แต่ลูกค้าผู้ซื้อเครื่องดื่มร้อนส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ซึ่งควรจะรู้ว่าชาหรือกาแฟที่บรรจุอยู่ในถ้วยของจำเลยนั้นร้อนและอาจทำให้ได้รับอันตรายได้หากทำหกใส่ผู้อื่นและควรรู้ว่าต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เครื่องดื่มหกใส่ผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มากับเด็ก ดังนั้น ผู้พิพากษาจึงเห็นว่าการปลอดภัยของเครื่องดื่มร้อนที่จำเลยบริการให้แก่ลูกค้ามีความปลอดภัยตามที่บุคคลพึงคาดหวังแล้ว

(4) Richardson v LRC products Limited,⁵⁹

โจทก์ในคดีนี้ตั้งครุภณ์เนื่องจากถุงยางอนามัยที่สามีของโจทก์ใช้เกิดการฉีกขาดขณะที่มีเพศสัมพันธ์ โจทก์กล่าวอ้างว่าถุงยางอนามัยมีความบกพร่อง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987

⁵⁹ Richardson v LRC Products Ltd [2000] P.I.Q.R. P164 (QBD).

ผู้พิพากษา Ian Kennedy J. พิเคราะห์ข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าวแล้ว มีความเห็นว่าแม้ว่าผู้บริโภค (โจทก์) จะมีสิทธิคาดหวังว่าถุงยางอนามัยจะไม่มี ความบกพร่อง แต่ข้อเท็จจริงว่าถุงยางอนามัยฉีกขาดขณะใช้งานไม่ใช่เครื่องพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่อง โดยผู้พิพากษาได้พิเคราะห์ถึงคำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานในคดีซึ่งบ่งชี้ว่า (1) การฉีกขาดของถุงยางอนามัยเพียงประการเดียวไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าสินค้ามีความบกพร่อง และ (2) ถุงยางอนามัยดังกล่าวมีมาตรฐานการผลิตที่สูงกว่ามาตรฐานทั่วไปของถุงยางอนามัย ในประเทศอังกฤษ และเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับถุงยางอนามัยน่าจะเกิดขึ้นหลังจากถุงยาง อนามัยฉีกขาดไม่ได้เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต

กล่าวโดยสรุปคือผู้บริโภคมีภาระการพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้า ที่มีความบกพร่องและต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงสาเหตุของความบกพร่องนั้นด้วย

(5) Tesco Stores Ltd v Pollard,⁶⁰

คดีนี้สืบเนื่องมาจากทารกวัย 13 เดือนได้กินผงล้างจานที่บรรจุอยู่ในขวด พลาสติกที่มีฝาปิดป้องกันเด็กเปิด ผู้พิพากษาในคดีนี้ยกข้อกล่าวหาว่าจำเลยประมาทเลินเล่อ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วทารกวัย 13 เดือนจะต้องถูกป้องกันมิให้เข้าถึงขวดที่บรรจุสิ่งของอันตราย ดังนั้น จึงไม่มีโอกาสที่จะเกิดประเด็นว่าฝาปิดขวดมีความบกพร่อง โดยผู้พิพากษาได้พิเคราะห์ ถึงหลักกฎหมาย “บุคคลย่อมมีสิทธิคาดหวังในความปลอดภัยของสินค้าได้ในทุกกรณี” ว่าในคดีนี้ สิทธิในความคาดหวังของผู้บริโภคคือฝาขวดจะต้องเปิดออกได้โดยยากตามมาตรฐานของประเทศ อังกฤษ ซึ่งตามมาตรฐานแล้วจะต้องใช้แรงเปิด 33 นิ้วต่อปอนด์ (33 in/lb) ถึงจะเปิดออกได้ ซึ่งฝาขวดพิพาทนั้นก็ปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวแล้ว จึงเป็นไปได้ที่เด็กทารกจะสามารถเปิด ฝาขวดดังกล่าวได้เอง สินค้าของจำเลยจึงมิใช่สินค้าที่มีความบกพร่อง

(6) Abouzaid v Mothercare (UK) Ltd,⁶¹

⁶⁰ Tesco Stores Ltd v Pollard [2006] EWCA Civ 393; (2006) WL 1078927.

⁶¹ Iman Abouzaid v Mothercare (UK) Ltd, 2000, WL 1918530.

ในวันที่ 16 พฤษภาคม 2533 โจทก์ได้รับบาดเจ็บในขณะที่ช่วยแม่ติดถุงนอนสำหรับเด็กเล็กเข้ากับรถเข็นเด็ก ซึ่งถุงนอนดังกล่าวโจทก์ซื้อจากร้านค้าของจำเลย ถุงนอนดังกล่าวผลิตขึ้นเพื่อให้ใช้ติดเข้ากับรถเข็นเด็กโดยใช้สายยางยึดรัดเข้ากับรถเข็นเด็กและมีวัสดุคล้ายหัวเข็มขัดทำด้วยโลหะเพื่อยึดสายยางยึดเข้าด้วยกัน เหตุที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บก็เนื่องมาจากโจทก์พยายามที่จะยึดสายยางยึดแต่โจทก์ทำหัวเข็มขัดหลุดมือทำให้หัวเข็มขัดฟาดถูกตาซ้ายทำให้ตาซ้ายได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นพิเคราะห์ข้อกล่าวอ้างของคู่ความแล้วกำหนดหลักกฎหมายว่าคดีนี้ต้องนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ในส่วนของความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาปรับใช้บังคับกับข้อเท็จจริง และพิพากษาว่าสินค้าของจำเลยมีความบกพร่องในการให้คำเตือนและบกพร่องในการออกแบบ ให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์เป็นเงิน 35,995.72 ปอนด์

จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นว่าสินค้าของจำเลยไม่บกพร่องเนื่องจากในปี 2533 ขณะที่เกิดอุบัติเหตุนั้นความรู้ทางเทคนิคและทางวิทยาศาสตร์ยังไม่ก้าวหน้าถึงขั้นที่ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ลักษณะเดียวกันสามารถรู้หรือค้นพบความบกพร่องได้

ศาลสูงพิเคราะห์พยานหลักฐานในคดีแล้วพิพากษายืน โดยให้เหตุผลว่าสินค้ามีความบกพร่องหรือไม่ต้องพิจารณาจากความคาดหวังของคนส่วนมากในสังคม เมื่อความคาดหวังของคนส่วนมากในสังคมในปี 2533 และในปี 2542 (ปีที่มีการยื่นอุทธรณ์) ไม่มีความแตกต่างกัน สินค้าที่ผลิตโดยใช้ยางยึดก็ไม่ได้มีการพัฒนาทางเทคนิคให้ก้าวหน้าจนทำให้มีผลที่จะเปลี่ยนแปลงความคาดหวังของคนส่วนมากในสังคม ดังนั้น สินค้าของจำเลยจึงเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องตามความหมายของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 โดยความบกพร่องดังกล่าวเป็นความบกพร่องด้านการออกแบบและความบกพร่องในการให้คำเตือน ซึ่งคนในสังคมมีสิทธิจะคาดหวังจากจำเลย

กล่าวโดยสรุปคือ ในประเทศอังกฤษ ผู้เสียหายมีหน้าที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องและความเสียหายเกิดจากความบกพร่องนั้น โดยการพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ได้ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ว่า ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามที่

บุคคลทั่วไปคาดหวัง และผู้เสียหายจึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่อย่างใด อีกทั้งไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าเฉพาะเจาะจงในประเด็นเรื่องความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น เกิดขึ้นมาจากการผลิต การออกแบบ บรรจุภัณฑ์ หรือการไม่มีคำเตือนหรือคำเตือนไม่เพียงพอ แต่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุที่สินค้ามีความชำรุดบกพร่องและความสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องของสินค้ากับความเสียหายที่ตนได้รับ

3.2.3 หลักการค้นหาคำเท็จจริงหรือเปิดเผยพยานหลักฐานคดีแพ่ง ในประเทศอังกฤษ

กระบวนการก่อนการพิจารณาคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่งของประเทศอังกฤษ เรียกว่า “Interlocutory” เป็นกระบวนการที่ต้องยื่นคำร้องต่าง ๆ ต่อมาสเตอร์ (Master) ซึ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าเจ้าหน้าที่ในศาลหรือเทียบได้กับตำแหน่งจำศาลในประเทศไทย เพื่อให้พิจารณาคำร้องและคู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของมาสเตอร์ไปยังผู้พิพากษาได้⁶²

ในส่วนของกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐาน (Disclosure หรือ Discovery) ในประเทศอังกฤษนั้น มีที่มาจาก การแก้ไขปัญหาและปรับปรุงระบบการพิจารณาคดีซึ่งแต่เดิมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งในประเทศอังกฤษมักจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูงและใช้ระยะเวลาในการยุติข้อพิพาทเป็นเวลานาน ทั้งนี้ กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานในประเทศอังกฤษ เป็นกระบวนการก่อนการสืบพยานที่บังคับให้คู่ความต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคดีให้คู่ความอีกฝ่ายทราบ หากคู่ความอีกฝ่ายเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับมายังไม่เพียงพอก็อาจขอให้ศาลพิจารณาสั่งให้มีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมได้ อย่างไรก็ตาม ศาลจะพิจารณาควบคุมกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม เนื่องจากหากมีการเปิดเผยและตรวจสอบพยานหลักฐานที่ไม่จำเป็นจะส่งผลให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี⁶³

⁶² วัลภา ละของสุวรรณ, “กระบวนการก่อนการพิจารณาคดี : ศึกษาปัญหาเปรียบเทียบกรณีการนำกระบวนการของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาปรับใช้, หน้า 19.

⁶³ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, “การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ, หน้า 19.

กระบวนการ Discovery ตามกฎหมายประเทศอังกฤษเป็นกระบวนการที่คู่ความ จะเปิดเผยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีที่มีอยู่ในความครอบครองของฝ่ายตนต่อศาลหรือคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเป็นการป้องกันการจู่โจมพยาน ทั้งนี้ การเปิดเผยพยานเอกสารตามกระบวนการ Discovery จะไม่ให้มีการเปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น หากมีแนวโน้มหรือมีความเสี่ยงว่าเอกสารที่ถูกเปิดเผยจะถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ศาลก็จะมีอำนาจตรวจสอบทันที⁶⁴

ในส่วนของความหมายของคำว่าเอกสารนั้น พระราชบัญญัติพยานหลักฐานทางแพ่ง ค.ศ. 1995 (The Civil Evidence Act 1995) ได้ให้นิยามของคำว่าเอกสารว่า หมายความว่าถึง “สิ่งใด ๆ ซึ่งมีข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ บันทึกอยู่” ซึ่งโดยสภาพของพยานเอกสารจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานบุคคลเป็นอย่างมาก เนื่องจากเอกสารจะทำในช่วงเวลาหรืออย่างน้อยที่สุด ใกล้เคียงอย่างยิ่งกับช่วงเวลาของข้อเท็จจริงที่มีการบันทึก อย่างไรก็ตาม ในการสืบพยานถึงสภาพ และความถูกต้องแท้จริงของเอกสารจะต้องมีการนำพยานบุคคลมาสืบพยาน นอกจากนี้ ตามกฎหมายทั่วไปของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่จะสามารถรับฟัง เป็นพยานหลักฐานได้ เว้นแต่คู่ความมิได้มีเจตนาที่จะอ้างเอกสารเพื่อพิสูจน์เนื้อความในเอกสาร โดยตรงก็จะไม่นำกฎเกณฑ์เรื่องพยานหลักฐานที่กำหนดให้ต้องใช้พยานหลักฐานลำดับต้น (Primary evidence) หรือกฎเกณฑ์พยานหลักฐานที่ดีที่สุด (The best evidence) มาใช้บังคับ⁶⁵

3.2.3.1 วิธีการในการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี ในประเทศอังกฤษ

3.2.3.1.1 การเปิดเผยพยานเอกสารโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล (Discovery without order)

ตาม Order 24 Rule 2(1) แห่ง Rules of The Supreme Court กำหนดให้การเปิดเผยเอกสารเป็นหน้าที่ของคู่ความ (Automatic Discovery) ที่จะต้องแลกเปลี่ยน รายการเอกสารระหว่างกันภายใน 14 วัน นับแต่วันสิ้นสุดการยื่นคำคู่ความ⁶⁶

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19-20.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

⁶⁶ Rules of The Supreme Court, Order 24 Rule 2.

นอกจากนี้ ตาม Order 24 Rule 9 แห่ง Rules of The Supreme Court กำหนดให้เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายได้ทำการเปิดเผยรายการเอกสารที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานแล้ว หากคู่ความฝ่ายใดต้องการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารหรือทำการคัดลอกเอกสาร คู่ความฝ่ายนั้นต้องทำหนังสือแจ้งไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อขอตรวจเอกสารพร้อมทั้งกำหนดสถานที่ที่จะขอตรวจสอบ โดยจะต้องดำเนินการตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายใน 7 วัน⁶⁷

อย่างไรก็ตาม ตาม Order 24 Rule 2(5) แห่ง Rules of The Supreme Court กำหนดให้คู่ความสามารถร้องขอต่อศาลให้จำกัดขอบเขตของการค้นหาข้อเท็จจริงได้ภายใน 14 วันนับแต่วันสิ้นสุดการยื่นคำคู่ความ และเมื่อมีคำร้องดังกล่าวศาลมีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งจำกัดขอบเขตของการค้นหาข้อเท็จจริงได้⁶⁸

3.2.3.1.2 การเปิดเผยพยานเอกสารโดยคำสั่งศาล

(Discovery by order)

การเปิดเผยพยานเอกสารโดยคำสั่งศาลได้ถูกกำหนดไว้ตาม Order 24 Rule 3 แห่ง Rules of The Supreme Court ซึ่งโดยทั่วไปมีกรณีที่จะต้องใช้วิธีการนี้ 2 กรณี กล่าวคือ

1. กรณีที่เป็นข้อยกเว้นของการเปิดเผยพยานเอกสารโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาลหรือกรณีที่คู่ความไม่สามารถปฏิบัติตามวิธีการเปิดเผยพยานเอกสารโดยไม่ต้องมีคำสั่งได้

2. กรณีที่คู่ความไม่ยินยอมเปิดเผยเอกสารตามที่ตนมีหน้าที่

ในส่วนของวิธีการในการเปิดเผยเอกสารโดยคำสั่งศาลนั้น คู่ความที่ต้องการให้มีการเปิดเผยเอกสารจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่ง โดยคำร้อง

⁶⁷ Rules of The Supreme Court, Order 24 Rule 9.

⁶⁸ Rules of The Supreme Court, Order 24 Rule 2(5).

ดังกล่าวจะต้องยื่นไปพร้อมกันกับเอกสารภายใต้คำสาบานซึ่งอยู่บนพื้นฐานว่าเอกสารดังกล่าวจะต้องทำการเปิดเผยและคู่ความผู้ซึ่งจะต้องทำการเปิดเผยเอกสารอาจยอมรับความมีอยู่ของเอกสารหรือปฏิเสธโดยอ้างว่าเอกสารดังกล่าวไม่เกี่ยวกับประเด็นข้อเท็จจริงในคดี ในกรณีนี้ มาสเตอร์ (Master) จะเป็นผู้ทำการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารดังกล่าวเอง หรืออาจมีคำสั่งให้คู่ความผู้ทำการปฏิเสธยื่นคำแถลงต่อศาลแสดงความเป็นมาของเอกสารที่ตนเป็นเจ้าของหรืออยู่ในความอารักขาและหากไม่มีเอกสารนั้นอยู่ในความอารักขาแล้วก็ต้องแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใดและเอกสารดังกล่าวอยู่ที่ใด⁶⁹

อนึ่ง ในการเปิดเผยเอกสารตามข้อ 3.2.3.1.1 และ 3.2.3.1.2 ข้างต้นนั้น มีข้อยกเว้นในการเปิดเผยที่คู่ความสามารถยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อปฏิเสธการเปิดเผยเอกสารได้ในกรณีที่เอกสารนั้นเป็นเอกสารซึ่งมีเอกสิทธิ์คุ้มครอง (Privileged) โดยคู่ความที่ประสงค์จะอ้างเอกสิทธิ์ในเอกสารจะต้องระบุเอกสารนั้น ๆ ไว้ในรายการเอกสารและอ้างเหตุซึ่งทำให้เอกสารนั้นมีเอกสิทธิ์คุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผยไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เอกสารซึ่งได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองมีดังต่อไปนี้

- เอกสารซึ่งถือได้ว่าเกี่ยวข้องกับเฉพาะตัวความฝ่ายนั้นเท่านั้น
- เอกสารซึ่งเกี่ยวกับการฟ้องบุคคลใดบุคคลหนึ่งในคดีอาญา
- เอกสารซึ่งได้รับเอกสิทธิ์ในฐานะงานวิชาชีพกฎหมาย
- เอกสารซึ่งการเปิดเผยจะมีผลเสียต่อสาธารณประโยชน์⁷⁰

---

⁶⁹ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, “การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ,” หน้า 24-25.

⁷⁰ วัลภา ละอองสุวรรณ, “กระบวนการก่อนการพิจารณาคดี : ศึกษาปัญหาเปรียบเทียบกรณีการนำกระบวนการของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาปรับใช้, หน้า 23.

3.2.3.1.3 สิทธิในการเรียกให้บุคคลภายนอกเปิดเผย

เอกสาร

ตาม Order 24 Rule 7A แห่ง Rules of The Supreme Court กำหนดให้ ในคดีละเมิดเรียกชดเชยค่าเสียหายจากการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ คู่ความในคดีมีสิทธิร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลภายนอกคดีเปิดเผยเอกสารซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี ซึ่งอยู่ในความครอบครองดูแลหรืออยู่ในอำนาจที่จะนำมาได้ของบุคคลภายนอกนั้น⁷¹

ทั้งนี้ ตาม Order 24 Rule 7A(2) แห่ง Rules of The Supreme Court กำหนดวิธีการในการร้องขอให้บุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสาร โดยคู่ความที่จะขอให้บุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสารจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอดำเนินการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริง (An action for discovery) โดยจะต้องระบุมูลเหตุและความจำเป็นในการดำเนินการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลมีคำสั่ง รวมถึงรายละเอียดของการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งตนต้องการ⁷²

3.2.3.1.4 การตรวจสอบทรัพย์สิน (Inspection of property)

การตรวจสอบทรัพย์สินจะกระทำได้ต่อเมื่อศาลมีคำสั่ง ตามคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยศาลมีอำนาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สิน การปล่อย การดูแลหรือบำรุงรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคดีหรืออาจเกิดปัญหาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินได้

นอกจากนี้ สิทธิในการตรวจสอบทรัพย์สินของคู่ความในคดี มีขอบเขตครอบคลุมถึงการตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในคดีด้วย หากว่าทรัพย์สินหรือการดำเนินการตรวจสอบนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นของคดี แต่ไม่รวมถึงกรณีนี้

⁷¹ Rules of The Supreme Court, Order 24 Rule 7A.

⁷² Jason S. Williams, *Civil and Criminal Procedure*, (Sweet & Maxwell Limited, 1997), p. 236.

การตรวจสอบจะมีผลให้เป็นการเปิดเผยความลับในกรรมวิธีการผลิตหรือการประดิษฐ์ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นของคดี⁷³

3.2.3.1.5 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม (Interrogatories)

การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามนั้น มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ กล่าวคือ

1. เพื่อให้มีการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นการจำกัดประเด็นข้อพิพาทให้เหลือน้อยลง

2. เพื่อจำกัดขอบเขตของข้อโต้แย้งของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

เมื่อคู่ความร้องขอให้มีการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม มาสเตอร์จะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาในการตอบคำถามภายใต้คำสาบาน (Affidavit) ทั้งนี้ คู่ความที่จะต้องตอบคำถามมีสิทธิปฏิเสธไม่ตอบคำถามได้โดยอ้างเอกสิทธิ์คุ้มครอง (Privilege)

เมื่อได้รับคำตอบจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามแล้ว คู่ความฝ่ายที่ดำเนินการสามารถอ้างคำตอบนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ โดยไม่ถูกบังคับให้ต้องอ้างคำตอบใดๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีของตนเข้าเป็นพยานในคดี ดังนั้น คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้มีการดำเนินการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม จึงอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ⁷⁴

⁷³ วัลภา ละอองสุวรรณ, “กระบวนการก่อนการพิจารณาคดี : ศึกษาปัญหาเปรียบเทียบกรณีการนำกระบวนการของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้, หน้า 25.

⁷⁴ วัลภา ละอองสุวรรณ, “กระบวนการก่อนการพิจารณาคดี : ศึกษาปัญหาเปรียบเทียบกรณีการนำกระบวนการของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้, หน้า 25-26.

3.2.3.2 บทบังคับกรณีคู่ความหลีกเลี่ยงการแสดงพยานหลักฐาน

ในกรณีที่คู่ความร้องขอตรวจเอกสารที่มีการอ้างถึงในคำคู่ความ (Pleading) หรือเอกสารภายใต้คำสาบาน (Affidavit) ของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และศาลมีคำสั่งให้คู่ความนั้นเปิดเผยเอกสารแล้ว หากคู่ความซึ่งมีหน้าที่ต้องเปิดเผยเอกสารหลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยเอกสารดังกล่าวนั้น ศาลอาจมีคำสั่งยกฟ้องในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ต้องเปิดเผยเอกสารเป็นโจทก์ หรือมีคำสั่งยกคำให้การในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ต้องเปิดเผยเอกสารเป็นจำเลยก็ได้ ดังปรากฏตามคำสั่งศาลในคดี *Chipchase v. Rosemond* [1965]⁷⁵

นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่มีการขัดคำสั่งอย่างชัดแจ้ง มาสเตอร์ก็อาจมีคำสั่งแสดงให้เห็นว่าคู่ความฝ่ายที่ต้องเปิดเผยเอกสารนั้นละเมิดอำนาจศาล (Contempt of court) ก็ได้⁷⁶

⁷⁵ Jason S. Williams, *Civil and Criminal Procedure*, (Sweet & Maxwell Limited, 1997), p. 226.

⁷⁶ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, “การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ,” หน้า 25.

บทที่ 4

ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายไทย

4.1 การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลกรณีมีความเสียหายเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

4.1.1 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของมาตรา 5 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ จึงได้แก่ผู้ประกอบการ ซึ่ง “ผู้ประกอบการ” ตามความหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง

- (1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆอันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

(1) **ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต** ตามมาตรา 4 “ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปูจ แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใดๆที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

จากถ้อยคำของกฎหมายการกระทำที่เป็นการผลิตนั้นมีได้ 2 ลักษณะ

1. การกระทำที่ทำให้สินค้าเปลี่ยนรูป เช่น ทำ ผสม ปูจ แต่ง ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป หรือดัดแปลง

2. การกระทำที่ไม่ทำให้สินค้าเปลี่ยนรูป เช่น คัดเลือก แบ่งบรรจุ แะเยือกแข็ง หรือฉายรังสี

ผู้ที่ทำให้อัตถุติบที่ใช้ในการผลิตเปลี่ยนรูปกลายเป็นสินค้าในรูปแบบใหม่นั้นย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นผู้ผลิต แต่ในการกระทำที่ไม่ได้ทำให้สินค้าเปลี่ยนรูปไปนั้นอาจมีปัญหาในบางกรณีว่าจะเข้าข่ายเป็นผู้ผลิตหรือไม่ ในกรณีนี้คงต้องพิจารณาการกระทำต่างๆ ตามคำนิยามของกฎหมาย จะเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งหมายถึงการกระทำที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดสินค้านั้น การคัดเลือก การแบ่งบรรจุ ต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดสินค้านั้นเช่นกัน เช่น ต้องเป็นการคัดแยกสินค้าให้ได้ตามขนาด น้ำหนัก หรือสีที่กำหนดแล้วเก็บไว้เพื่อขาย หรือคัดเลือกวัตถุดิบนั้นแล้วนำมาบรรจุในวัสดุหรือภาชนะที่จะนำออกขายแก่ผู้บริโภค ซึ่งการกระทำลักษณะนี้ แม้ไม่มีการเปลี่ยนรูปสินค้าแต่ก็มีการกระทำที่อาจก่อให้เกิดข้อบกพร่องแก่ตัวสินค้าจนอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ เช่น คัดเลือกไม่ดี การเก็บรักษาไม่ดี หรือการบรรจุไม่ดี ทำให้มีสิ่งแปลกปลอมผสมไปกับสินค้าได้ ดังนั้น การที่พ่อค้าเลือกหยิบผลไม้ให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งมีได้เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดสินค้านั้นย่อมไม่ใช่ผู้ผลิต¹

(2) ผู้นำเข้า

ในปัจจุบันสินค้าหลายชนิดไม่ได้ผลิตในประเทศทั้งนี้เป็นผลจากการค้าระหว่างประเทศที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบกับนโยบายการค้าเสรี ทำให้การเคลื่อนไหวของสินค้าต่างๆ เป็นไปได้ง่ายและสะดวก เมื่อสินค้าที่ไม่ได้ผลิตในประเทศเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การที่ผู้เสียหายจะฟ้องเรียกร้องเอาจากผู้ผลิตที่อยู่ในต่างประเทศอาจไม่ง่าย เพราะหากผู้เสียหายจะฟ้องผู้ผลิตซึ่งอยู่ต่างประเทศ ผู้เสียหายจะต้องสืบเสาะหาข้อเท็จจริงต่างๆ ของผู้ผลิต เช่น ชื่อที่อยู่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความยุ่งยากเกี่ยวกับการส่งคำคู่ความ และเอกสารต่างๆ ในคดี

---

¹ พงษ์เดช วานิชกิตติกุล, "คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551," เอกสารในการสัมมนาเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จัดทำโดยคณะทำงานโครงการประชุมแนวทางปฏิบัติในคดีผู้บริโภคในศาลชั้นอุทธรณ์ วันที่ 20 สิงหาคม 2552, หน้า 27-28.

ให้แก่ผู้ผลิตในต่างประเทศ กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหาย
ในฐานะผู้ประกอบการด้วยผู้หนึ่ง²

(3) ผู้ขายสินค้า

ผู้ขายสินค้าเป็นบุคคลที่นำสินค้าแพร่กระจายไปสู่ผู้บริโภค แต่ผู้ขายก็ไม่ใช่ผู้ผลิต
กฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มุ่งประสงค์ให้คนผลิตสินค้าต้องระมัดระวังในการผลิต
การออกแบบ และเตือนผู้บริโภคในการใช้สินค้า เพราะเป็นผู้ที่รู้จักสินค้าดีที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้ขาย
สินค้าน่าจะมีความรู้ในตัวสินค้าดีกว่าผู้บริโภค กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ขายเป็นบุคคลหนึ่ง
ที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม ระหว่างผู้ผลิตกับผู้ขาย ผู้ผลิตเป็นผู้ที่เหมาะสมแก่การรับผิดชอบต่อ
ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมากกว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อ
ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จึงกำหนดให้ผู้ประกอบการต้อง
ร่วมรับผิดชอบต่อเมื่อไม่สารวัตรระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ หากผู้ขายสามารถระบุถึง
ตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าซึ่งสินค้านั้นได้ ย่อมไม่ใช่ผู้ประกอบการตามความหมายของ
พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551³

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ
หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต
ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า⁴

ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ทราบว่าใครคือผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขาย
ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย คือ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย
ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต
ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าบุคคลกลุ่มสุดท้ายตามที่กฎหมายกำหนดถือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิด

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

กับสินค้า และเป็นผู้นำสินค้าเข้าสู่วงจรการตลาด ทำให้สินค้านั้นแพร่กระจายไปยังผู้บริโภค ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ดังนั้น ความรับผิดของผู้ประกอบตามกฎหมายฉบับนี้ มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ⁵

ประการที่ 1 เป็นความรับผิดเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหาย (ซึ่งอาจจะเป็นผู้บริโภคหรือไม่ก็ได้) ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายนั้นต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย แต่ไม่รวมถึงความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นกับตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง หากเป็นกรณีที่ผู้บริโภค ได้รับความเสียหายในกรณีอื่น เช่น ความเสียหายจากการผิดสัญญาซื้อขาย หรือความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ซื้อขาย หรือความเสียหายที่ได้รับจากการให้บริการ ผู้บริโภค ต้องใช้สิทธิฟ้องคดีตามกฎหมายอื่นภายใต้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

ประการที่ 2 เป็นความรับผิดเฉพาะกรณีที่ความเสียหายนั้น เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งคือสินค้าที่ก่อ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุความบกพร่องในการผลิต หรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ต้องเป็นสินค้าที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย คำว่า “เพื่อขาย” หมายความว่า ต้องผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายออกสู่ท้องตลาด มิใช่เป็นการขายเพื่อกิจการภายในเท่านั้น และต้องเป็นการขาย

---

⁵ สุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย, “คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551,” เอกสารในการสัมมนาเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จัดทำโดยคณะทำงานโครงการประชุมแนวทางปฏิบัติในคดีผู้บริโภค ในศาลชั้นอุทธรณ์ วันที่ 20 สิงหาคม 2552, หน้า 7-11.

ที่สามารถขายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หากเป็นสินค้าที่ไม่สามารถขายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ยาเสพติดให้โทษ อาวุธสงคราม เป็นต้น สินค้าเหล่านี้ก็ไม่จัดว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามความหมายของกฎหมายฉบับนี้

จากลักษณะสำคัญทั้ง 2 ประการดังกล่าวข้างต้น ความรับผิดของเจ้าของผลิตภัณฑ์ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงมีความรับผิด ดังนี้

1. ความรับผิดร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม (Joint Liability)

“ผู้ประกอบการ” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้คำจำกัดความไว้แล้วว่าหมายความรวมถึง ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า ผู้ประกอบการดังกล่าวทั้งหมดถูกกำหนดให้ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย* ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่า ความรับผิดในความเสียหายต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ควรจำกัดอยู่แต่เฉพาะผู้ขายสินค้าเท่านั้น โดยมีเงื่อนไขสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ซึ่งการขายตามกฎหมายฉบับนี้ หมายถึง การจำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน เพื่อประโยชน์ทางการค้า ให้เช่า ให้เช่าชื่อ จัดหา เสนอชักชวน หรือนำออกแสดง เพื่อประโยชน์ทางการค้า และโดยเหตุที่บทบัญญัติในมาตรา 5 กำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งหมายความว่า ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือ ผู้นำเข้าได้ และผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เสียหายอย่างลูกหนี้ร่วม

หลักความรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมตามกฎหมายฉบับนี้ ก็คือ หลักความรับผิดของลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

---

*มาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

มาตรา 291 “ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคน จำต้องชำระหนี้สิ้นเชิงไซ้ร้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใดคนหนึ่งสิ้นเชิงหรือ แต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้น จะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง”

ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 291 ดังกล่าวหมายความว่า ผู้ประกอบการแต่ละคนจะต้อง รับผิดชอบผู้เสียหายร่วมกัน และแทนกันเป็นรายบุคคล (Joint and Several Liability) จึงเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องผู้ประกอบการคนใดคนหนึ่งให้รับผิดชอบหรือหลายคนร่วมกัน ให้รับผิดชอบก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละคดีที่ผู้เสียหายจะใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา

2. ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ลักษณะความรับผิดของผู้ประกอบการอีกประการหนึ่ง ก็คือ กฎหมายฉบับ นี้ได้บัญญัติความรับผิดของฝ่ายผู้ประกอบการในลักษณะของความรับผิดอย่างเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งหมายความว่า ผู้ประกอบการต้องรับผิดแม้ไม่มีความผิด กล่าวคือ แม้ความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจะมีได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อหรือการปฏิบัติผิดสัญญา ของผู้ประกอบการก็ตาม ผู้ประกอบการก็ยังคงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบอยู่ หากผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่า ได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้น ฝ่ายผู้เสียหายได้ทำไปอย่างปกติธรรมดา โดยผู้เสียหายไม่มีหน้าที่หรือภาระที่ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการคนใด หรือไม่

หลักความรับผิดอย่างเคร่งครัด (Strict Liability) จะต่างกับหลักความรับผิด เมื่อมีความผิด (Fault Theory) ซึ่งเป็นหลักความรับผิดตามทฤษฎีความรับผิดที่ว่า บุคคลจะต้อง รับผิดชอบต่อเมื่อกระทำผิด ซึ่งกฎหมายไทยได้ยึดถือหลักนี้มาโดยตลอดดังจะเห็นได้จาก หลักความรับผิดในเรื่องละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ที่จะต้องรับผิดจะต้องมีการกระทำอันเป็นความผิดเกิดขึ้นเสียก่อน อันได้แก่ การกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือทรัพย์สิน บุคคลนั้นก็ต้องรับผิดหรือความรับผิดในทางสัญญาก็ต้องมี

การกระทำผิดสัญญาเกิดขึ้นเสียก่อน ฝ่ายที่ทำผิดจึงจะมีความรับผิดชอบเกิดขึ้น ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 ในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายหรือการชำรุดบกพร่อง หรือมาตรา 475 ในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายในการรอนสิทธิ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 472 “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะแก่การใช้ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิด

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

มาตรา 475 “หากว่ามีบุคคลผู้ใดมาก่อนการรบกวนขัดสิทธิของผู้ซื้อในอันจะครองทรัพย์สินโดยปกติสุข เพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ท่านว่าผู้ขายจะต้องรับผิดในผลอันนั้น”

เหตุที่กฎหมายบัญญัติให้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดก็ด้วยมีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องยึดติดกับภาระการพิสูจน์ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบกับเหตุผลดังที่ปรากฏอยู่ในหลักการและเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ในข้อที่ว่า โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้าจากต่างประเทศมีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยจึงกระทำได้ยากเมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น หากยังต้องมีภาระในการพิสูจน์ถึงความจริงหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของฝ่ายผู้ประกอบการตามหลักกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม ก็จะเป็นเหตุทำให้ผู้เสียหายไม่อาจได้รับความคุ้มครองสิทธิตามเจตนารมณ์ได้ ทั้งยังอาจเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการไม่ระมัดระวังในการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าของตนเองอีกด้วย

4.1.2 เหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย

เหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ คือ “ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ซึ่งโดยหลักการผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในตัวสินค้า (Product Liability) เมื่อสินค้านั้นมีข้อบกพร่อง (Defect) บางประการที่ทำให้สินค้านั้นก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 บัญญัติให้ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเกิดเพราะเหตุจากบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้านั้นซึ่งคาดหมายได้

ดังนั้น สินค้าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะกลายเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เมื่อ

1. สินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น สินค้าใดจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลได้รับหรืออาจได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น ซึ่งบุคคลที่ได้รับหรืออาจได้รับความเสียหายนั้นจะเป็นบุคคลใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้านั้นเอง

2. สาเหตุของความเสียหายนั้นต้องเกิดจากความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

2.1 ความบกพร่องในการผลิต (Manufacturing defect) อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกวัตถุดิบ ส่วนผสม การตรวจคุณภาพที่ไม่สมบูรณ์ จนกระทั่งถึงขั้นตอนสุดท้ายของการบรรจุสินค้า ข้อเท็จจริงที่มักพบบ่อยๆเกี่ยวกับสินค้าที่อาจมีข้อบกพร่องในการผลิตก็คือ การพบสิ่งแปลกปลอมในสินค้า เช่น พบเศษพลาสติกภายในเครื่องดื่มพบชิ้นส่วนอวัยวะของมนุษย์ในอาหาร รถยนต์ทำงานผิดปกติ กระแสไฟฟ้าขัดข้องความดันของกระแสไฟฟ้าผิดปกติ เป็นต้น

2.2 ความบกพร่องในการออกแบบ (Design defect) สินค้าในปัจจุบันมีรูปร่างหรือรูปทรงที่แปลกต่างแตกออกไปจากเดิมมากมาย ทั้งนี้เพราะผู้ผลิตต้องการดึงดูดความสนใจจากผู้ซื้อหรือผู้ใช้ เพื่อให้ซื้อหรือใช้สินค้าของตนมากขึ้น นอกจากรูปทรงภายนอกแล้ว

การออกแบบยังรวมถึงการคิดสูตรของส่วนผสมต่างๆ เพื่อผลิตออกมาเป็นสินค้า และเทคนิควิธีการในการใช้สินค้านั้นๆ ด้วย เช่น สูตรตัวยา ส่วนผสมของอาหาร ส่วนประกอบของสารเคมีในสีทาบ้าน หรือเครื่องปั้นผลไม้ออกแบบมาให้หยุดทำงานหากมีสิ่งแปลกปลอม เป็นต้น ซึ่งเป็นเทคนิคของการทำตลาด ทำให้วิทยาการของการออกแบบพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จนการออกแบบนั้นอาจทำให้การใช้สินค้าเกิดอันตรายขึ้นได้ หากไม่ทำการตรวจสอบหรือระมัดระวัง เช่น การออกแบบจุกนมที่ผิดพลาด อาจทำให้เด็กสำลักนมจนเกิดอันตรายแก่อนามัยหรือชีวิตได้ แก้วที่ออกแบบให้มีเพียงสามขาอาจทำให้ง่ายต่อการล้ม เป็นต้น ดังนั้น กฎหมายจึงต้องควบคุมถึงการออกแบบสินค้าว่าต้องไม่มีความบกพร่องอันอาจก่อให้เกิดอันตรายจากการใช้

2.3 ความบกพร่องในการเตือน (Warning defect) บางครั้งในการใช้สินค้าสมัยใหม่ที่ผู้คนยังไม่มีประสบการณ์ ผู้ผลิตอาจจำเป็นต้องหารูปแบบของการแนะนำการใช้สินค้านั้น ไม่ว่าจะป็นฉลากกำกับสินค้า คู่มือประกอบการใช้สินค้า หรือจัดให้มีพนักงานขายคอยแนะนำการใช้และการเก็บรักษาสินค้านั้น คำเตือนในที่นี้หมายความรวมถึง การแนะนำวิธีการใช้ และวิธีการเก็บรักษาด้วย ซึ่งการบกพร่องในการเตือนนี้ รวมถึงการไม่มีคำเตือนเลย หรือมีแต่ไม่สมบูรณ์ด้วย⁷

ทั้งนี้ การพิจารณาสินค้าว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดไว้ในตอนท้ายของนิยามศัพท์ คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ในมาตรา 4 ซึ่งการพิจารณาว่าสินค้าใดมีความบกพร่องในการผลิต การออกแบบ หรือคำเตือนจนก่อให้เกิดหรืออาจเกิดอันตรายหรือไม่ “ต้องคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งาน และการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้” โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. สภาพของสินค้า คือ สภาพภายนอกของสินค้านั้น เช่น เป็นของแข็งของเหลว สาร พลังงาน เครื่องจักรกล หรือมีส่วนประกอบทางเคมีหรือไม่ มีสีกลิ่นอย่างไร เป็นต้น

---

⁷ พงษ์เดช วานิชกิตติกุล, “คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551,” หน้า 12-13.

2. ลักษณะการใช้งาน คือ สิ้นค่านั้นใช้เพื่อการอุปโภคหรือบริโภค ใช้กับอวัยวะภายนอกหรือภายใน ต้องสัมผัสกับร่างกายหรือไม่ ต้องใช้ประกอบกับสิ่งใดหรือไม่

3. การเก็บรักษา ในกรณีที่สิ้นค่านั้นสามารถใช้ได้หลายครั้ง อาจจำเป็นต้องมีวิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ และลักษณะการใช้ของสิ้นค่านั้นๆ การที่สิ้นค้าใดเป็นสิ้นค้าอันตรายจึงอาจเกิดจากการเก็บรักษาที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม

4. ตามปกติธรรมดาย่อมคาดหมายได้ แนวทางในการพิจารณาตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องเป็นไปตามปกติธรรมดาของวิญญูชนที่คาดหมายได้ เช่น อาหารที่มีเกะทิผสมอยู่ คนไทยโดยทั่วไปย่อมทราบว่าเป็นอาหารที่เสี้ง่าย การเก็บรักษาจึงต้องแช่ในตู้เย็น และหากอยู่ในที่ที่อุณหภูมิสูงย่อมเสียได้เร็วกว่าอยู่ในที่อุณหภูมิต่ำกว่า เป็นต้น

แนวทางการพิจารณาทั้งสี่ประการข้างต้น ทำให้เห็นลักษณะของสิ้นค้าบางประการที่เป็นอันตรายในตัวเอง แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นสิ้นค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่น มีด ทุกคนทราบดีว่าลักษณะประการหนึ่งของมีดคือความคม หากมีดไม่คมก็จะไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน ความคมของมีดจึงมีประโยชน์อย่างมากต่อการใช้งาน แต่ในขณะเดียวกันก็มีโทษหากผู้ใช้ไม่ระมัดระวังในการใช้งานหรือการเก็บรักษา ดังนั้น หากผู้ใช้มีดได้รับบาดเจ็บจากคมมีดเพราะการใช้งานย่อมไม่อาจถือว่าเป็นผู้เสียหายจากสิ้นค้าที่ไม่ปลอดภัย ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนไปหากผู้ผลิตมีดรายหนึ่งบกพร่องในการผลิตหรือออกแบบรูปทรงมีดหรือไม่เตือน เช่น การใช้วัสดุประกอบกันเป็นตัวมีดเพราะบางเกินกว่าปกติธรรมดาที่ผู้ใช้ทั่วไปคาดหมายได้ ทำให้มีดหักงายเกินไปและก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้ โดยไม่เตือนให้ผู้ใช้ทราบถึงคุณลักษณะดังกล่าวของมีด หรือออกแบบรูปทรงมีดที่ทำให้คนใช้ถูกคมมีดบาดทุกครั้งที่ใช้แม้จะระมัดระวังอย่างดีแล้ว เป็นต้น

สิ้นค้าต่างๆในท้องตลาดอีกหลายประการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับมีด เช่น ไฟฟ้า ไฟแช็ค พลังงานความรับผิดชอบได้ ความร้อน เป็นต้น ดังนั้น สิ้นค้าประเภทนี้แม้ผู้ผลิตจะเตือนไว้ว่าเป็นสิ้นค้าที่ไม่ปลอดภัย ย่อมไม่ทำให้พ้นเพราะสิ้นค้าเหล่านี้มีประโยชน์จากลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากการใช้หรือการเก็บรักษาได้อยู่ในตัว ในกรณีเช่นนี้ การพิจารณาความรับผิดชอบ

ยอมต้องพิจารณาถึงการใช้และการเก็บรักษาของผู้ใช้ประกอบกับการเตือนของผู้ผลิตด้วยว่ามีเพียงพอและครบถ้วนหรือไม่⁸

4.1.3 การบรรยายฟ้อง

4.1.3.1 ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

การบรรยายฟ้องในคดีแพ่งอื่นๆ ที่มีใช้คดีผู้บริโภคนั้น โจทก์ยอมอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 ที่จะต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือและต้องแสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาด้วย มิฉะนั้นยอมเข้าเกณฑ์เป็นฟ้องเคลือบคลุม ซึ่งหากจำเลยให้การต่อสู้เป็นประเด็นข้อพิพาทไว้ และศาลเห็นว่าฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยมาตรา 172 เป็นฟ้องเคลือบคลุมจริง ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้องของโจทก์ ดังนั้น คำฟ้องในคดีแพ่ง จึงเป็นการกำหนดให้โจทก์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งยากที่ผู้บริโภคจะปฏิบัติตามได้ เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงซึ่งความยุติธรรมจากศาลได้โดยง่าย จึงกำหนดให้ผู้บริโภคสามารถดำเนินการฟ้องร้องและสู้คดีในศาลได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ และได้ผ่อนคลายกฎเกณฑ์ของคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 โดยกำหนดให้สิทธิแก่โจทก์จะฟ้องคดีผู้บริโภคด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ และหากโจทก์ฟ้องคดีด้วยวาจาก็ให้เจ้าพนักงานคดีของศาลทำหน้าที่คอยช่วยเหลือด้วย อีกทั้งหากคำฟ้องที่ยื่นต่อศาลนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่องก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขได้ ดังปรากฏตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 20 “การฟ้องคดีผู้บริโภค โจทก์จะฟ้องด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

คำฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับที่ชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้อง หรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้”⁹

หากพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 20 ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้มีข้อจำกัดการใช้เฉพาะในกรณีที่ผู้บริโภคนั้นเป็นโจทก์เท่านั้น ดังนั้น แม้เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคก็ตาม ผู้ประกอบการธุรกิจย่อมได้รับประโยชน์ตามมาตรา 20 ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้บริโภคแต่อย่างใด ซึ่งการฟ้องคดีผู้บริโภคตามมาตรานี้สามารถทำได้ 2 วิธี คือ (1) ฟ้องเป็นหนังสือ หรือ (2) ฟ้องด้วยวาจา ในส่วนรายละเอียดในคำฟ้องนั้น คำฟ้องไม่ว่าจะเป็นหนังสือหรือทำด้วยวาจา โจทก์ต้องบรรยายถึง (1) ข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี และ (2) คำขอบังคับ ให้ชัดเจนในระดับที่พอจะทำให้สามารถเข้าใจได้และหากศาลตรวจคำฟ้องแล้วเห็นว่าไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางส่วน ศาลควรมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นได้ แต่ศาลจะสั่งไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องทันทีไม่ได้

ดังนั้น การที่มาตรานี้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องส่วนที่ไม่ถูกต้องหรือเพิ่มเติมสาระสำคัญบางเรื่องให้ครบถ้วนได้ เท่ากับไม่ประสงค์จะให้เอาเรื่องความบกพร่องในการบรรยายฟ้องมาเป็นข้อแพ่งกันคดีผู้บริโภคอีกต่อไป¹⁰

4.1.3.2 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

⁹ อานิส เกศวพิทักษ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค(กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นติ้ง และพับลิชชิ่ง (ประเทศไทย), 2551), หน้า 111-113.

¹⁰ ชาญณรงค์ ปรานณีจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, หน้า 82-83.

จากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการใด”

ดังนั้น การบรรยายฟ้องของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายต้องบรรยายให้เห็นว่า ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา

นอกจากนี้ ดังที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไว้แล้วว่า การดำเนินคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ดังนั้น หลักการบรรยายฟ้อง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 20 จึงนำมาใช้กับการบรรยายฟ้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย ซึ่งเท่ากับว่าศาลจะไม่นำหลักเกณฑ์เรื่องฟ้องเคลือบคลุม หรือฟ้องขาดสาระสำคัญของความรับผิด ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 มาใช้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนที่ไม่ถูกต้องหรือเพิ่มเติมสาระสำคัญบางเรื่องให้ครบถ้วนได้

4.1.4 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

4.1.4.1 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของคู่ความในคดีผู้บริโภคไว้นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังปรากฏตาม มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า “ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิตการประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ

หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของคุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้การระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น”

บทบัญญัติมาตรา 29 ได้นำเอา “หลักเรื่องข้อเท็จจริงอยู่ในความรู้อันเห็นของคุณฝ่ายใดโดยเฉพาะ” มาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การกำหนดภาระการพิสูจน์ของคุณความในคดีผู้บริโภคนอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่มีอยู่แล้วตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ซึ่งนำมาใช้บังคับแก่คดีผู้บริโภคได้โดยอนุโลม ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามหลักกฎหมายพยานหลักฐานของไทย เดิมได้นำเอาหลักเกณฑ์เรื่อง “หลักกล่าวอ้าง” มาใช้เป็นหลักในการกำหนดภาระการพิสูจน์ และนำ “หลักเรื่องข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย” มาใช้เป็นข้อยกเว้น ดังปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 เดิม แต่ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยแยกเรื่องภาระการพิสูจน์ มาบัญญัติไว้ต่างหากในมาตรา 84/1 และนำเอาหลักเกณฑ์เรื่อง “หลักเรื่องข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริง” มาใช้เป็นข้อยกเว้นเพิ่มเติม¹¹

ดังนั้น เมื่อนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 มาใช้บังคับโดยอนุโลมแล้ว จึงสามารถสรุปหลักเกณฑ์ที่ใช้กำหนดภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภคได้เป็น 3 ประการ กล่าวคือ

1. ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้น

หลักเกณฑ์นี้ยังใช้เป็นหลักทั่วไปได้ในคดีผู้บริโภค โดยผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ตามหลักเกณฑ์ข้อนี้ส่วนใหญ่จะเป็นโจทก์ เนื่องจากโจทก์มักเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นก่อนในการฟ้องคดี แต่บางครั้งภาระการพิสูจน์อาจตกแก่จำเลยก็ได้ ถ้าจำเลยให้การรับข้อเท็จจริงตามฟ้องแต่ยกข้อกล่าวอ้างขึ้นใหม่เพื่อให้ตนพ้นความรับผิด เช่น จำเลยให้การ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

รับหรือไม่ปฏิเสธหนี้ตามที่โจทก์ฟ้อง แต่ได้ยกข้อต่อสู้ว่าได้ชำระหนี้แล้วหรือไม่ต้องรับผิดเพราะเหตุอื่น เป็นต้น¹²

2. เมื่อมีข้อสันนิษฐานเป็นคุณแก่ฝ่ายใดแล้ว ภาระการพิสูจน์ตกแก่อีกฝ่ายหนึ่ง ต้องสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนั้น (Presumption)

ข้อสันนิษฐาน (Presumption) หมายถึง การสรุปหรืออนุมานเอาว่ามีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดอยู่โดยที่ยังไม่มีพยานหลักฐานชี้ชัดว่าไม่ใช่อย่างนั้น ซึ่งโดยปกติจะต้องเป็นการสรุปเอาจากข้อเท็จจริงพื้นฐาน (Basic Fact) หรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้ที่จะกล่าวอ้างเอาประโยชน์จากข้อสันนิษฐานจะต้องพิสูจน์หรือแสดงให้เห็นว่ามีข้อเท็จจริงพื้นฐานหรือที่กฎหมายเรียกว่าข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานเสียก่อน จึงจะทำให้เกิดข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumption Fact) นั้นขึ้น โดยข้อสันนิษฐานนั้นอาจเกิดขึ้นได้สองทาง คือ (1) ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย หมายถึง กรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดอยู่ (2) ข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า ข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นการอนุมานเอาโดยใช้เหตุผลธรรมดาจากข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เบื้องต้นที่มีอยู่¹³

3. ถ้าข้อเท็จจริงใดอยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายใดโดยเฉพาะคู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้น (Exclusive Knowledge)

หลักการในข้อนี้หมายความว่า ถ้าข้อเท็จจริงใดอยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะแต่เพียงฝ่ายเดียว คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยไม่ต้องคำนึงว่าคู่ความฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงนั้น หลักการนี้มีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การจะให้คู่ความฝ่ายอื่นนำสืบถึงข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของอีกฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะย่อมเป็นการยาก เนื่องจากพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิสูจน์มักจะถูกอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายที่รู้เห็นข้อเท็จจริงนั้น หลักเกณฑ์นี้ได้บัญญัติ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 102 - 103.

ไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคซึ่งนำมาใช้กับการนำสืบข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อยู่ในความรู้อันของผู้ประกอบธุรกิจเพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค เพราะพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงได้ อย่างไรก็ตาม ภาระการพิสูจน์ที่จะตกแก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจตามหลักการนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ประเด็นข้อพิพาทต้องเป็นปัญหาข้อเท็จจริง

(2) ข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

(2.1) การผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า

(2.2) การให้บริการ หรือ

(2.3) การดำเนินการใดซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้อันโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ

หากข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบเป็นเรื่องที่อยู่ในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น ภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้นย่อมตกแก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจโดยไม่ต้องคำนึงว่าคู่ความฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงนั้น เช่น ผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าสินค้าคืนจากผู้ประกอบธุรกิจเนื่องจากสินค้าไม่มีคุณภาพตามที่โฆษณา ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นจำเลยให้การว่าสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อไปนั้นเป็นของปลอมมิได้ผลิตจากโรงงานของผู้ประกอบธุรกิจเพราะมีส่วนผสมที่แตกต่างกัน เช่นนี้ ถ้าว่ากันตามหลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้ใดมีภาระต้องพิสูจน์ ผู้บริโภคซึ่งเป็นโจทก์ก็ต้องนำสืบให้เห็นว่าสินค้าที่ซื้อมานั้นมีส่วนผสมเช่นเดียวกับสินค้าของจำเลย เนื่องจากเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นก่อนว่าสินค้าพิพาทเป็นของจำเลย ซึ่งวิธีการพิสูจน์อาจต้องนำสินค้าที่จำเลยผลิตขึ้นไปตรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสินค้าที่โจทก์ซื้อมา แต่เมื่อกรณีนี้ข้อเท็จจริงที่ต้องพิสูจน์เป็นเรื่องเกี่ยวกับส่วนผสมของสินค้าซึ่งอยู่ในความรู้อันของจำเลยซึ่งเป็น

ผู้ประกอบการธุรกิจโดยเฉพาะ จึงตกอยู่ในบังคับของมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ดังนั้น จำเลยในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจจึงมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว¹⁴

หลักเกณฑ์การกำหนดภาระการพิสูจน์ตามมาตรา มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนี้ไม่เพียงแต่ใช้กับการพิสูจน์ถึงรายละเอียดของตัวสินค้า หากแต่ยังนำไปใช้กับการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการให้บริการ และการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ใช้บริการธนาคารแห่งหนึ่งได้ฝากหรือถอนเงินจากเครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร แต่ปรากฏว่าเครื่องดังกล่าวชำรุดบกพร่องไม่ระบุจำนวนเงินที่ฝากลงในบัญชีเงินฝาก หรือตัดยอดเงินที่ถอนออกจากบัญชีเงินฝากของผู้บริโภคโดยไม่มีเงินสดออกมาจากเครื่อง เช่นนี้ หากผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องธนาคารซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ให้ปรับปรุงยอดเงินในบัญชีเงินฝากให้ถูกต้อง โดยอ้างว่าเครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าวชำรุดบกพร่อง ถึงแม้ว่าผู้บริโภคเป็นฝ่ายกล่าวอ้างข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสมบูรณ์ในการใช้งานของเครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ เป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เห็นของธนาคารซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะ เพราะธนาคารเป็นผู้ควบคุมระบบทั้งหมดและมีข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของเครื่องเบิกถอนเงิน จึงสามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าเครื่องเบิกถอนเงินดังกล่าวทำงานเป็นปกติได้ง่ายกว่าการที่จะให้ผู้บริโภคพิสูจน์ถึงความผิดปกติในการทำงานของเครื่องดังกล่าว ภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในประเด็นนี้จึงตกแก่ธนาคารซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ¹⁵

อย่างไรก็ตาม หากข้อเท็จจริงที่จะต้องพิสูจน์ไม่ใช่เรื่องที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคที่ให้เป็นภาระการพิสูจน์ของผู้ประกอบการธุรกิจ ก็ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 กล่าวคือ ถ้าผู้บริโภคกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ย่อมมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้น เช่น หากจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจให้การต่อสู้ว่า

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104 - 105.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105.

1. โจทก์ไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้าที่พิพาท
2. สินค้าที่พิพาทเป็นของปลอม มิได้ผลิตจากโรงงานของจำเลย
3. สินค้าที่พิพาทมีคุณภาพได้มาตรฐาน

สำหรับประเด็นข้อ 2. เป็นเรื่องที่ต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนผสมของสินค้าที่พิพาทเปรียบเทียบกับสินค้าที่จำเลยผลิตขึ้น ภาระการพิสูจน์จึงตกแก่จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจโดยผลของมาตรฐานนี้ แต่ประเด็นข้อ 1. และ 3. ไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนผสมของสินค้าหรือที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจจึงไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับมาตรฐานนี้ และต้องกลับไปใช้หลักทั่วไป กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคที่เป็นโจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าได้ซื้อสินค้ามาและสินค้าไม่มีคุณภาพจึงมีภาระต้องพิสูจน์ว่าตนซื้อสินค้าที่พิพาทมาจริงและได้ใช้สินค้านั้นแล้วปรากฏว่าไม่ได้คุณภาพดังที่จำเลยได้โฆษณาไว้

กรณีที่มีบทกฎหมายอื่นผลักภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบการธุรกิจ โดยกำหนดเงื่อนไขไว้อย่างไร ผู้บริโภคก็ยังคงมีหน้าที่พิสูจน์ให้เข้าใจเงื่อนไขที่จะได้รับประโยชน์จากบทกฎหมายนั้น เช่น กรณีเป็นการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ภาระการพิสูจน์ย่อมเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และ 7 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือ ผู้เสียหายที่เป็นโจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ก่อนผู้ประกอบการจึงจะมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมีข้อยกเว้นอื่นที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิด¹⁶

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ที่กำหนดภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภคมีทั้งที่อยู่ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมทั้งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว จะเห็นได้ว่าภาระการพิสูจน์ของคุณค่าในคดีผู้บริโภคมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลายประการ

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

ซึ่งอาจทำให้คู่ความไม่ทราบว่าตนมีภาระการพิสูจน์ในเรื่องใดจนกว่าศาลจะได้วินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงหรือประเด็นข้อพิพาทนั้นคู่ความฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์ ดังนั้น ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 19 จึงกำหนดว่าก่อนการสืบพยานในคดีผู้บริโภค นอกจากศาลจะต้องแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและต้องแจ้งภาระการพิสูจน์ในแต่ละประเด็นให้คู่ความทุกฝ่ายทราบด้วย¹⁷

นอกจากนี้ แม้ว่ามาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควรและมาตรา 34 กำหนดให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานเองแต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดให้ศาลเข้าไปมีบทบาทในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คู่ความแต่ละฝ่ายอ้างมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในคดีแพ่งทั่วไปเท่านั้น ไม่ใช่กำหนดให้ศาลมีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงทั้งหมดเสียเองโดยคู่ความไม่มีภาระการพิสูจน์ใดๆ ดังนั้น หลักการเรื่องภาระการพิสูจน์จึงยังคงมีความสำคัญเพราะหากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่นำพยานหลักฐานมาสืบหรือนำสืบไม่ได้สมตามมาตรฐานการพิสูจน์ก็อาจแพ้คดีได้¹⁸

4.1.4.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการได้ และถือเป็นผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า “ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินการคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม” ดังนั้น หน่วยงานดังต่อไปนี้จึงมีอำนาจที่จะฟ้องคดีแทนผู้เสียหายได้

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

1. คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

2. สมาคมซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรอง ซึ่งปัจจุบันมีเพียง 4 สมาคมที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ สมาคมพลังผู้บริโภคแห่งประเทศไทย สมาคมพิทักษ์ประโยชน์ผู้บริโภค สมาคมส่งเสริม และคุ้มครองผู้บริโภค และสมาคมสิทธิประโยชน์ประชาชน

3. มูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรอง ซึ่งแตกต่างจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่มูลนิธิในการฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย แต่ขณะนี้กำลังดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสียหายเหมือนกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁹

สำหรับเรื่องภาระการพิสูจน์โดยหลักการของความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดเป็นการกำหนดให้บุคคลที่กฎหมายสันนิษฐานว่ามีความสามารถดีกว่า หรือได้รับประโยชน์จากการนั้น มีหน้าที่ป้องกันมิให้เกิดความเสียหายเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์มากกว่าฝ่ายผู้เสียหาย แต่เมื่อผู้เสียหายนำคดีมาฟ้องเท่ากับอ้างว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น จึงต้องมีหน้าที่ในการพิสูจน์บางประการด้วยเช่นกัน ซึ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 ได้บัญญัติเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้ว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด” ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการผลิตในทุกขั้นตอนเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของผู้ประกอบการแต่เพียงผู้เดียว ผู้ประกอบการย่อมอยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้พิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร หากกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ย่อมเป็นการยากหรือไม่อาจดำเนินการได้เลยในทางปฏิบัติ อันจะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้

¹⁹ พงษ์เดช วานิชกิตติกูล, “คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551,” หน้า 38.

จากบทบัญญัติดังกล่าวกฎหมายได้กำหนดให้ผู้เสียหายต้องนำสืบข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนี้

1. ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

การนำสืบข้อเท็จจริงนี้ เป็นการพิสูจน์ถึงความเป็นผู้เสียหายเช่นเดียวกับคดีละเมิดทั่วไป เนื่องจากเป็นผู้กล่าวอ้างว่าได้รับความเสียหาย ซึ่งการพิสูจน์ความเสียหายนั้นสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ความเสียหายตามความเป็นจริง ได้แก่ ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งคงเป็นไปตามหลักการเดิมที่ศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ว่า เมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ให้เห็นความเสียหายได้แล้วแม้ไม่อาจนำสืบถึงจำนวนเงินที่แน่นอนได้ ศาลก็จะกำหนดให้ตามที่เหมาะสม เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 174/2528 ผู้ตายอายุ 50 ปี ไม่ปรากฏว่ามีโรคภัยประจำตัว และขณะนั้นใจทกที่ 1 อายุ 46 ปี ปัจจุบันการแพทย์และสาธารณสุขเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ช่วงชีวิตของบุคคลทั่วไปยาวขึ้น การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการขาดรายได้อุปการะให้แก่ใจทกที่ 1 เป็นเวลา 10 ปี นั้น ควรแก่พฤติการณ์แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1418/2534 การที่จำเลยขับรถยนต์ทับขาใจทก เป็นเหตุให้แพทย์ต้องทำการผ่าตัดขาข้างซ้ายตั้งแต่ได้เข้าออกและใส่ขาเทียมให้ใจทก แม้ใจทกจะไม่มีใบเสร็จรับเงินมาแสดงว่าได้เสียค่ารักษาพยาบาลไปจำนวนเท่าใด ศาลก็กำหนดให้ตามควรแห่งพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6171/2541 เมื่อความเสียหายของอาคารตึกแถวใจทกเกิดจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวต่อใจทก แม้ทางนำสืบของใจทกจะฟังไม่ได้ว่าใจทกเสียหายตามจำนวนที่ขอมาในฟ้องเป็นค่าเสียหายที่แท้จริงก็ตาม แต่เมื่อเห็นได้ว่าความเสียหายของใจทกยังคงมีอยู่ ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายแก่ใจทกได้ตามความเหมาะสมและพฤติการณ์แห่งรูปคดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 907/2542 แม้โจทก์จะมีได้นำสืบให้เห็นว่าที่ดินพิพาทสามารถนำไปใช้เพาะปลูกหรือทำประโยชน์ใด แต่การที่จำเลยเข้าขัดขวางมิให้โจทก์เข้าทำประโยชน์ โจทก์ย่อมได้รับความเสียหายอยู่ในตัว ซึ่งศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายให้ตามความเหมาะสมได้

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกไม่พึงพอใจในคุณภาพของสินค้าจะถือเป็นความเสียหายหรือไม่ โดยหลักของกฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ความเสียหายที่เกิดจากความบกพร่องของสินค้า มิได้มุ่งรับรองคุณภาพหรือมาตรฐานสินค้า ดังนั้น ถ้าพึงแต่ความไม่พึงพอใจคุณภาพของสินค้าที่ใช้ยอมไม่อาจเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ เช่น ซื้อรถมาใช้แล้วไม่พอใจเพราะใช้ไปแล้วรู้สึกวุ่นวายโดยสารแคบไป สีไม่สวย หรือวุ่นวายที่ใช้ป้องกันเชื้อหวัดแต่ไม่สามารถป้องกันได้ผล เป็นต้น หรือสินค้าที่ออกมาภายหลังมีคุณภาพหรือคุณสมบัติที่ดีกว่า ย่อมไม่ใช่สาเหตุที่ผู้บริโภคอ้างได้ว่าเสียหาย แต่ความเสียหายต้องเกิดจากความบกพร่องของสินค้าเป็นสำคัญ²⁰

1.2 ความเสียหายที่กฎหมายกำหนดให้เป็นพิเศษ ได้แก่ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ ค่าเสียหายในส่วนนี้ผู้เสียหายไม่มีภาระการพิสูจน์ เพราะกฎหมายกำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้ในคดีนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย²¹

2. ความเสียหายเกิดจากสินค้า

เป็นการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลว่าความเสียหายของผู้เสียหายเกิดจากสินค้าโดยตรง หากผู้เสียหายมิได้รับความเสียหายเพราะสินค้านั้น ผู้ประกอบการย่อมไม่ต้องรับผิด เช่น ในกรณีวัคซีนที่ใช้รักษาคนไข้หากนำเชื้อโรคมาติดคนไข้ คนไข้ผู้นั้นย่อมเป็นผู้เสียหาย และสามารถฟ้องบริษัทผู้ผลิตวัคซีนนั้นให้ต้องรับผิดได้ สำหรับแพทย์

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39-40.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

ที่นำวัคซีนมาฉีดรักษาคนไข้ไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ประกอบการ เพราะการฉีดวัคซีนเป็นขั้นตอนหนึ่งในการรักษาอันเป็นบริการ หากคนไข้ติดเชื้อโรคเพราะเหตุอื่นย่อมไม่ใช่ผลโดยตรงจากวัคซีนนั้น บริษัทผู้ผลิตวัคซีนไม่ต้องรับผิดชอบ²²

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลว่าความเสียหายของผู้เสียหายเกิดจากสินค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ การพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ต้องอาศัยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์หรือการแพทย์มาเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าสินค้านั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย เช่น กรณีที่จะพิสูจน์ว่าอาหารจานหนึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น การที่ผู้เสียหายจะระบุว่าอาหารจานใดเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการอาหารเป็นพิษย่อมเป็นเรื่องยากที่จะพิสูจน์ยืนยัน เนื่องจาก ในหนึ่งวันผู้เสียหายรับประทานอาหารไปหลายอย่างทำให้ไม่อาจทราบแน่ชัดได้ว่าอาหารจานใดแน่ที่ทำให้ผู้เสียหายเจ็บป่วย ซึ่งการจะพิสูจน์เช่นนั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลในส่วนของวัตถุดิบหรือส่วนผสมที่ใช้ในการประกอบอาหาร วิธีการประกอบอาหาร รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในการตรวจวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดโรค ผู้เสียหายจึงจะสามารถนำสืบพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าและความเสียหายที่ตนได้รับได้ เมื่อประกอบกับการนำสืบพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าและความเสียหาย ผู้เสียหายจำเป็นต้องใช้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของฝ่ายผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องประสบปัญหาในการได้รับการเยียวยาความเสียหาย

3. สินค้านั้นเป็นของผู้ประกอบการ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความเป็นผู้ประกอบการของจำเลย และนำสืบที่มาของสินค้าว่าเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการอย่างไร เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต เป็นต้น

4. สินค้านั้นได้ใช้หรือเก็บรักษาตามปกติธรรมดา การพิสูจน์กรณีนี้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่เป็นผู้ซื้อสินค้านั้นเอง หากผู้เสียหายเป็นบุคคลอื่น (bystander) ที่ไม่ใช่

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 40-41.

ผู้ใช้สินค้าเองแต่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นคงไม่ต้องพิสูจน์กรณีนี้ เช่น คนเดินถนนที่ถูกรถยนต์ชน เป็นต้น

ข้อเท็จจริงที่ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบ

1. เจตนาของผู้ประกอบการ

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บัญญัติว่า ผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ดังนั้นผู้เสียหายจึงไม่จำเป็นต้องนำสืบข้อเท็จจริงที่จะแสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ประกอบการเหมือนเช่นตามหลักกฎหมายว่าด้วยละเมิดทั่วไป เพราะตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ อันมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงเจตนาของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปลดเปลื้องภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้เสียหาย

2. ความบกพร่องของผู้ประกอบการ

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 6 ตอนท้าย แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่กำหนดว่าผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของผู้ประกอบการคนใด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 5 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายอย่างลูกหนึ่งร่วม จะเห็นได้ว่าผลของสองมาตรานี้เท่ากับกฎหมายสันนิษฐานไว้แล้วว่า เมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามที่กฎหมายกำหนด สินค้านั้นย่อมเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเกิดจากความบกพร่องของผู้ประกอบการ การกระทำและเจตนาของผู้ประกอบการไม่ใช่สิ่งสำคัญ เพราะกฎหมายมุ่งประสงค์ที่ตัวสินค้ามากกว่าการกระทำของผู้ประกอบการ เช่น ผู้เสียหายฟ้องผู้ผลิต ผู้ขาย และหรือผู้นำเข้าสินค้า เมื่อผู้เสียหายนำสืบข้อเท็จจริงได้ครบถ้วนตามมาตรา 6 แล้ว ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายอย่างลูกหนึ่งร่วม โดยไม่ต้องนำสืบให้เห็นว่าความบกพร่อง

ของสินค้านั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ในระหว่างที่สินค้านั้นอยู่กับผู้ประกอบการคนใด หรือเป็นความบกพร่องของผู้ประกอบการคนใด²³

4.1.4.3 ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 4.1.1.2 แล้วว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนี้ (1) ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย (2) ความเสียหายนั้นเกิดจากสินค้า (3) สินค้านั้นเป็นของผู้ประกอบการ และ (4) สินค้านั้นได้ใช้หรือเก็บรักษาตามปกติธรรมดา ซึ่งในส่วนของภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากสินค้า ผู้เสียหายจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลว่าความเสียหายของผู้เสียหายเกิดจากสินค้าโดยตรง ซึ่งในการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลนั้นมีทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทฤษฎีเงื่อนไข หรือทฤษฎีผลโดยตรง หรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ

ทฤษฎีนี้ถือว่าไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งผลย่อมไม่เกิดขึ้น และถ้ามีการกระทำหมายอย่างอื่นเห็นเหตุแห่งผลก็ถือว่าเหตุทุกเหตุมีน้ำหนักเท่ากันที่จะก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นและผู้ก็เหตุต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นนั้นด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีนี้ถือว่าการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดผลนั้นมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นการกระทำอันเดียวหรือหลายการกระทำต่างก็ส่งผลได้เท่ากัน และแม้การกระทำอันเดียวจะทำให้เกิดผลขึ้นเล็กน้อยเพียงใดก็ถือว่าเป็นผลจากเหตุอันเดียวนั้น ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ²⁴ จากคำอธิบายดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาสาระสำคัญได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ความเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย กล่าวคือ ตามหลักของทฤษฎีเงื่อนไข ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย

²³ เรืองเดียวกัน, หน้า 41-42.

²⁴ สุขุม ศุภนิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2553), หน้า 54-55.

จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของตน ซึ่งการจะวินิจฉัยว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงหรือไม่นั้นก็โดยการตั้งคำถามขึ้นว่าหากไม่มีการกระทำนั้นเกิดขึ้นแล้ว ผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าคำตอบคือหากไม่มีการกระทำนั้นเกิดขึ้นแล้วผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้นจะไม่เกิดขึ้น ถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย และผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบ แต่หากเป็นกรณีที่ว่าแม้ว่าจะไม่มีการกระทำนั้นก็ตาม ความเสียหายก็ยังคงเกิดขึ้นกับผู้เสียหายอยู่ดี กรณีนี้ต้องถือว่าความเสียหายมิใช่ผลโดยตรงของการกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย และผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น²⁵

ประการที่สอง ความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ หรือเกิดจากผู้กระทำให้เกิดความเสียหายหลายคนหรือการกระทำให้เกิดความเสียหายหลาย การกระทำซึ่งเมื่อผลจากการกระทำมารวมกันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับผู้เสียหาย ซึ่งตาม ทฤษฎีเงื่อนไขนั้นความรับผิดชอบในผลของความเสียหายนั้นไม่ต้องคำนึงถึงการกระทำของผู้ทำให้เกิด ความเสียหายอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นแต่อย่างใด เนื่องจากทฤษฎีนี้จะถือว่าการกระทำ ของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ละคนมีน้ำหนักในการก่อให้เกิดความเสียหายเท่ากัน²⁶

2. ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม หรือทฤษฎีผลธรรมดา

ทฤษฎีนี้ถือว่าเฉพาะการกระทำที่เป็นเหตุสำคัญซึ่งจะส่งผลตามธรรมดา หรือเป็นเหตุที่เหมาะสมที่จะส่งผลให้เกิดขึ้นเท่านั้นที่ถือได้ว่าเป็นเหตุที่จะต้องรับผิดชอบ²⁷ และต้อง พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเหมาะสมหรือเป็นสัดส่วนกับการกระทำหรือไม่ เนื่องจาก หากความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับการกระทำ ผู้กระทำจะรับผิดชอบเฉพาะ

---

²⁵ ชัยภัทร นิคมฉวีวงศ์, "ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 7-9.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-11.

²⁷ สุขุม ศุภนิติย์, "คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด," หน้า 55.

ความเสียหายที่เป็นสัดส่วนหรือเหมาะสมกับการกระทำเท่านั้น²⁸ จากคำอธิบายดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาสาระสำคัญได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก การพิจารณาว่าผลเช่นไรเป็นผลธรรมดา นั้น ต้องพิจารณาว่าบุคคลในฐานะเช่นผู้เสียหายควรทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าคำตอบคือผู้เสียหายควรทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นถือเป็นผลธรรมดา แต่ถ้าหากว่าบุคคลในฐานะเช่นผู้เสียหายไม่อาจทราบหรือคาดหมายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นย่อมมิใช่ผลธรรมดาและผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น²⁹

ประการที่สอง ในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ เฉพาะเหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาแล้วว่าในบรรดาเหตุที่ก่อให้เกิดผลเสียหายขึ้นนั้น เหตุใดที่มีความเสียหายเป็นผลธรรมดาผู้กระทำเหตุนั้นจึงจะต้องรับผิดชอบ แต่หากเหตุใดที่ความเสียหายนั้นมิใช่ผลธรรมดาผู้กระทำเหตุนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบ³⁰

กล่าวโดยสรุป ตามทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีผลโดยตรงหรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ นั้น จะมีผลทำให้เป็นการขยายขอบเขตของความรับผิดชอบของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากตามทฤษฎีนี้เพียงแค่การมีส่วนกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลของความเสียหายนั้นทั้งหมด แต่ในส่วนทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม หรือทฤษฎีผลธรรมดา นั้น จะจำกัดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไว้เพียงเท่าที่เหมาะสมหรือเป็นสัดส่วนกับการกระทำนั้น ๆ ทฤษฎีนี้จึงเป็นการลดขอบเขตของความรับผิดชอบซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างครบถ้วนตามความเสียหายที่แท้จริง

---

²⁸ ศันท์ภรณ์ (จำปี) โสติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้, (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2553), หน้า 95.

²⁹ ชัยภัทร นิคมณีนวงศ์, "ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด," หน้า 14.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-15.

4.1.5 ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการเพื่อไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เมื่อผู้เสียหายนำสืบข้อเท็จจริงได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้วนั้น ผู้ประกอบการจะสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดได้ หากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมาตรา 7 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาคำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

จากบทบัญญัติข้างต้นสามารถแยกประเด็นพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

4.1.5.1 สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ความจริงได้ตามมาตรา 5 กฎหมายให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดต่อผู้เสียหาย เท่ากับกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนแล้วว่า สินค้า นั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยที่ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือไม่ ผู้ประกอบการจะพ้นความรับผิดก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่า สินค้านั้นปลอดภัย ซึ่งผู้ประกอบการ จะต้องพิสูจน์ว่าไม่มีความบกพร่องในการผลิต ในการออกแบบ หรือการเตือน

4.1.5.2 ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หากผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้เสียหายก็ยังใช้สินค้านั้น เท่ากับผู้เสียหายได้เข้าเสี่ยงภัยเอง ผู้ประกอบการจึงไม่ต้องรับผิด

เช่น บุหรี่หรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ถือเป็นสินค้าที่มีอันตรายในตัวเอง ผู้ผลิตได้ติดคำเตือนไว้แล้ว แต่ก็ยังซื้อไปบริโภค หรือยาที่มีคำเตือนเกี่ยวกับผลข้างเคียงว่า เมื่อรับประทานแล้วอาจทำให้ผมร่วง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายอื่นที่ผู้ผลิตไม่ได้แจ้งเตือน ผู้ประกอบการก็ไม่อาจอ้างได้ว่าผู้เสียหายได้รู้และยอมเข้าเสี่ยงภัยในเรื่องดังกล่าว เช่น ยาที่แจ้งเตือนผลข้างเคียงประการเดียวเกี่ยวกับผมร่วง แต่เมื่อใช้ยานั้น นอกจากผมร่วงแล้วยังเกิดอาการมือเท้าชาด้วย บริษัทผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น คืออาการมือเท้าชา เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายควรได้รู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่น ผู้ผลิตประกาศแจ้งเก็บสินค้าเนื่องจากพบข้อบกพร่องในตัวสินค้าหลังจากที่วางจำหน่ายและมีผู้ซื้อไปใช้แล้ว แต่ผู้เสียหายไม่ทราบ จึงได้รับความเสียหาย ในกรณีนี้ผู้ผลิตยังไม่พ้นความรับผิดชอบ เพราะในขณะที่ผู้เสียหายได้รับสินค้านั้นไ้ยังไม่ทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ควรจะได้รู้ประกาศแจ้งเก็บสินค้าแต่ไม่รู้เพราะความประมาท และถือว่าผู้เสียหายมีส่วนผิดด้วยก็ตาม อย่างไรก็ตาม กรณีนี้สามารถนำความประมาทหรือความผิดของผู้เสียหายมาพิจารณาเรื่องการเฉลี่ยความรับผิดชอบระหว่างผู้เสียหายและผู้ผลิตได้

นอกจากนี้ อายุของผู้เสียหายอาจมีส่วนให้ศาลพิจารณาว่ามีส่วนผิดในการก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น เด็กอายุ 5 ขวบ พยายามปีนเข้ารถเข็นสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ตที่จำเลยเป็นผู้ผลิตแล้วได้รับอันตราย ศาลในอเมริกาเห็นว่าผู้เสียหายเด็กเกินไปที่จะถือว่ามีส่วนผิด (ยังไม่รู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น) และความผิดของพ่อแม่เด็กที่ไม่เตือนหรือไม่ดูแลลูกให้ดีก็ไม่อาจนำมาพิจารณาเพื่อให้เป็นความผิดของเด็กผู้เสียหายได้³¹

---

³¹ พงษ์เดช วานิชกิตติกูล, "คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551," หน้า 43-44.

4.1.5.3 ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

วิธีการใช้ และการเก็บรักษาสินค้ามีส่วนสำคัญต่อการเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากสินค้านั้นจะเกิดอันตรายจากการใช้หรือการเก็บรักษาแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องมีการเตือนอย่างถูกต้องและชัดเจน ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการแจ้งเตือนว่าจะต้องทำอะไร ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับสภาพของสินค้านั้น เช่น ใช้ยางรถยนต์ขนาดที่แตกต่างจากล้อ จุดไฟสูบบุหรี่ในขณะที่เปิดแก๊ส เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าผู้เสียหายเป็นผู้มีส่วนผิดด้วย อย่างไรก็ตาม การพิสูจน์ในเรื่องนี้เป็นภาระของผู้ผลิตที่จะต้องนำสืบให้ได้ว่า

1. มีการแจ้งเตือนผู้เสียหายแล้ว การแจ้งเตือนอาจเป็นหนังสือหรือวาจาก็ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการไว้ โดยปกติจะปรากฏอยู่ในรูปของเครื่องหมาย ฉลากข้างสินค้า หรือเอกสารแผ่นพับ เป็นต้น แต่การแจ้งเตือนโดยปริยายไม่น่าจะเป็นข้อแก้ตัวได้

2. การแจ้งเตือนนั้นได้กระทำโดยถูกต้องและชัดเจนตามสมควร หมายความว่า แจ้งเตือนในเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของอันตรายที่ไม่เห็นประจักษ์ หากผู้ใช้ไม่ทราบแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นอันตราย ส่วนวิธีการใช้อื่นที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายอาจไม่ใช่สาระสำคัญของการแจ้งเตือน³²

สำหรับในเรื่องการคำเตือนของผู้ประกอบการนั้น อาจนำเรื่องความรู้และประสบการณ์ของผู้บริโภคมาพิจารณาประกอบว่าคำเตือนของผู้ประกอบการนั้นเพียงพอแล้วหรือไม่ อย่างไร เช่น ช่างทาสีที่มีประสบการณ์มานานกว่า 20 ปี ได้ใช้สีสเปรย์โดยไม่ได้สวมผ้าปิดปากปิดจมูก ย่อมถือว่ามีส่วนผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสูดดมละอองสีเข้าสู่ร่างกาย เป็นต้น³³

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 44

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45

4.1.5.4 ภาระการพิสูจน์ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ บางประเภท

เนื่องจากผู้ประกอบการมีหลายกลุ่ม ดังนั้น ในระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันใครจะต้องรับผิดอย่างไรจึงต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น”

จากบทบัญญัติข้างต้นสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ผู้ผลิตตามคำสั่ง

ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิด หากพิสูจน์ได้ว่า

1.1 ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หมายความว่า ผู้ผลิตตามคำสั่งได้ทำสินค้าออกมาตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างอย่างเคร่งครัดไม่มีการเปลี่ยนแปลงแบบแต่อย่างใด กรณีอาจเกิดปัญหาได้ว่า การปฏิบัติตามสัญญาว่าจ้างนั้นอาจมีความบกพร่องจากขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งในการผลิตก็ได้ ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้ผลิตตามคำสั่งย่อมไม่พ้นความรับผิด อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงในส่วนนี้เป็นเรื่องระหว่างผู้รับจ้างที่จะต้องนำสืบเพื่อต่อสู้ในระหว่างกันเองไม่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ และ

1.2 ผู้ผลิตตามคำสั่งไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย แม้ผู้ผลิตตามคำสั่งจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างโดยไม่มีข้อบกพร่องใดๆ แต่หากผู้ผลิตตามคำสั่งสามารถคาดเห็นความไม่ปลอดภัยของสินค้า ผู้ผลิตตามคำสั่งก็ไม่พ้นความรับผิด ซึ่งการคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่รับจ้างผลิต ขึ้นอยู่กับ

ข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี แต่ผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับสินค้านั้นย่อมมีโอกาสที่จะมีความรู้หรือทักษะเกี่ยวกับสินค้านั้นมากขึ้นด้วย และความรู้เกี่ยวกับสินค้านั้น ก็ย่อมมีส่วนสำคัญที่จะชี้ให้เห็นว่าผู้รับจ้างผลิตสินค้าคาดหวังเห็นความไม่ปลอดภัยนั้นได้หรือไม่ เช่น ทางราชการได้ให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไปว่าการใช้สารตะกั่วมาใช้ในการปะหรือเชื่อมภาชนะที่ใช้ในการหุงต้มอาหารเป็นอันตรายเพราะก่อให้เกิดมะเร็ง หากมีการว่าจ้างให้กระทำการดังกล่าวทั้งๆที่ได้รับข้อมูลนี้ ย่อมถือได้ว่าผู้รับจ้างคาดหวังหรือควรคาดหวังถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้³⁴

2. ผู้ผลิตส่วนประกอบ

ตามปกติส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิตสินค้าย่อมเป็นสินค้าในตัวเอง ดังนั้น หากส่วนประกอบนั้นมีความบกพร่องในการผลิตย่อมต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอยู่แล้ว แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่เกิดขึ้นเพราะใช้สินค้าอื่นเป็นส่วนประกอบ ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบ หากพิสูจน์ได้ว่า

2.1 ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ กรณีนี้ได้แก่การนำส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนอื่นไปผลิตออกมาเป็นสินค้าใหม่ แต่การออกแบบ เช่น ขวดนมประกอบด้วยตัวขวดและฝาจุก การนำส่วนประกอบมาออกแบบทำให้เด็กที่ใช้ขวดนมนี้สำลักทุกครั้ง หรือ

2.2 ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น กรณีนี้สินค้าที่เกิดขึ้นใหม่จากส่วนประกอบต่างๆบกพร่องจากขั้นตอนการประกอบ และเมื่อเป็นสินค้าใหม่แล้ววิธีการใช้ก็แตกต่างออกไป ผู้ใช้อาจเกิดอันตรายได้หากใช้ไม่ถูกต้อง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งหลาย หรือการที่ผู้ผลิตส่วนประกอบจะพันความรับผิดชอบต่อเมื่อไม่มีความบกพร่องในส่วนการผลิตของตนเท่านั้น³⁵

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

4.1.5.5 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบอื่น ๆ ของผู้ประกอบการ

4.1.5.5.1 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าภายหลังการขาย

เมื่อผู้ซื้อได้รับสินค้าจากผู้ประกอบการไปแล้ว ผู้ซื้ออาจทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นได้หลายรูปแบบ เพื่อให้ตรงกับนิสัยหรือความชอบส่วนตัว หรืออาจเป็นบุคคลอื่นก็ได้ที่ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้านั้น หากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นถึงขนาดเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของสินค้า และทำให้สินค้านั้นบกพร่อง และกลายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจนเกิดความเสียหายขึ้น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นย่อมเป็นการตัดความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและการกระทำของผู้ประกอบการ ไม่อาจถือได้ว่าผู้ประกอบการผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการย่อมไม่มีความรับผิดชอบในกรณีเช่นนี้

ประเด็นที่จะต้องนำสืบก็คือ สินค้านั้นมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญหรือไม่ (substantial change) ส่วนใครจะเป็นผู้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นไม่สำคัญ

สินค้าบางประเภทผู้ผลิตสามารถคาดหมายได้ว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นอย่างแน่นอน เช่น สินค้าที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลจากการโจรกรรม หากขโมยเข้ามาลักทรัพย์สินภายในบ้านแล้วสัญญาเตือนภัยไม่ทำงาน ผู้ผลิตย่อมต้องรับผิดชอบ หรือกุญแจที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันทรัพย์สินภายในอาคารบ้านเรือน แต่ถูกคนร้ายแก้ไขจนสามารถถอดกุญแจออกได้ สินค้าประเภทนี้ผู้ผลิตย่อมคาดเห็นได้ล่วงหน้าว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นอย่างแน่นอน

แนวทางในการพิจารณาข้อต่อสู้ว่ามี การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าย่อมเป็นการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศาลไทยอาจยึดหลักการเรื่องการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญและความคาดหมายได้ มาเป็นแนวทางพิจารณาได้ว่า ผู้ประกอบการจะพ้นความรับผิดชอบหรือไม่ หรือนำมาพิจารณาลดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ³⁶

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46-47.

4.1.5.5.2 ความรู้ด้านวิชาการในขณะผลิต

ในต่างประเทศส่วนใหญ่ เช่น ประเทศต่างๆในสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ต่างยอมให้ผู้ผลิตนำสืบเรื่องความรู้ของผู้ผลิตหรือวิทยากรในขณะผลิตสินค้าสามารถใช้เป็นข้อต่อสู้เพื่อให้พ้นความรับผิดได้ กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาว่าในขณะผลิตสินค้านั้น ผู้ผลิตทราบถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ และสามารถป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การเตือน สถานะทางวิทยาการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ผลิตว่าอาจคาดหมายอันตรายจากสินค้าและสามารถเตือนผู้บริโภคถึงอันตรายนั้นได้หรือไม่ กรณีอาจเกิดขึ้นได้ว่าผู้ผลิตไม่อาจคาดเห็นอันตรายที่จะเกิดจากการใช้สินค้านั้นได้จนกว่าจะมีการจำหน่ายและมีผู้ใช้สินค้านั้นแล้วระยะหนึ่ง เช่น กรณีของเลือดที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี อันตรายของสารแอสเบสโทส (Asbestos) ซึ่งกว่าจะรู้ถึงอันตรายการผ่านการใช้มานานหลายสิบปี

2. การออกแบบ สถานะทางวิทยาการมีส่วนอย่างมากในการออกแบบสินค้าเพื่อลดหรือหยุดอันตรายจากการใช้สินค้าที่ปรากฏจากการใช้สินค้านั้น เช่น เครื่องจักรที่มีอันตรายต่อร่างกายคนงาน อันตรายจากการกระแทกด้วยความเร็วของรถยนต์ อันตรายจากบุหรี่ ในข้อนี้จึงไม่ใช่เรื่องอันตรายที่คาดเห็นหรือควรคาดเห็น แต่เป็นเรื่องของการออกแบบสินค้าเพื่อลดอันตรายที่รู้กันทั่วไป เช่น การออกแบบถุงลมนิรภัย การออกแบบเครื่องจักรให้หยุดเมื่อมือคนงานหลุดเข้าไป เป็นต้น ในปัจจุบันจึงเห็นได้ว่า วิทยาการที่มีอยู่ยังไม่สามารถหยุดอันตรายที่เกิดจากการใช้สินค้าบางประเภทได้

สำหรับพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของไทยไม่มีข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ประกอบการในกรณีของสถานะทางวิทยาการ ทั้งที่ในร่างกฎหมายในตอนแรกที่เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีบัญญัติไว้ แต่ได้ถูกตัดออกไปในขั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า เหตุผลที่ประเทศต่างๆ กำหนดให้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศอุตสาหกรรม การกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดแม้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายจะทำให้ไม่สามารถตรวจสอบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นได้ ย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

ต่างๆ ในประเทศของตน แต่ในส่วนของประเทศไทยซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ จากต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก หากกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้ ย่อมเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ๆ มาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกขายนั้น ยังไม่อาจทำให้ตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก³⁷ หากในอนาคต ศาลต้องพิจารณาคดีซึ่งผู้ประกอบการต่อสู้โดยอ้างสถานะทางวิทยาการ ศาลคงต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายในมาตรานี้ด้วย³⁸

4.1.5.5.3 สินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากทางราชการ

ลักษณะของกฎหมายที่ดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้บริโภคมี 2 ลักษณะ คือ

1. กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้า (Product safety Laws) เช่น พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เป็นต้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานของสินค้ามีลักษณะเป็นการป้องกันความเสียหายมิให้เกิดแก่ผู้บริโภค
2. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้า (Product Liability Laws) เป็นกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตหากสินค้านั้นบกพร่องและก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นการเยียวยาภายหลังเกิดเหตุ เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นต้น

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสร็จที่ 747/2546,” พศกฐิกายน 2546, หน้า 11-12.

³⁸ พงษ์เดช วานิชกิตติกุล, “คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551,” หน้า 48..

ในกรณีที่ผู้ผลิตสินค้าได้ปฏิบัติตามกฎหมายและถือว่าสินค้านั้นได้มาตรฐานตามกฎหมาย (ในบางกรณียังได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานของทางราชการด้วย) หากปรากฏว่ามีผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้านี้ ผู้ผลิตจะสามารถยกข้อต่อสู้ว่าสินค้าได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้พ้นความรับผิดได้หรือไม่ ในประเด็นนี้ที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า เนื่องจากการที่ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของหน่วยงานของรัฐที่ตรวจสอบควบคุมนั้น มิได้เป็นการรับประกันว่าสินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ปลอดภัยเสมอไป นอกจากนี้ การตรวจสอบควบคุมของหน่วยงานของรัฐของไทยเป็นการตรวจสอบโดยวิธีสุ่มตรวจตัวอย่างสินค้าเท่านั้น มิได้ตรวจสินค้าทุกชิ้น ซึ่งย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่ถูกตรวจสอบ หากกำหนดเหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิด จะทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคตามเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้ อีกทั้งมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นเพียงมาตรฐานเบื้องต้นหรือมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น มิได้หมายความว่าเมื่อผู้ประกอบการผลิตสินค้าได้มาตรฐานดังกล่าวแล้ว หากสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้ประกอบการจะไม่มี ความรับผิดแต่อย่างใด³⁹ ผู้ประกอบการจึงไม่อาจอ้างเพื่อยกเว้นความรับผิดได้ ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เห็นว่า มาตรฐานความปลอดภัยที่ฝ่ายบริหารกำหนดเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ให้ผู้ฝ่าฝืนต้องมีความผิดทางอาญา ในขณะที่มีมาตรฐานขั้นสูงกว่าต้องการให้ผู้ผลิตมีความระมัดระวังมากกว่านั้น โดยผลของกฎหมายทำให้มีการแบ่งภาระหน้าที่ระหว่างกัน กล่าวคือ หน้าที่ประการแรกตกแก่ฝ่ายผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด หน้าที่ต่อไปคือผู้คุมกฎฝ่ายรัฐ ต้องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสินค้าที่มีอันตรายเป็นพิเศษซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุม หน้าที่สุดท้ายในกรณีที่เกิดความเสียหายจากสินค้าอีก คือ ศาล ต้องพิจารณาการกระทำของผู้ผลิตเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าโดยใช้หลักการชั่งน้ำหนัก เหตุผล และความเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้การผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานของทางราชการ

---

³⁹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสร็จที่ 747/2546,” พศกษิกายน 2546, หน้า 12.

จะไม่ใช้ข้อต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิด ข้อเท็จจริงดังกล่าวก็อาจเป็นหลักฐานชิ้นหนึ่งที่จะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นปัญหาในคดี⁴⁰

4.1.5.5.4 เหตุสุดวิสัย

โดยทั่วไปหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยอมให้ฝ่ายผู้ต้องรับผิดสามารถยกเหตุสุดวิสัยเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้พ้นจากความรับผิดได้ เช่น มาตรา 433 มาตรา 434 หรือ 437 เป็นต้น ซึ่งถือเป็นภาระการพิสูจน์ของฝ่ายผู้ต้องรับผิด และศาลมักจะแปลความอย่างเคร่งครัดว่ากรณีใดเป็นเหตุสุดวิสัย

สำหรับความรับผิดอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยอยู่บนหลักการของความรับผิดโดยเคร่งครัดที่กฎหมายต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายซึ่งมิได้มีส่วนในความบกพร่องของสินค้า ซึ่งหากปรากฏว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบย่อมต้องรับผิดเว้นแต่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้ประกอบการจึงไม่อาจอ้างเหตุสุดวิสัยเพื่อให้พ้นความรับผิดได้⁴¹

4.1.5.5.5 ข้อตกลงยกเว้นความรับผิด

ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการอาจหาวิธีการตามกฎหมายเพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดอันเกิดจากสินค้าได้ วิธีการหนึ่งก็คือ การทำสัญญาหรือข้อตกลงจำกัดความรับผิดซึ่งมักปรากฏอยู่ในหนังสือรับรองหรือคู่มือการใช้สินค้า และส่วนใหญ่ผู้บริโภคมักจะไม่ทราบรายละเอียดของข้อจำกัดเหล่านั้น เพื่อมิให้ผู้เสียหายต้องถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 จึงไม่ยอมให้ผู้ประกอบการนำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดนั้นมาอ้างเพื่อยกเว้นความรับผิดได้

---

⁴⁰ พงษ์เดช วานิชกิตติกุล, “คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551,” หน้า 48-49.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49-50.

“มาตรา 9 ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการ เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคร่วมมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภคร่วม” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น หากข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการได้ทำขึ้นภายหลังเกิดความเสียหายแล้วย่อมทำได้ เพราะความรับผิดเกิดขึ้นตามกฎหมายแล้ว เมื่อทำข้อตกลงยกเว้นความรับผิด จึงน่าจะเป็นเรื่องของการประนีประนอมยอมความหรือลดค่าเสียหายลง ซึ่งผู้เสียหายไม่น่าจะเสียเปรียบ⁴² แต่หากเป็นการตกลงยกเว้นความรับผิดก่อนที่ความเสียหายจะเกิดขึ้น ย่อมไม่สามารถทำได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ดังกล่าวข้างต้น

4.1.6 หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระบวนกรค้นหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

แม้ว่าการดำเนินคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเป็นหลักก็ตาม แต่ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากำหนดไว้โดยเฉพาะพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคก็ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม* ดังนั้นการพิจารณาถึงกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงจะต้องพิจารณาถึงบทบัญญัติตามประมวลกฎหมาย

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 50-51.

* พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 7 บัญญัติว่า “กระบวนพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา 6 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

วิธีพิจารณาความแพ่งประกอบด้วยในกรณีที่เรื่องดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.6.1 การส่งสำเนาพยานเอกสาร

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90* กำหนดให้คู่ความต้องส่งสำเนาเอกสารที่อ้างอิงในบัญชีระบุพยานฉบับแรกล่วงหน้าให้แก่ศาลและคู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน และในกรณีที่คู่ความอ้างอิงพยานเอกสารในบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมคู่ความจะต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารที่อ้างอิงนั้นต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นพร้อมกับการยื่นคำแถลงระบุพยานเพิ่มเติมหรือคำร้องขออนุญาต เว้นแต่ศาลจะอนุญาตให้ยื่นสำเนาเอกสารภายหลังเมื่อมีเหตุอันสมควร

---

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 บัญญัติว่า “ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารเป็นพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตนตามมาตรา 88 วรรคหนึ่ง ยื่นต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นซึ่งสำเนาเอกสารนั้นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน”

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดยื่นคำแถลงหรือคำร้องขออนุญาตอ้างอิง พยานหลักฐานตาม มาตรา 88 วรรคสอง หรือวรรคสาม ให้ยื่นต่อศาล และส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นซึ่งสำเนาเอกสารนั้น พร้อมกับการยื่นคำแถลง หรือคำร้องดังกล่าว เว้นแต่ศาลจะอนุญาตให้ยื่นสำเนาเอกสารภายหลัง เมื่อมีเหตุอันสมควร

คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานหลักฐานไม่ต้องยื่นสำเนาเอกสารต่อศาล และไม่ต้องส่งสำเนาเอกสารให้คู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความฝ่ายอื่นทราบ ดิอยู่แล้ว หรือสามารถตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และ ความแท้จริงแห่งเอกสารนั้น เช่น จดหมายโต้ตอบระหว่างคู่ความใน คดีหรือสมุดบัญชีการค้า และสมุดบัญชีของธนาคารหรือเอกสารใน สำนวนคดีเรื่องอื่น

(2) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่ อยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอก

(3) ถ้าการคัดสำเนาเอกสารจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่ เสียเปรียบแก่คู่ความซึ่งอ้างอิงเอกสารนั้น หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจ คัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ให้ยื่นสำเนาเอกสารนั้น

กรณีตาม (1) หรือ (3) ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารยื่นคำขอ ฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาตงดการยื่นสำเนา เอกสารนั้นและขอยื่นต้นฉบับเอกสารแทน เพื่อให้ศาลหรือคู่ความ ฝ่ายอื่นตรวจสอบดูตามเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

กรณีตาม (2) ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารขอให้ศาลมีคำสั่งเรียก เอกสารนั้นมาจากผู้ครอบครองตามมาตรา 123 โดยต้องยื่นคำร้อง ต่อศาลภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี และให้คู่ความฝ่ายนั้นมีหน้าที่ติดตาม เพื่อให้ได้เอกสารดังกล่าวมา ภายในเวลาที่ศาลกำหนด”

อย่างไรก็ตาม คู่ความอาจอ้างพยานเอกสารได้โดยไม่ต้องส่งสำเนาให้แก่ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้หากเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้น 5 ประการดังต่อไปนี้

1. เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบดี อยู่แล้วหรือสามารถตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และความจริงของเอกสารนั้น เช่น จดหมายโต้ตอบระหว่างคู่ความในคดี สมุดบัญชีการค้า สมุดบัญชีธนาคาร หรือเอกสารใน สำนวนคดีเรื่องอื่น โดยคู่ความผู้อ้างเอกสารจะต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาต ดการยื่นสำเนาเอกสารนั้นและขอยื่นต้นฉบับเอกสารแทน เพื่อให้ศาลหรือคู่ความฝ่ายนั้นตรวจดู ตามเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

2. เอกสารซึ่งอยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือของ บุคคลภายนอก แต่คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารจะต้องขอให้ศาลหมายเรียกเอกสารนั้นมาจาก บุคคลที่ครอบครองเอกสารนั้นอยู่

3. กรณีที่การคัดสำเนาจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่เสื่อมเสีย แก่คู่ความซึ่งอ้างเอกสาร หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจคัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายใน กำหนดเวลาที่ให้ยื่นหรือส่งเอกสารนั้น

4. พยานเอกสารที่จะใช้นำสืบในการไต่สวนคำร้องคำขอต่าง ๆ ไม่ต้องส่งสำเนา

5. เอกสารที่สืบประกอบการถามค้าน กล่าวคือ กรณีที่คู่ความฝ่ายหนึ่ง นำเอกสารมาสืบประกอบการถามค้านพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าพยานนั้นยอมรับ ความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร ศาลก็สามารถรับเอกสารนั้นเข้าสู่สำนวนความได้โดยไม่ต้องส่ง สำเนาล่วงหน้า⁴³

ในส่วนของบทบังคับในกรณีที่คู่ความผู้อ้างเอกสารไม่ได้ส่งสำเนาให้อีก ฝ่ายตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 นั้น เป็นไปตาม บทบัญญัติมาตรา 87(2) กล่าวคือ ห้ามมิให้ศาลรับฟังเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแม้จะ

---

⁴³ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2551), หน้า 285-288.

ได้ระบัพยานไว้แล้วก็ตาม อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลฎีกาได้ตัดสินวางหลักไว้ว่าถ้าคู่ความไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา 90 แล้วเอาเอกสารนั้นมาสืบโดยไม่ได้ส่งสำเนาที่เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายตรงข้ามที่จะต้องหยิบยกเอาเรื่องผิดระเบียบการสืบพยานหลักฐานนี้ขึ้นโต้แย้งคัดค้าน ถ้าไม่ได้หยิบยกขึ้นโต้แย้งจนศาลรับเอกสารนั้นไว้แล้วคู่ความฝ่ายตรงข้ามจะมาหยิบยกเรื่องการไม่ส่งสำเนาเอกสารตามมาตรา 90 ขึ้นคัดค้านในภายหลังไม่ได้⁴⁴ ดังนั้นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6108/2531⁴⁵

4.1.6.2 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล

เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90(2) ได้กำหนดข้อยกเว้นที่คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารเป็นพยานไว้ในบัญญัติพยานไม่จำเป็นต้องส่งสำเนาเอกสารตามกำหนดระยะเวลาในมาตรา 90 เนื่องจากต้นฉบับอยู่ที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามหรืออยู่กับบุคคลภายนอก อย่างไรก็ตามในกรณีดังกล่าวคู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามหรือบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ครอบครองเอกสารส่งต้นฉบับต่อศาล แทนการส่งสำเนาเอกสารตามมาตรา 90

ในการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าต้นฉบับเอกสารซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเป็นพยาน หลักฐานนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง คู่ความฝ่ายที่อ้างจะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล

⁴⁴ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน(กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2551), หน้า 424-425.

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6108/2531 : จำเลยเบิกความและอ้างพยานเอกสารโดยมิได้ส่งสำเนาให้แก่โจทก์ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันตามมาตรา 90 ซึ่งเป็นข้อผิดระเบียบแต่ทนายโจทก์ได้มาศาลในวันสืบพยานเอกสารนั้นทั้งได้ซักค้านพยานจำเลยด้วย แสดงว่าโจทก์ได้ทราบถึงข้อผิดระเบียบนี้แล้ว แต่โจทก์มิได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านภายในกำหนดแปดวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารนั้นต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 วรรคสอง เช่นนี้โจทก์จะยกปัญหาข้อนี้ขึ้นโต้แย้งคัดค้านในชั้นอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

ขอให้ส่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งส่งต้นฉบับเอกสารแทนการที่ตนจะต้องส่งสำเนาเอกสารนั้นก็ได้อีก ถ้าศาลเห็นว่าเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานสำคัญและคำร้องนั้นฟังได้ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยื่นต้นฉบับเอกสารต่อศาลภายในเวลาอันสมควรแล้วแต่ศาลจะกำหนด ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีต้นฉบับเอกสารอยู่ในครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเช่นว่านั้นให้ถือว่าข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่ผู้ขอจะต้องนำสืบโดยเอกสารนั้นคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ยอมรับแล้ว

ถ้าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกหรือ ในครอบครองของทางราชการ หรือของเจ้าหน้าที่ซึ่งคู่ความที่อ้าง ไม่อาจร้องขอโดยตรงให้ส่งเอกสารนั้นมาได้ ให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนว่าด้วยการที่คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารยื่นคำขอและการที่ศาลมีคำสั่งมาให้บังคับโดยอนุโลมแต่ทั้งนี้ฝ่ายที่อ้างต้องส่งคำสั่งศาลแก่ผู้ครอบครองเอกสารนั้นล่วงหน้าอย่างน้อยเจ็ดวัน ถ้าไม่ได้เอกสารนั้นมาสืบตามกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควรก็ให้ศาลสืบพยานต่อไปตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 93 (2)”

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ กรณีที่คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารเป็นพยานอ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายตรงข้าม และกรณีที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.6.2.1 กรณีที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายตรงข้าม

ในกรณีนี้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามส่งต้นฉบับต่อศาลแทนการที่ตนต้องส่งสำเนา และถ้าคู่ความฝ่ายตรงข้ามที่ได้รับคำสั่งศาลมีต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่จริงแต่ฝ่าฝืนไม่ยอมส่งเอกสารนั้นต่อศาลภายในกำหนดเวลาที่ศาลสั่ง ตามมาตรา 123 วรรคหนึ่ง ก็ได้กำหนดบทลงโทษโดยให้ถือว่าคู่ความฝ่ายที่ได้รับคำสั่งศาลนั้นได้ยอมรับข้อเท็จจริงที่ฝ่ายที่อ้างเอกสารจะต้องสืบพิสูจน์ด้วยเอกสารนั้นแล้ว ซึ่งจะทำให้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่จำเป็นต้องแสวงหาต้นฉบับเอกสารมาสืบอีกต่อไปเพราะข้อเท็จจริงฟังได้

ตามคำรับที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่ารับตามมาตรา 123 วรรคหนึ่งแล้ว⁴⁶ ดั่งนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 2016/2517⁴⁷ และคำพิพากษาฎีกาที่ 2813/2545⁴⁸

ดังนั้น หากฝ่ายที่ถูกศาลสั่งให้ส่งเอกสารปฏิเสธที่จะไม่ส่งก็ต้องแถลงต่อศาลว่าเพราะเหตุใดจึงไม่ส่ง เช่น เอกสารไม่ได้อยู่ในความครอบครอง หรือเคยอยู่แต่บัดนี้สูญหาย ถูกทำลายไปแล้ว เป็นต้น และหากคู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่เชื่อในเหตุผลของคู่ความที่ปฏิเสธไม่ส่งต้นฉบับเอกสาร ศาลจะต้องไต่สวนเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงก่อนว่าเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายตรงข้ามจริงหรือไม่ ซึ่งแยกพิจารณาได้ 2 กรณี กล่าวคือ

- ไต่สวนแล้วศาลเชื่อว่าเอกสารอยู่ในความครอบครองของฝ่ายที่ศาลสั่งให้ส่งแล้วไม่ยอมส่ง ผลก็ให้ถือว่ายอมรับข้อเท็จจริงที่จะต้องพิสูจน์ด้วยเอกสารนั้นตามมาตรา 123 วรรคหนึ่ง

- ไต่สวนแล้วศาลเห็นว่าไม่น่าเชื่อว่าเขาจะมีเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองก็ไม่เข้าเงื่อนไขที่จะฟังข้อเท็จจริงตามมาตรา 123 วรรคหนึ่ง ในกรณีนี้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารจะต้องขอเวลาไปสืบหาว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ที่ใครและขอให้ศาลออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลผู้ครอบครองเอกสารนั้นตามมาตรา 123 วรรคสอง หรือหากสืบหาแล้วไม่ปรากฏว่าผู้ใดครอบครองเอกสารนี้อยู่แต่มีเอกสารนั้น ก็จะถือว่าเป็นพฤติการณ์ที่เอกสาร

⁴⁶ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 135-136.

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2016/2517 : โจทก์ฟ้องว่าทำสัญญาเช่าซื้อที่ดินจากจำเลย หนังสือสัญญามีข้อความว่าจำเลยจะสร้างบ้านให้โจทก์ภายในกำหนดเวลาตามสัญญาด้วย แต่จำเลยไม่สร้างให้เสร็จตามสัญญา จำเลยให้การต่อสู้ว่า ข้อความในหนังสือสัญญาที่จำเลยจะสร้างบ้านให้เสร็จตามที่โจทก์ฟ้องนั้นเป็นข้อความที่โจทก์ทำปลอมขึ้น โจทก์จึงขอให้ศาลเรียกสัญญาเช่าซื้อฉบับจากจำเลย ศาลมีคำสั่งเรียกเอกสารดังกล่าว จำเลยทราบคำสั่งแล้วไม่ยอมส่งเอกสารภายในกำหนดที่ศาลสั่ง ดังนั้น ต้องถือว่าข้อเท็จจริงที่โจทก์จะนำสืบโดยเอกสารจำเลยได้ยอมรับว่ามีอยู่ตามที่โจทก์กล่าวอ้างตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 2813/2545 : โจทก์ฟ้องบริษัทประกันภัยให้รับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย จำเลยให้การว่ากรมธรรม์ประกันภัยมีข้อจำกัดความรับผิดไว้ไม่เกิน 50,000 บาท โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกกรมธรรม์นั้นมาจากจำเลย จำเลยไม่ส่ง ถือว่าจำเลยรับว่าไม่มีข้อจำกัดความรับผิดดังกล่าว

สูญหายหรือน่าจะเชื่อว่าสูญหายหรือถูกทำลายไปแล้วขอให้นำสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลมาสืบแทนเอกสารนั้นได้ตามมาตรา 93(2)⁴⁹

4.1.6.2.2 กรณีที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก

ในกรณีนี้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลออกหมายเรียกหรือมีคำสั่งให้บุคคลภายนอกผู้ครอบครองเอกสารนั้นส่งเอกสารมายังศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนด โดยคำสั่งของศาลอาจออกเป็นหมายเรียกพยานเอกสารหรือมีคำสั่งในรูปแบบหนังสือราชการก็ได้ และเมื่อศาลออกคำสั่งหรือมีหมายเรียกแล้ว คู่ความที่อ้างเอกสารจะต้องส่งคำสั่งศาลให้แก่ผู้ครอบครองเอกสารนั้นล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน เพื่อให้ผู้ครอบครองเอกสารมีเวลาตรวจค้นหาเอกสาร และถ้าศาลได้ออกหมายเรียกหรือมีคำสั่งให้บุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารมายังศาลแล้ว แต่ไม่ได้เอกสารนั้นมาสืบตามกำหนด ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารนำสำเนาเอกสารมาเป็นพยานหรือนำพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 93(2)⁵⁰

4.1.6.2.3 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง

ตามปกติในชั้นที่จำเลยยื่นคำให้การนั้น จำเลยได้พิจารณาแต่เฉพาะคำฟ้องและเอกสารแนบท้ายคำฟ้อง แต่จำเลยไม่มีโอกาสทราบว่าโจทก์มีพยานหลักฐานใดที่จะพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตน หรือแม้แต่จำเลยอาจจะทราบแล้วว่าเป็นจริงดังโจทก์ฟ้อง แต่จำเลยคิดว่าโจทก์คงหาพยานหลักฐานไม่ได้ จำเลยจึงมักให้การปฏิเสธในคำให้การไว้ก่อน ทำให้เกิดประเด็นพิพาทที่จะต้องมีการพิสูจน์ด้วยการสืบพยานจำนวนมากเกินความจำเป็น ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 100 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้คู่ความที่ประสงค์จะขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงต้องแจ้ง

⁴⁹ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 136.

⁵⁰ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 342-343.

รายละเอียดข้อเท็จจริงที่ประสงค์จะอ้างอิงเป็นหนังสือและต้องมีคำขอให้คู่ความอื่นแจ้งมาให้ทราบว่าจะรับรองข้อเท็จจริงนั้นหรือไม่ไปให้คู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน โดยข้อเท็จจริงที่จะขอให้มีการยอมรับกันนี้จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในประเด็น กล่าวคือ ต้องปรากฏอยู่ในคำฟ้องหรือคำให้การหรือคำร้องขอแก้ฟ้องหรือแก้คำให้การ ไม่ใช่เป็นข้อเท็จจริงนอกประเด็นหรือข้อเท็จจริงที่คู่ความยอมรับหรือสละประเด็นไปแล้ว ดังนั้น แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดเวลาเริ่มต้นว่าคู่ความจะเริ่มต้นส่งคำบอกกล่าวได้เมื่อใดแต่โดยสภาพก็ควรจะเป็นภายหลังจำเลยยื่นคำให้การแล้วเพื่อโจทก์จะได้ทราบว่าจำเลยปฏิเสธข้อเท็จจริงใดมาในคำให้การหรือในกรณีจำเลยก็ได้มีข้อเท็จจริงอันเกิดจากข้อต่อสู้ของตนในคำให้การให้โจทก์รับรองได้⁵¹

นอกจากนี้ ฝ่ายที่ประสงค์จะอ้างเอกสารอาจส่งคำบอกกล่าวตามวิธีการข้างต้นไปยังคู่ความอีกฝ่ายเพื่อสอบถามว่าจะยอมรับข้อเท็จจริงตามเอกสารนั้นหรือไม่ โดยผู้ส่งคำบอกกล่าวจะต้องส่งสำเนาเอกสารไปพร้อมกับคำบอกกล่าวด้วยและจะต้องเตรียมต้นฉบับเอกสารไว้ให้อีกฝ่ายตรวจดู ทั้งนี้ เว้นแต่ต้นฉบับนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหรือบุคคลภายนอก⁵²

หลังจากที่คู่ความฝ่ายอื่นได้รับคำบอกกล่าวแล้วฝ่ายที่ยื่นคำบอกกล่าวไม่จำเป็นต้องรอว่าคู่ความฝ่ายอื่นจะยอมรับข้อเท็จจริงหรือไม่แต่สามารถร้องขอต่อศาลในวันสืบพยานให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายอื่นว่าจะยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ได้รับคำบอกกล่าวแล้วให้ศาลจดคำตอบว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่รับคำบอกกล่าวไม่ยอมตอบคำถามหรือตอบปฏิเสธโดยไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้ง บทบัญญัติมาตรา 100 ได้กำหนดสภาพบังคับไว้โดยจะถือว่าคู่ความฝ่ายที่รับคำบอกกล่าวยอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว⁵³

---

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 360-361.

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 362.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 362.

4.1.6.2.4 การให้ศาลสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จะสืบพิสูจน์

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183* กำหนดให้ศาลมีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงรวมทั้งพยานหลักฐานที่จะต้องสืบพิสูจน์กันในคดีนั้นได้ก่อนชี้สองสถาน และคู่ความที่ถูกถามมีหน้าที่ต้องตอบคำถามนั้นต่อศาล และถ้าตอบปฏิเสธก็ต้องให้เหตุผลในการปฏิเสธต่อศาลด้วย หากคู่ความที่ถูกถามไม่ยอมตอบคำถามหรือตอบปฏิเสธโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร มาตรา 183 วรรคสอง กำหนดบทลงโทษไว้โดยให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นยอมรับข้อเท็จจริงในเรื่องที่ศาลถามแล้ว เพื่อให้เป็นมาตรการที่ใช้ควบคู่กับมาตรา 100 วรรคสอง⁵⁴

4.1.7 หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระบวนกรก่อนสืบพยานและการค้นหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

จุดเด่นที่สำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคประการหนึ่งคือการพยายามปรับเปลี่ยนระบบวิธีพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งมีลักษณะค่อนข้างไปในระบบกล่าวหาให้มาเป็นระบบที่ค่อนข้างไปในระบบไต่สวน ทำให้ศาลสามารถ

---

*ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 บัญญัติว่า “ในวันชี้สองสถานให้คู่ความมาศาลและให้ศาลตรวจคำคู่ความและคำแถลงของคู่ความ แล้วนำข้ออ้าง ข้อเถียง ที่ปรากฏในคำคู่ความและคำแถลงของคู่ความเทียบกันดู และสอบถามคู่ความทุกฝ่ายถึงข้ออ้าง ข้อเถียง และพยานหลักฐานที่จะยื่นต่อศาลว่าฝ่ายใดยอมรับหรือโต้แย้งข้ออ้าง ข้อเถียงนั้นอย่างไร ข้อเท็จจริงใดที่คู่ความยอมรับกันก็เป็นอันยุติไปตามนั้น ส่วนข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งยกขึ้นอ้างแต่คู่ความฝ่ายอื่นไม่รับและเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับประเด็นข้อพิพาทตามคำคู่ความ ให้ศาลกำหนดไว้เป็นประเด็นข้อพิพาทและกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานหลักฐานมาสืบในประเด็นข้อใดก่อนหรือหลังก็ได้

ในการสอบถามคู่ความตามวรรคหนึ่ง คู่ความแต่ละฝ่ายต้องตอบคำถามที่ศาลถามเองหรือถามตามคำขอของคู่ความฝ่ายอื่น เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายอื่นยกขึ้นเป็นข้ออ้าง ข้อเถียง และพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่ความจะยื่นต่อศาล ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด หรือปฏิเสธข้อเท็จจริงใดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรให้ถือว่ายอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว เว้นแต่คู่ความฝ่ายนั้นไม่อยู่ในวิสัยที่จะตอบหรือแสดงเหตุผลแห่งการปฏิเสธได้ในขณะนั้น

...”

⁵⁴ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 134.

ทำหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตนเอง เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภครให้สามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาลด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีทนายความ⁵⁵

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคกำหนดให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาข้อเท็จจริงมากขึ้น โดยให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองและเป็นผู้ซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้⁵⁶ ดังมีรายละเอียดที่เกี่ยวกับการกระบวนกรก่อนสืบพยานและการค้นหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคดังต่อไปนี้

4.1.7.1 การยื่นบัญชีระบุพยาน

หากพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการดำเนินกระบวนพิจารณาในคดีแพ่งสามัญจะเห็นได้ว่าหากคู่ความประสงค์จะนำพยานหลักฐานใดเข้าสืบเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ได้บัญญัติหลักการเกณฑ์การยื่นบัญชีระบุพยานไว้โดยเฉพาะแล้วตามบัญญัติมาตรา 31 โดยได้ผ่อนคลายความเคร่งครัดดังกล่าวลงโดยกำหนดขั้นตอนนี้ให้เป็นกระบวนพิจารณาที่ศาลเป็นผู้ดำเนินการเอง เพราะฉะนั้นการยื่นบัญชีระบุพยานในคดีผู้บริโภคจึงไม่นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 31 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่า ประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้คู่ความแสดงความจำนงที่จะนำพยานหลักฐานเข้าสืบได้ 2 วิธี กล่าวคือ

⁵⁵ ธานีศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 3-4.

⁵⁶ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, หน้า 113.

1. ศาลเป็นผู้สอบถามคู่ความที่จะนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างถึงพยานหลักฐานใดบ้างแล้วจดบันทึกไว้

2. ศาลสั่งให้คู่ความที่จะนำพยานเข้าสืบจัดทำบัญชีพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร ในกรณีนี้หากคู่ความไม่สามารถจัดทำบัญชีพยานยื่นต่อศาลในวันนัดพิจารณาได้ ศาลก็ต้องมีคำสั่งเลื่อนคดีไปนัดสืบพยานใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการยื่นบัญชีพยานไว้ด้วย⁵⁷

นอกจากนี้ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคม พ.ศ. 2551 (“ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ”) ข้อ 17* ศาลมีอำนาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำบัญชีพยานได้

ในส่วนของการยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม นั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมีได้บัญญัติถึงเรื่องดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น คู่ความที่มีความประสงค์จะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมจึงต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสองและวรรคสาม กล่าวคือ คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องยื่นคำแถลงขอระบุพยานเพิ่มเติมต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมภายใน 15 วัน นับแต่วันสืบพยาน และหากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วก็ต้องมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานนั้นพร้อมกับบัญชีระบุพยานและสำเนาบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนพิพากศาลคดี ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาต

⁵⁷ ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 141.

* ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 17 บัญญัติว่า “หากคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้และคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะยื่นคำให้การหรือบัญชีระบุพยาน ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การหรือบัญชีระบุพยานดังกล่าวให้เรียบร้อยแล้วรีบทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณาในวันนั้นหรือวันนัดพิจารณาอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรการให้ความช่วยเหลือตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในข้อ 7 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ต่อเมื่อเห็นว่าจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้นเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งคดีเป็นไปโดยเที่ยงธรรม

4.1.7.2 การแจ้งประเด็นข้อพิพาทและกำหนดให้คู่ความฝ่ายใด นำพยานมาสืบก่อนหลัง

บทบัญญัติมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค บัญญัติว่า “ก่อนการสืบพยาน ให้ศาลแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและจะกำหนดให้ คู่ความใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้” อีกทั้ง เพื่อให้คู่ความในคดีผู้บริโภคสามารถฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีในศาลด้วยตนเองได้โดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความช่วยเหลือ ประธานศาลฎีกาจึงได้ออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 19 เสริมบทบัญญัติมาตรา 32 โดยกำหนดให้ศาลต้อง แจ้งภาระการพิสูจน์ในแต่ละประเด็นให้คู่ความแต่ละฝ่ายทราบ ทำนองเดียวกับการชี้สองสถาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183⁵⁸

นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา 32 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 18 ยังได้กำหนดให้ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดี สอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความ แล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาท เสนอต่อศาลโดยมีเงื่อนไขสำคัญดังนี้ กล่าวคือ ศาลต้องมอบหมายเจ้าพนักงานคดีอื่นที่มีใช้ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้สอบถามข้อเท็จจริง และข้อเท็จจริงตามรายงานของเจ้าพนักงานคดีต้องมีใช้ข้อเท็จจริง ที่ได้มาจากการไกล่เกลี่ย เหตุที่ต้องดำเนินการตามเงื่อนไขดังกล่าวก็เนื่องมาจากศาลต้องรักษาไว้ซึ่งหลักการสำคัญของระเบียบหรือข้อกำหนดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งมีหลักการ “แยกคน แยกสำนวน” เพื่อให้การไกล่เกลี่ยสามารถบรรลุผลโดยคู่กรณีเกิดความสบายใจและพร้อมที่จะ เปิดใจเปิดเผยข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ย ตามข้อกำหนดของประธาน ศาลฎีกาฯ ข้อ 15⁵⁹

ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดการแพ้ชนะกันเพราะเหตุที่คู่ความฝ่ายหนึ่งไม่ทราบว่าตนเองมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงอย่างไรโดยวิธีใดหรือเข้าใจเรื่องภาระการพิสูจน์ ผิดพลาดไปจากที่กฎหมายบัญญัติ ก่อนการสืบพยาน ศาลต้องแจ้งให้คู่ความทราบถึง

⁵⁸ ธานีศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 127.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128-129.

1. ประเด็นข้อพิพาท
2. ภาระการพิสูจน์ในแต่ละประเด็น และ
3. ลำดับก่อนหลังในการนำพยานหลักฐานของคู่ความแต่ละฝ่ายเข้าสืบ⁶⁰

4.1.7.3 การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาล

ในคดีแพ่งทั่วไป การค้นหาความจริงใช้หลักต่อสู้โดยให้คู่ความแต่ละฝ่ายนำเสนอพยานหลักฐานของตนเอง และตรวจสอบพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนศาลมีหน้าที่เพียงควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายพยานหลักฐาน แต่ในคดีผู้บริโภคนิติบุคคลมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากขึ้น กล่าวคือ ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองและเป็นผู้ซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้⁶¹ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.7.3.1 การที่ศาลเรียกพยานหลักฐานมาสืบเอง

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคให้อำนาจศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้เองตามที่เห็นสมควรเป็นพยานศาล ทั้งข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือมิใช่ประเด็นข้อที่คู่ความต้องนำสืบ โดยมีข้อจำกัดแต่เพียงว่าต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี เพื่อความยุติธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายซึ่งจะรู้ได้ภายหลังจากที่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้สืบพยานเสร็จแล้ว⁶²

ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 33 ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ซึ่งความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียก

⁶⁰ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, หน้า 112.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 113.

⁶² ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 142.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว”

ในการที่ศาลจะเรียกพยานหลักฐานใดมาสืบนั้น ศาลอาจดำเนินการตรวจสอบในเบื้องต้นก่อน โดย

1. สั่งให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็น ซึ่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 20 ได้ให้ตัวอย่างเรื่องที่ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบ เช่น

- การตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี (อาจเป็นพยานหลักฐานที่คู่ความอ้างหรือพยานหลักฐานอื่นที่ศาลเห็นว่าจำเป็นต้องนำมาสืบ)

- การตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ

- การตรวจพิสูจน์สินค้าหรือความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ (เจ้าพนักงานคดีอาจขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจพิสูจน์หรือถ้าหน่วยงานนั้นได้ดำเนินการไว้ก่อนแล้วก็อาจขอผลการตรวจพิสูจน์นั้นมารายงานให้ศาลทราบ)

- การตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบธุรกิจ

- การเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน

- การตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี

เมื่อเจ้าพนักงานคดีดำเนินการตรวจสอบตามที่ได้รับมอบหมายแล้ว ต้องจัดทำรายงานเสนอต่อศาล ซึ่งความในวรรคสองของข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 20 กำหนดว่าเจ้าพนักงานคดีอาจระบุถึงพยานหลักฐานที่ศาลสมควรเรียกมาสืบเพิ่มเติมตามมาตรา ๓๖ หรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลควรขอมาให้ความเห็นตามมาตรา 36 ไว้ในรายงานดังกล่าวด้วยก็ได้

2. เรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณา

อย่างไรก็ตาม พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาตามข้อ 1 และ 2 ข้างต้น จะต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว⁶³

4.1.7.3.2 การถามพยาน

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 34* กำหนดให้ศาลในการเป็นผู้ซักถามพยานบุคคลที่มาเบิกความ มิใช่ให้คู่ความหรือทนายความซักถามเป็นหลักดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและมีให้คู่ความที่ไม่มีทนายความต้องเสียเปรียบในการซักถามพยานบุคคลที่มาเบิกความ โดยศาลมีอำนาจซักถามพยานถึงข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีได้ แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม เช่น ศาลอาจซักถามถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับผลกำไรที่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการได้รับจากการประกอบกิจการที่ถูกฟ้องร้องเพื่อประโยชน์ในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามมาตรา 42 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คู่ความหรือทนายความก็ยังมีโอกาสซักถามพยานได้โดยได้รับอนุญาตจากศาล⁶⁴

การที่ศาลจะเป็นผู้ซักถามพยานเองได้นั้น จะต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีจะต้องทราบล่วงหน้าว่าพยานเหล่านั้นจะมาเบิกความในเรื่องใดและควรจะซักถามพยานอย่างไร ดังนั้น ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาข้อ 18 จึงกำหนดว่าศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความ

⁶³ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, หน้า 114.

* พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 34 บัญญัติว่า “ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม”

⁶⁴ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, หน้า 115.

แล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาลก่อนที่จะมีการสืบพยานได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่องค์คณะผู้พิพากษาที่จะสืบพยาน อีกทั้ง ศาลอาจสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากคู่ความในระหว่างการประชุมคดีก่อนการสืบพยาน หรืออาศัยข้อมูลจากรายงานของเจ้าพนักงานคดีและจากการสอบถามของศาลหรือจากการใช้อำนาจตามมาตรา 33 เพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาสมาชิกถามพยานบุคคลได้สะดวกยิ่งขึ้น⁶⁵

4.1.7.3.3 การขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ ความเห็น

การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภค บางคดีมีปัญหาที่จะต้องอาศัยความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น ในคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การวินิจฉัยตีความกฎหมายว่าสิ่งใดเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หรือไม่รวมทั้งการพิจารณาถึงผลสำเร็จของผู้ประกอบธุรกิจมิใช่เรื่องง่าย ดังนั้น นอกจากคู่ความจะมีสิทธินำสืบผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานของตนได้แล้ว ศาลก็มีอำนาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นแก่ศาลได้⁶⁶ ทั้งนี้ ตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งบัญญัติว่า “ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม”

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้มาจากการศึกษาจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ส่วนผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 115.

⁶⁶ ธานิศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 138-139.

พิเศษในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเหนือบุคคลทั่วไป ซึ่งอาจเกิดจากการศึกษาหรือเกิดจากประสบการณ์ในการทำงานก็ได้⁶⁷

การขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นตามมาตรานี้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในแต่ละคดี ซึ่งศาลอาจนำรายงานของเจ้าพนักงานคดีที่ทำขึ้นตามมาตรา 33 หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 20 มาพิจารณาประกอบ และหากศาลเห็นสมควรขอให้บุคคลดังกล่าวมาให้ความเห็นก็จะมีหนังสือถึงบุคคลเหล่านั้นขอให้มาศาลเพื่อให้ความเห็นตามมาตรานี้ โดยหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา 33 คือ การมาให้ความเห็นต่อศาล มิใช่มาเบิกความโดยให้คู่ความทุกฝ่ายซักถามเหมือนพยานบุคคลทั่วไป เพราะกฎหมายระบุเพียงว่า ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายซักถามเหมือนพยานบุคคลโดยทั่วไปเพราะกฎหมายระบุเพียงว่าต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบถึงการขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว และให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมเท่านั้น ดังนั้น ศาลอาจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้คู่ความซักถามผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ก็ได้⁶⁸

นอกจากนี้ กฎหมายมิได้กำหนดบังคับว่าผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาศาลเพื่อให้ความเห็น แสดงว่าศาลอาจให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นเป็นหนังสือโดยไม่ต้องมาศาลก็น่าจะทำได้ โดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 130 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ศาลควรต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบถึงการขอความเห็นดังกล่าวและให้โอกาสแก่คู่ความเหล่านั้นในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติม⁶⁹

4.1.7.3.4 การสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม

⁶⁷ ชาญณรงค์ ปราบัติจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, หน้า 117.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 118.

เมื่อการพิจารณาคดีผู้บริโภคลิ้นสุดแล้ว ศาลอาจสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีกได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 37 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความได้แถลงการณ์ถ้าหากมีเสร็จแล้วให้ถือว่าการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุดและให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ”

บทบัญญัติมาตรานี้มีหลักการสองประการ กล่าวคือ
ประการแรก เมื่อการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุด ศาลต้องมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว

ประการที่สอง ตามใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอาจอนุญาตให้มีการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ทั้งนี้ การสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามมาตรานี้อาจเกิดจากศาลเห็นสมควรเองหรือมีคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ และพยานหลักฐานที่สืบเพิ่มเติมนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานใหม่หรือพยานหลักฐานที่สืบมาแล้วแต่เรียกมาสืบใหม่ก็ได้ อย่างไรก็ตาม การสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามมาตรานี้ต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบเพื่อให้โอกาสคู่ความเหล่านั้นโต้แย้งคัดค้านหรือขออนุญาตศาลซักถามพยานดังกล่าวได้⁷⁰

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

4.1.7.4 การมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริง

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคดีได้กำหนดให้มีข้าราชการศาลยุติธรรมขึ้นอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าเจ้าพนักงานคดี ให้มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคเมื่อศาลได้มอบหมายให้ดำเนินการ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาลตามที่ได้รับมอบหมายในกรณีต่อไปนี้

- ไกลเกลียดคดีผู้บริโภค
- ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน
- บันทึกคำพยาน
- ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการ

พิจารณา

- ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

อีกทั้ง ตามมาตรา 4 วรรคสองได้กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานคดีในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูล หรือให้ส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

นอกจากนี้ ตามมาตรา 4 วรรคท้ายได้กำหนดเกี่ยวกับรายละเอียดในการทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ซึ่งก็คือข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ ข้อกำหนดดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การให้คำแนะนำและช่วยเหลือโจทก์เกี่ยวกับการยื่นฟ้องเป็นหนังสือหรือด้วยวาจา ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 6 และข้อ 7

- การทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้เจรจาตกลงกันตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 14 วรรคหนึ่ง
- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาลในการติดต่อบุคคลที่คู่ความประสงค์ร่วมกันที่จะให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 14 วรรคสอง
- การทำหน้าที่แนะนำและช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำร้อง คำแถลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความที่จำเป็นแล้วทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาตามยอมในกรณีที่คู่ความตกลงกันได้ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 16
- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การหรือบัญชีระบุนุยกานแล้วรีบทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณา ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 17
- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาล ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 18
- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ หรือตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบธุรกิจ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใด เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 20
- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่บันทึก ตลอดจนการจัดทำสำเนาข้อความเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสิ่งบันทึกอย่างอื่น ในกรณีที่มีการบันทึกคำพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121 วรรคสอง ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 23
- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยตรวจสอบและดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกฎหมาย หากพบว่าไม่มีข้อบกพร่อง ให้รายงานต่อศาลพร้อมด้วยแนวทางแก้ไข ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 24

- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยตามมาตรา 57 และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวที่เหมาะสมตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 25

- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการใช้อำนาจทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีตามมาตรา 39 ถึงมาตรา 44 ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 28

- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือส่งเอกสารเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 43 ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 29

- ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้อำนาจบังคับคดีตามมาตรา 64 และมาตรา 65 ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 42⁷¹

การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานคดีตามที่ได้รับมอบหมายจากศาล เมื่อเจ้าพนักงานคดีรายงานข้อเท็จจริงต่อศาล แม้ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะมีใช้พยานหลักฐานและมีใช้การสืบพยานที่คู่ความนำสืบ แต่เป็นพยานหลักฐานในสำนวนที่ศาลมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการแทน ดังนั้น ศาลจึงสามารถใช้ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากเจ้าพนักงานคดีในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีได้ อย่างไรก็ตาม ศาลมีดุลพินิจที่จะเชื่อตามรายงานของเจ้าพนักงานคดีหรือไม่ก็ได้และไม่จำเป็นต้องเชื่อตามรายงานดังกล่าวเท่านั้น⁷²

4.1.8 ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

⁷¹ ธานิศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 50-51.

⁷² ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, หน้า 144.

แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะกำหนดกระบวนการก่อนสืบพยานและการค้นหาข้อเท็จจริงไว้หลายประการดังที่ได้กล่าวไว้โดยละเอียดในหัวข้อ 4.1.5 ข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาติดขัดในการบังคับใช้กฎหมายหรือปัญหาในกระบวนการดำเนินคดีที่กฎหมายบัญญัติทำให้การดำเนินคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อนสืบพยานและการค้นหาข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.8.1 การยื่นบัญชีระบุพยาน

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวมได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมไว้ ดังนั้น การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมในคดีผู้บริโภครวมจึงต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสองและวรรคสาม ซึ่งในกรณีที่คู่ความได้ยื่นบัญชีระบุพยานครั้งแรกไว้แล้วสามารถยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมโดยไม่ต้องระบุเหตุผลต่อศาลได้ภายใน 15 วันนับแต่วันสืบพยานครั้งแรก ซึ่งอาจส่งผลให้การเปิดเผยพยานหลักฐานด้วยวิธีการนี้ไม่ได้ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้คู่ความเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนมีการสืบพยานที่ต้องการให้ศาลสามารถเห็นภาพรวมของพยานหลักฐานที่คู่ความในคดีจะนำเข้ามาสืบและให้คู่ความทุกฝ่ายได้ทราบถึงพยานหลักฐานของฝ่ายตรงข้ามล่วงหน้า

ทั้งนี้ เนื่องจากการยื่นบัญชีระบุพยานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม มาตรา 31 นั้นมิได้กำหนดให้คู่ความจะต้องเปิดเผยพยานหลักฐานที่จะใช้สืบพยานในคดีทั้งหมด ดังนั้น คู่ความอาจยื่นบัญชีระบุพยานครั้งแรกโดยระบุพยานหลักฐานที่ต้องการนำสืบเพียงบางส่วนก็ได้ เช่น ระบุพยานเพียงเอกสารท้ายคำฟ้อง หรือเอกสารท้ายคำให้การเป็นต้น และคู่ความสามารถยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมได้ภายใน 15 วันนับแต่วันสืบพยานครั้งแรกโดยไม่ต้องแสดงเหตุผลต่อศาล เมื่อประกอบกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเลื่อนการนั่งพิจารณาสืบพยานตามบทบัญญัติมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม ซึ่งบัญญัติว่า “การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน” จะเห็นได้ว่าในคดีผู้บริโภครวมศาลจะต้องกำหนดวันนัดพิจารณาคดีให้ติดต่อกันซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดวันนัดพิจารณา 4 วันติดต่อกัน โดยให้โจทก์นำสืบก่อน 2 วัน และให้จำเลยนำสืบ 2

วัน ในกรณีดังกล่าวโจทก์และจำเลยที่ยื่นบัญชีระบุนยานครั้งแรกไว้แล้ว ก็สามารถยื่นบัญชีระบุนยานเพิ่มเติมโดยไม่แสดงเหตุผลต่อศาลได้จนถึงวันที่การสืบพยานเสร็จสิ้น เพราะแม้จะเป็นวันสุดท้ายของการสืบพยานก็ยังไม่เกินกำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะยื่นบัญชีระบุนยานเพิ่มเติม ดังนั้น ในคดีผู้บริโภคจึงเป็นไปได้ยากที่คู่ความจะเปิดเผยพยานหลักฐานให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการสืบพยาน

4.1.8.2 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง

หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 100 กำหนดให้คู่ความในคดีแพ่งสามารถตั้งคำถามในปัญหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทในคดีส่งไปให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามตอบก่อนที่จะสืบพยาน ซึ่งหากคู่ความฝ่ายตรงข้ามตอบรับข้อเท็จจริงใดมา ข้อเท็จจริงนั้นจะได้มาแถลงศาลแล้วก็พึงเป็นยุติในฐานะเป็นคำรับในศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84(1) จึงไม่ต้องสืบพยานในประเด็นนั้นอีก ซึ่งจะทำให้คดีเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแทบจะไม่มีการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามตามมาตรา 100 เลย เนื่องจาก ประการที่หนึ่ง อาจเป็นไปได้ว่าในการเรียนการสอนกฎหมายลักษณะพยานมาตรา 100 นี้มีปัญหาในทางกฎหมายน้อย ไม่สลับซับซ้อน การเรียนการสอนกฎหมายในเรื่องนี้จึงไม่ชัดเจนทำให้ขณะปฏิบัติงานวิธีการตามมาตรา 100 จึงถูกมองข้ามละเลยไปไม่ได้นำมาใช้⁷³

ประการที่สอง แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดเวลาเริ่มต้นว่าคู่ความจะเริ่มส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งรายการข้อเท็จจริงไปให้คู่ความฝ่ายอื่นตั้งแต่เมื่อใด เพียงแต่กำหนดให้ต้องส่งก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ถ้การส่งคำบอกกล่าวกระทำหลังจากที่ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทในวันชี้สองสถานแล้ว ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตอบมา ศาลอาจไม่สอบถามให้ก็ได้ เพราะศาลเห็นว่าไม่มีเหตุจำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงประเด็นข้อพิพาทใหม่ ทำให้การการบอกกล่าวตามมาตรา 100 นี้ใช้ไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ⁷⁴

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

4.1.8.3 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล

หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123 กำหนดหลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นผู้ครอบครองเอกสารส่งต้นฉบับต่อศาล และหากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครอง แต่ไม่ยอมส่งเอกสารตามคำสั่งเรียกกฎหมายก็ได้กำหนดบทลงโทษโดยให้ถือว่าข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่ผู้ขอจะต้องนำสืบโดยเอกสารนั้นคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ครอบครองเอกสารได้ยอมรับแล้วโดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นคำรับของคู่ความในศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84(3)

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา 123 คือศาลจะไม่บังคับใช้บทลงโทษโดยเคร่งครัดแต่จะผ่อนปรนการใช้บังคับอย่างมาก โดยศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยว่าการที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามปฏิเสธว่าเอกสารไม่ได้อยู่ในความครอบครองของตนก็เพียงพอที่จะรับฟังสำเนาเอกสารได้ตามข้อยกเว้นใน มาตรา 93(2) แล้ว และให้ฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่ต้องสืบว่าเอกสารไม่ต้องสืบว่าเอกสารอยู่ในความครอบครองของผู้ใด เพราะได้ปฏิบัติตามมาตรา 90(2) ประกอบวรรคท้ายแล้ว ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ด้วยเหตุประการ

อื่นอันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ⁷⁵ ดั่งนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1033/2539⁷⁶

⁷⁴ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 361.

⁷⁵ ธานี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์ลิขซึ่ง, 2554), หน้า 169.

⁷⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1033/2539 : โจทก์อ้างว่าต้นฉบับใบบันทึกการให้บัตรเครดิตของสำเนาเอกสารหมายเลข ๑.8 อยู่ที่จำเลยทั้งสอง เมื่อจำเลยทั้งสองได้ให้การต่อสู้ไว้แล้วว่าสำเนาใบบันทึกการให้บัตรเครดิตหรือใบบันทึกค่าสินค้าบริการทำนอง ซึ่งตรงกับสำเนาเอกสารหมายเลข ๑.8 เป็นเอกสารปลอมเท่ากับจำเลยทั้งสองไม่รับว่าต้นฉบับใบบันทึกการให้บัตรเครดิตหรือใบบันทึกค่าสินค้าและบริการดังกล่าวอยู่ที่จำเลยทั้งสอง ถือได้ว่าเป็นกรณีที่โจทก์ไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารใบบันทึกค่าสินค้าและบริการดังกล่าวมาได้ ศาลจึงมีอำนาจรับฟังสำเนาเอกสารใบบันทึกการให้บัตรเครดิตเป็น

นอกจากนี้ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามแจ้งว่ายังค้นหาเอกสารไม่พบ ศาลก็จะผ่อนปรนให้โดยไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่ยอมส่งเอกสารและไม่ถือว่าฝ่ายตรงข้ามได้ยอมรับข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่คู่ความฝ่ายที่ขอคำสั่งเรียกจะต้องนำสืบโดยเอกสารอีกด้วยตามนัย คำพิพากษาฎีกาที่ 2662/2524⁷⁷

4.1.8.4 การให้ศาลสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จะสืบพิสูจน์

หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 183 กำหนดไว้เพื่อให้ศาลมีอำนาจในการสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากคู่ความในวันชี้แจงสองสถาน ซึ่งหากคู่ความฝ่ายตรงข้ามตอบรับข้อเท็จจริงใดมา ข้อเท็จจริงนั้นจะได้มาแถลงศาลแล้วก็พึงเป็นยุติในฐานะเป็นคำรับในศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84(1) จึงไม่ต้องสืบพยานในประเด็นนั้นอีก ซึ่งจะทำให้คดีเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติศาลแทบจะไม่ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา 183 เลย เนื่องจากปริมาณคดีของศาลมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ศาลไม่มีเวลาสอบถามคู่ความให้ได้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติให้มากที่สุดตามเจตนารมณ์ที่มาตรา 183 วางไว้ และเมื่อศาลไม่สอบถามคู่ความ กระบวนการที่จะให้คู่ความยอมรับข้อเท็จจริงให้มากที่สุดจึงใช้ไม่ได้ผลเต็มที่⁷⁸

4.1.8.5 การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาลและเจ้าพนักงานคดี

ค่าสินค้าและบริการเอกสารหมายเลข ๑.8 ซึ่งเป็นภาพถ่ายจากไมโครฟิล์มที่โจทก์ถ่ายจากสำเนาใบบันทึกการใช้บัตรเครดิตเป็นค่าสินค้าและบริการของจำเลยที่ 1 ที่ร้านค้าส่งไปเรียกเก็บเงินจากโจทก์เป็นพยานหลักฐานได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93(2)

⁷⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2662/2524 : จำเลยแจ้งต่อศาลว่าเอกสารต่าง ๆ ที่โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกมานั้น ยังค้นหาไม่พบหากพบแล้วจะรีบส่งให้โดยด่วน ดังนั้นจะถือว่าข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่โจทก์จะต้องนำสืบโดยเอกสารนั้น จำเลยได้ยอมรับแล้วตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123 ไม่ได้

⁷⁸ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 134-135.

หนึ่งในวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวม คือ เพื่อจัดกระบวนการค้นหาความจริงให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดังนั้น ในคดีผู้บริโภครวมจึงมีบทบาทในการค้นหาความจริง โดยศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เอง และเป็นผู้ซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดี เพื่อช่วยเหลือศาลตามที่ได้รับมอบหมายในการไกล่เกลี่ย ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน บันทึกคำพยาน ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคุณค่าทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น กล่าวโดยเฉพาะในส่วนของการแสวงหาข้อเท็จจริงนั้น ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีในการสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นและทำรายงานสรุป หรือให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี หรือให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจประกอบการใช้อำนาจทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ได้กำหนดให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาที่แตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป โดยกำหนดให้มีการนำระบบไต่สวนมาใช้และให้ศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้มากขึ้น อีกทั้ง ยังกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีเพื่อช่วยเหลือศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงอีกด้วย ซึ่งการกำหนดแนวทางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลดังกล่าวเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กล่าวคือ เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกยิ่งขึ้นอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค จะกำหนดให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือในทางปฏิบัติผู้พิพากษาแต่ยังคงเคยชินกับการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหา นอกจากนี้ เนื่องจากปริมาณคดีของศาลมีจำนวนมากจึงทำให้ผู้พิพากษาแต่ละท่านมิได้พิจารณาเฉพาะคดีผู้บริโภคเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาคดีอื่น ๆ เช่น คดีแพ่งสามัญ หรือคดีอาญา ด้วย ซึ่งคดีดังกล่าวผู้พิพากษาจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบกล่าวหา จึงอาจทำให้ผู้พิพากษาเกิดความสับสนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและไม่มีเวลาในการทุ่มเทให้กับการไต่สวนคดีผู้บริโภค

ทำให้ในความเป็นจริงผู้พิพากษาก็ยังไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองอย่างเต็มที่⁷⁹

ในส่วนของการค้นหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานคดีนั้น ก็ไม่สามารถทำบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้ช่วยศาลตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากเหตุขัดข้องสามประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง จำนวนเจ้าพนักงานคดีมีไม่เพียงพอ เนื่องจากในปัจจุบันมีเจ้าพนักงานคดีประจำศาลละหนึ่งถึงสองคนเท่านั้น เป็นเหตุให้สัดส่วนของเจ้าพนักงานคดีที่จะรับผิดชอบต่องานคดีผู้บริโภคที่อยู่ในการพิจารณาของศาลไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคของศาล

ประการที่สอง สืบเนื่องจากตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีนั้นเพิ่งจัดให้มีขึ้นไม่นาน ดังนั้น เจ้าพนักงานคดียังไม่มีความรู้หรือประสบการณ์มากพอที่จะปฏิบัติหน้าที่

ประการที่สาม เจ้าพนักงานคดีที่ถูกส่งไปประจำศาลในจังหวัดต่าง ๆ ถูกใช้ให้ไปทำงานด้านธุรการอื่น ๆ ซึ่งไม่ตรงตามบทบาทที่กฎหมายกำหนด⁸⁰

---

⁷⁹ สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม ร่วมกับสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกสารในการสัมมนา เรื่อง ปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, 21 ธันวาคม 2554, หน้า 11.

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

บทที่ 5

วิเคราะห์ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

5.1 วิเคราะห์ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบและหลักการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

จากคำอธิบายเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบและหลักการค้นหาข้อเท็จจริงหรือเปิดเผยพยานหลักฐานคดีแพ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษในบทที่ 3 และภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระบวนกรค้นหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในบทที่ 4 ทำให้สามารถสรุปความแตกต่างของภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและหลักการค้นหาข้อเท็จจริงภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายประเทศอังกฤษและกฎหมายไทยได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายประเทศอังกฤษเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายไทยนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย 2 ฉบับ กล่าวคือ (1) พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และ (2) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับกำหนดภาระการพิสูจน์ให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้า โดยที่สินค้านั้นผู้ประกอบการเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า หรือเป็นผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต

ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ เป็นต้น และผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดา

นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงที่ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์นั้นเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 29 ก็ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีภาระพิสูจน์ในประเด็นนั้นแทนผู้เสียหาย

อีกทั้ง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้กำหนดมาตรฐานความรับผิดโดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้บังคับด้วย ดังนั้น ผู้เสียหายจึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของฝ่ายจำเลย ผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด

ในส่วนกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product liability) ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิตสินค้าหรือการออกแบบหรือการมีค่าเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ หากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ได้ตามภาระการพิสูจน์ดังกล่าวแล้วผู้ประกอบการจะต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย

อย่างไรก็ตาม กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้มาตรฐานความรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของฝ่ายจำเลยผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่อย่างใดเพราะกฎหมายมุ่งพิจารณาถึงสภาพความปลอดภัยของสินค้าเป็นสำคัญ

ในส่วนกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศอังกฤษได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องเนื่องจากความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามที่บุคคลทั่วไปคาดหวังและความเสียหายเกิดขึ้นจาก

ความบกพร่องนั้น ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุที่สินค้ามีความบกพร่องแต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เฉพาะเจาะจงว่าความบกพร่องของสินค้านั้นเกิดขึ้นมาจากการผลิต การออกแบบ บรรจุภัณฑ์ หรือคำเตือนไม่เพียงพอแต่อย่างใด

นอกจากนี้ เนื่องจาก Consumer Protection Act 1987 ได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้บังคับดังจะเห็นได้จาก Section 3 ของกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ความบกพร่อง” ว่าความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามที่บุคคลทั่วไปคาดหวัง เท่านั้น จึงทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของฝ่ายจำเลยผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด

5.1.1.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกากับกฎหมายไทย

จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเมื่อนำหลักกฎหมายดังกล่าวของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบกันผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของทั้งสองประเทศจะมีภาระการพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดในส่วนที่คล้ายคลึงกันและส่วนที่แตกต่างกันในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

5.1.1.1.1 ส่วนที่คล้ายคลึงกัน

(1) ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้า

(2) ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้ผลิต ผู้ขาย หรือผู้นำเข้าสินค้านั้น เป็นต้น

(3) ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของฝ่ายจำเลย ผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

5.1.1.1.2 ส่วนที่แตกต่างกัน

ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิตสินค้า หรือการออกแบบหรือการมีค่าเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ แต่ตามกฎหมายไทยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่เป็นกรณีที่มีการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการ กฎหมายก็ได้กำหนดให้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีภาระพิสูจน์ในประเด็นนั้นอีกด้วย

จากการศึกษาเปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกากับกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกา มีภาระการพิสูจน์ที่มากกว่าผู้เสียหายในประเทศไทย เนื่องจากผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกามีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิตสินค้าหรือการออกแบบหรือการมีค่าเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ แต่ผู้เสียหายในประเทศไทยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไรเพียงแค่พิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าทั้งที่ผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดาแล้วและผู้ประกอบการมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายก็เป็นการเพียงพอแล้ว นอกจากนี้ ผู้เสียหายในประเทศไทยไม่มีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการอีกด้วย

5.1.1.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทย

จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศอังกฤษและกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเมื่อนำหลักกฎหมายดังกล่าวของประเทศอังกฤษและกฎหมายไทย มาเปรียบเทียบกับผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของทั้งสองประเทศจะมี ภาวะการพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในส่วนที่คล้ายคลึงกันและส่วนที่แตกต่างกัน ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

5.1.1.2.1 ส่วนที่คล้ายคลึงกัน

- (1) ผู้เสียหายมีภาวะการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหาย จากสินค้า
- (2) ผู้เสียหายมีภาวะการพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้ผลิต ผู้ขาย หรือผู้นำเข้าสินค้านั้น เป็นต้น
- (3) ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของฝ่ายจำเลย ผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

5.1.1.2.2 ส่วนที่แตกต่างกัน

ตามกฎหมายประเทศอังกฤษนั้นผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่า สินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่เป็นไปตามที่ผู้บริโภคราคาดหวังอย่างไร แต่ตามกฎหมายไทยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ ปลอดภัยอย่างไร ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ศาลเห็นว่า ข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการ กฎหมายก็ได้กำหนดให้ กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีภาวะพิสูจน์ในประเด็นนี้ด้วย

จากการศึกษาเปรียบเทียบภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบภายใต้กฎหมายประเทศอังกฤษ

กับกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าผู้เสียหายในประเทศอังกฤษมีภาระการพิสูจน์ที่มากกว่าผู้เสียหายในประเทศไทย เนื่องจากผู้เสียหายในประเทศอังกฤษมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่เป็นไปตามที่ผู้บริโภคราคาดหวังอย่างไร แต่ผู้เสียหายในประเทศไทยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไรเพียงแคพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าทั้งที่ผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดาแล้วและผู้ประกอบการมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายก็เป็นการเพียงพอแล้ว นอกจากนี้ผู้เสียหายในประเทศไทยไม่มีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการอีกด้วย

5.1.2 กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายประเทศอังกฤษเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

กฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล 2 ฉบับ กล่าวคือ (1) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค และ (2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาพิพากษาของศาล โดยการค้นหาข้อเท็จจริง อาจเกิดจากการดำเนินการของคู่ความเองหรือศาลใช้อำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริงก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาติดขัดในการบังคับใช้กฎหมายหรือปัญหาในกระบวนการดำเนินคดีที่กฎหมายบัญญัติทำให้กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงบางประการไม่สามารถดำเนินการตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.2.1 การค้นหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

5.1.2.1.1 การยื่นบัญชีระบุพยาน

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคม มาตรา 31 กำหนดให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างถึงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้ และในการดำเนินการดังกล่าวศาลมีอำนาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำบัญชีพยานได้อีกด้วย ทั้งนี้ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 17

5.1.2.1.2 การยื่นบัญชีระบุพยาน

บทบัญญัติมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ประกอบข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 19 กำหนดให้ศาลต้องแจ้งให้คู่ความทราบถึง (1) ประเด็นข้อพิพาท (2) ภาระการพิสูจน์ในแต่ละประเด็น และ (3) ลำดับก่อนหลังในการนำพยานหลักฐานของคู่ความแต่ละฝ่ายเข้าสืบ เพื่อมิให้เกิดการแพ้ชนะกันเพราะเหตุที่คู่ความฝ่ายหนึ่งไม่ทราบว่าตนเองมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งในคดีหรือเข้าใจเรื่องภาระการพิสูจน์ผิดพลาดไป นอกจากนี้ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 18 ยังได้กำหนดให้ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความ แล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาลได้อีกด้วย

5.1.2.1.3 การค้นหาข้อเท็จจริงโดยศาล

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคได้ให้อำนาจศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงหลายวิธีการ กล่าวคือ ตามมาตรา 33 ได้ให้อำนาจศาลในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองตามที่ได้เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยศาลอาจดำเนินการตรวจสอบในเบื้องต้นก่อน โดย (1) สั่งให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 20 และ (2) เรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณา

นอกจากนี้ตามมาตรา 34 ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการไต่สวนคดีโดยให้ศาลทำหน้าที่เป็นผู้ซักถามพยานบุคคลที่มาเบิกความ และคู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้น และในการดำเนินการดังกล่าวข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 18 ยังได้กำหนดให้ศาลสามารถมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความแล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาลก่อนที่จะมีการสืบพยานได้

อีกทั้ง ตามมาตรา 36 ได้ให้อำนาจศาลในการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นแก่ศาลได้ ซึ่งศาลอาจนำรายงานของเจ้าพนักงานคดีที่ทำขึ้นตามมาตรา 33 หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ 20 มาพิจารณาประกอบ

ยิ่งไปกว่านั้น มาตรา 37 กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือเมื่อมีคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอโดยพยานหลักฐานที่สืบเพิ่มเติมนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานใหม่หรือพยานหลักฐานที่สืบมาแล้วแต่เรียกมาสืบใหม่ก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบเพื่อให้โอกาสคู่ความเหล่านั้นโต้แย้งคัดค้านหรือขออนุญาตศาลซักถามพยานดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติผู้พิพากษายังคงเคยชินกับการพิจารณาคดีแพ่งสามัญ หรือคดีอาญา และเนื่องจากปริมาณคดีของศาลมีจำนวนมากจึงทำให้ผู้พิพากษาแต่ละท่านมิได้พิจารณาเฉพาะคดีผู้บริโภค จึงอาจทำให้ผู้พิพากษาเกิดความสับสนในการดำเนินกระบวนการพิจารณา และไม่มีเวลาในการทุ่มเทให้กับการไต่สวนคดีผู้บริโภค ทำให้ในความเป็นจริงผู้พิพากษาก็ยังไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานด้านทนายความเห็นว่าการที่ศาลจะไต่สวนคดีหรือค้นหาข้อเท็จจริงได้นั้น ศาลจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับมูลความในคดีที่เพียงพอและจะต้องมีเวลาในการตรวจสอบและค้นหาข้อเท็จจริง แต่ในทางปฏิบัติศาลจะมีข้อมูลในคดีเพียงพอตามที่คู่ความระบุในคำคู่ความและเอกสารที่คู่ความนำส่งเข้ามาในคดีเท่านั้น และเมื่อประกอบกับกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคกำหนดให้ศาลต้องดำเนินคดีโดยต่อเนื่อง ส่งผลให้

เป็นการยากที่ศาลจะมีเวลาในการไต่สวนและค้นหาข้อเท็จจริงในคดีได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

5.1.2.1.4 การมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริง

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมตรา 4 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคเมื่อศาลได้มอบหมายให้ดำเนินการในกรณีต่อไปนี้ โกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน บันทึกคำพยาน ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น นอกจากนี้ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ เช่น ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อพิพาทเสนอต่อศาล ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 18 หรือศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ หรือตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบธุรกิจ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใด เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดี ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 20 และศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการใช้อำนาจทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีตามมาตรา 39 ถึงมาตรา 44 ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 28 เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงที่เจ้าพนักงานคดีรายงานต่อศาลถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานในสำนวนที่ศาลมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการ ดังนั้นศาลจึงสามารถใช้ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากเจ้าพนักงานคดีประกอบการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีได้ โดยศาลมีดุลพินิจที่จะเชื่อตามรายงานของเจ้าพนักงานคดีหรือไม่ก็ได้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการค้นหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานคดีก็ไม่สามารถทำบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้ช่วยศาลตามที่พระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวมและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาฯ ได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาด้านจำนวนเจ้าพนักงานคดีมีไม่เพียงพอกับสัดส่วนของงานคดีผู้บริโภคที่อยู่ในการพิจารณาของศาล นอกจากนี้ เจ้าพนักงานคดีที่ถูกส่งไปประจำศาลในจังหวัดต่าง ๆ ถูกใช้ให้ไปทำงานด้านธุรการอื่นซึ่งไม่ตรงตามบทบาทที่กฎหมายกำหนดประกอบกับเจ้าพนักงานคดียังไม่มีความรู้หรือประสบการณ์มากพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานคดีจึงยังไม่มีบทบาทในการช่วยเหลือศาลค้นหาข้อเท็จจริงได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

5.1.2.2 การค้นหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

5.1.2.2.1 การยื่นบัญชีระบупยานเพิ่มเติม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสองและวรรคสาม นั้น คู่ความที่ต้องการยื่นบัญชีระบупยานเพิ่มเติมสามารถยื่นคำแถลงขอระบупยานเพิ่มเติมต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบупยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบупยานเพิ่มเติมภายใน 15 วันนับแต่วันสืบพยาน และหากพินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วก็จะต้องมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่า ตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตนหรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบупยานแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบупยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานนั้นพร้อมกับบัญชีระบупยานและสำเนาบัญชีระบупยานต่อศาลก่อนพิพากษาคดี ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตต่อเมื่อเห็นว่าเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานเช่นนั้นเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งคดีเป็นไปโดยเที่ยงธรรม

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ในทางปฏิบัติคู่ความอาจยื่นบัญชีระบупยานครั้งแรกโดยระบупยานหลักฐานที่ต้องการนำสืบเพียงบางส่วนก็ได้ และคู่ความสามารถยื่นบัญชีระบупยานเพิ่มเติมได้ภายใน 15 วันนับแต่วันสืบพยานครั้งแรกโดยไม่ต้องแสดงเหตุผลต่อศาล เมื่อประกอบกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเลื่อนการนั่งพิจารณาสืบพยานตามบทบัญญัติมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งกำหนดให้ศาลจะต้องกำหนดวันนัดพิจารณาคดีให้ติดต่อกัน ทำให้คู่ความสามารถยื่นบัญชีระบупยานเพิ่มเติมโดยไม่แสดงเหตุผล

ต่อศาลได้จนถึงวันที่การสืบพยานเสร็จสิ้น ดังนั้น ในคดีผู้บริโภคดีจึงเป็นไปได้ยากที่คู่ความ จะเปิดเผยพยานหลักฐานให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการสืบพยาน

5.1.2.2.2 การส่งสำเนาพยานเอกสาร

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 กำหนดให้คู่ความต้องส่งสำเนาเอกสารที่อ้างอิงในบัญชีระบุพยานฉบับแรกล่วงหน้าให้แก่ศาล และคู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน และในกรณีที่คู่ความอ้างอิงพยานเอกสาร ในบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมคู่ความจะต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารที่อ้างอิงนั้นต่อศาลและส่งให้ คู่ความฝ่ายอื่นพร้อมกับการยื่นคำแถลงระบุพยานเพิ่มเติมหรือคำร้องขออนุญาต เว้นแต่ศาล จะอนุญาตให้ยื่นสำเนาเอกสารภายหลังเมื่อมีเหตุอันสมควร อย่างไรก็ตาม คู่ความอาจอ้างพยาน เอกสารได้โดยไม่ต้องส่งสำเนาให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้หากเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบที่อยู่แล้วหรือสามารถ ตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และความแท้จริงของเอกสารนั้น โดยคู่ความผู้อ้าง เอกสารจะต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาตงดการยื่นสำเนาเอกสารนั้นและขอยื่น ต้นฉบับเอกสารแทน เพื่อให้ศาลหรือคู่ความฝ่ายอื่นตรวจสอบตามเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด (2) เอกสารซึ่งอยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือของบุคคลภายนอก แต่คู่ความฝ่ายที่ อ้างอิงเอกสารจะต้องขอให้ศาลหมายเรียกเอกสารนั้นมาจากบุคคลที่ครอบครองเอกสารนั้นอยู่ (3) กรณีที่การคัดสำเนาจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความซึ่งอ้างเอกสาร หรือ มีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจคัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ให้ยื่นหรือส่งเอกสารนั้น (4) พยานเอกสารที่จะใช้นำสืบในการไต่สวนคำร้องคำขอต่าง ๆ ไม่ต้องส่งสำเนา และ (5) เอกสารที่สืบ ประกอบการถามค้าน กล่าวคือ กรณีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งนำเอกสารมาสืบประกอบการถามค้าน พยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าพยานนั้นยอมรับความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร ศาลก็สามารถ รับเอกสารนั้นเข้าสู่สำนวนความได้โดยไม่ต้องส่งสำเนาล่วงหน้า ในกรณีที่คู่ความผู้อ้างเอกสาร ไม่ได้ส่งสำเนาให้อีกฝ่ายตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 นั้น เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 87(2) กล่าวคือ ห้ามมิให้ศาลรับฟังเอกสารนั้น เป็นพยานหลักฐานในคดีแม้จะได้ระบุพยานไว้แล้วก็ตาม

5.1.2.2.3 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอก ส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามหรือบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ครอบครองเอกสารส่งต้นฉบับต่อศาลแทนการส่งสำเนาเอกสารตามมาตรา 90 โดยกรณีนี้ที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายตรงข้าม คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามส่งต้นฉบับต่อศาลแทนการที่ตนต้องส่งสำเนา และถ้าคู่ความฝ่ายตรงข้ามที่ได้รับคำสั่งศาลมีต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่จริงแต่ฝ่าฝืนไม่ยอมส่งเอกสารนั้นต่อศาลภายในกำหนดเวลาที่ศาลสั่ง ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายที่ได้รับคำสั่งศาลนั้นได้ยอมรับข้อเท็จจริงที่ฝ่ายที่อ้างเอกสารจะต้องสืบพิสูจน์ด้วยเอกสารนั้นแล้ว ซึ่งจะทำให้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่จำเป็นต้องแสวงหาต้นฉบับเอกสารมาสืบอีกต่อไปเพราะข้อเท็จจริงฟังได้ตามคำรับที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่ารับตามมาตรา 123 วรรคหนึ่งแล้ว ดังนั้น หากฝ่ายที่ถูกศาลสั่งให้ส่งเอกสารปฏิเสธที่จะไม่ส่งก็ต้องแถลงต่อศาลว่าเพราะเหตุใดจึงไม่ส่ง และหากคู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่เชื่อในเหตุผลของคู่ความที่ปฏิเสธไม่ส่งต้นฉบับเอกสาร ศาลจะต้องไต่สวนเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงก่อนว่าเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายตรงข้ามจริงหรือไม่ หากไต่สวนแล้วศาลเชื่อว่าเอกสารอยู่ในความครอบครองของฝ่ายที่ศาลสั่งให้ส่งแล้วไม่ยอมส่ง ผลก็ให้ถือว่ายอมรับข้อเท็จจริงที่จะต้องพิสูจน์ด้วยเอกสารนั้นตามมาตรา 123 วรรคหนึ่ง แต่หากไต่สวนแล้วศาลเห็นว่าไม่น่าเชื่อว่าเขาจะมีเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองก็ไม่เข้าเงื่อนไขที่จะฟังข้อเท็จจริงตามมาตรา 123 วรรคหนึ่ง ในกรณีนี้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารจะต้องขอเวลาไปสืบหาว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ที่ใครและขอให้ศาลออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลผู้ครอบครองเอกสารนั้นตามมาตรา 123 วรรคสอง หรือหากสืบหาแล้วไม่ปรากฏว่าผู้ใดครอบครองเอกสารนี้อยู่แต่มีเอกสารนั้นก็ถือว่าเป็นพฤติการณ์ที่เอกสารสูญหายหรือน่าจะเชื่อว่าสูญหายหรือถูกทำลายไปแล้วขอให้นำสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลมาสืบแทนเอกสารนั้นได้ตามมาตรา 93(2)

ในส่วนกรณีนี้ที่อ้างว่าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกนั้น คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลออกหมายเรียกหรือมีคำสั่งให้บุคคลภายนอก ผู้ครอบครองเอกสารนั้นส่งเอกสารมายังศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนด และเมื่อศาลออกคำสั่งหรือมีหมายเรียกแล้ว คู่ความที่อ้างเอกสารจะต้องส่งคำสั่งศาลให้แก่

ผู้ครอบครองเอกสารนั้นล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน เพื่อให้ผู้ครอบครองเอกสารมีเวลาตรวจค้นหาเอกสาร และถ้าศาลได้ออกหมายเรียกหรือมีคำสั่งให้บุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารมายังศาลแล้ว แต่ไม่ได้เอกสารนั้นมาสืบตามกำหนด ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารนำสำเนาเอกสารมาเป็นพยานหรือนำพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 93(2)

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลจะไม่บังคับใช้บทลงโทษโดยเคร่งครัดโดยศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยว่าการที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามปฏิเสธว่าเอกสารไม่ได้อยู่ในความครอบครองของตนก็เพียงพอที่จะรับฟังสำเนาเอกสารได้ตามข้อยกเว้นใน มาตรา 93(2) แล้ว และให้ฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่ต้องสืบว่าเอกสารไม่ต้องสืบว่าเอกสารอยู่ในความครอบครองของผู้ใด เพราะได้ปฏิบัติตามมาตรา 90(2) ประกอบวรรคท้ายแล้ว ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ด้วยเหตุประการอื่นอันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ อีกทั้ง ในกรณีที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามแจ้งว่ายังค้นหาเอกสารไม่พบ ศาลก็จะผ่อนปรนให้โดยไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่ยอมส่งเอกสารและไม่ถือว่าฝ่ายตรงข้ามได้ยอมรับข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่คู่ความฝ่ายที่ขอคำสั่งเรียกจะต้องนำสืบโดยเอกสารอีกด้วย ทำให้การแสวงหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 93 ไม่ค่อยได้ผลในทางปฏิบัติ

5.1.2.2.4 การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 100 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้คู่ความที่ประสงค์จะขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ประสงค์จะอ้างอิงเป็นหนังสือและต้องมีคำขอให้คู่ความอื่นแจ้งมาให้ทราบว่าจะรับรองข้อเท็จจริงนั้นหรือไม่ไปให้คู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน โดยข้อเท็จจริงที่จะขอให้มีการยอมรับกันนี้จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในประเด็นในคดี และฝ่ายที่ประสงค์จะอ้างเอกสารอาจส่งคำบอกกล่าวตามวิธีการข้างต้นไปยังคู่ความอีกฝ่ายเพื่อสอบถามว่าจะยอมรับข้อเท็จจริงตามเอกสารนั้นหรือไม่ โดยผู้ส่งคำบอกกล่าวจะต้องส่งสำเนาเอกสารไปพร้อมกับคำบอกกล่าวด้วยและจะต้องเตรียมต้นฉบับเอกสารไว้ให้อีกฝ่ายตรวจดู ทั้งนี้ เว้นแต่ต้นฉบับนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหรือบุคคลภายนอก และหลังจากที่คู่ความฝ่ายอื่นได้รับคำบอกกล่าวแล้วฝ่ายที่ยื่นคำบอกกล่าวสามารถร้องขอต่อศาลในวันสืบพยานให้ศาลสอบถาม

คู่ความฝ่ายอื่นว่าจะยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ได้รับคำบอกกล่าวแล้วให้ศาลจดคำตอบว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่รับคำบอกกล่าวไม่ยอมรับ คำถามหรือตอบปฏิเสธโดยไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้ง บทบัญญัติมาตรา 100 ได้กำหนดสภาพบังคับไว้โดยจะถือว่าคู่ความฝ่ายที่รับคำบอกกล่าวยอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแทบจะไม่มีการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามตามมาตรา 100 เลย เนื่องจาก ในการเรียนการสอนกฎหมายลักษณะพยานมาตรา 100 ไม่ค่อยมีปัญหาในทางวิชาการ การเรียนการสอนกฎหมายในเรื่องนี้จึงไม่ชัดเจนทำให้ขณะปฏิบัติงานวิธีการตามมาตรา 100 จึงถูกมองข้ามละเลยไปไม่ได้นำมาใช้ และหากการส่งคำบอกกล่าวกระทำหลังจากที่ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทในวันชี้สองสถานแล้ว ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตอบมา ศาลอาจไม่สอบถามให้ก็ได้ เพราะศาลเห็นว่าไม่มีเหตุจำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงประเด็นข้อพิพาทใหม่ ทำให้การบอกกล่าวตามมาตรา 100 นี้ใช้ไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ

5.1.2.2.5 การให้ศาลสอบถามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จะสืบพิสูจน์

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 กำหนดให้ศาลมีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงรวมทั้งพยานหลักฐานที่จะต้องสืบพิสูจน์กันในคดีนั้นได้ก่อนชี้สองสถาน และคู่ความที่ถูกถามมีหน้าที่ต้องตอบคำถามนั้นต่อศาล และถ้าตอบปฏิเสธก็ต้องให้เหตุผลในการปฏิเสธต่อศาลด้วย หากคู่ความที่ถูกถามไม่ยอมรับคำถามหรือตอบปฏิเสธโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร มาตรา 183 วรรคสอง กำหนดบทลงโทษไว้โดยให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นยอมรับข้อเท็จจริงในเรื่องที่ศาลถามแล้ว เพื่อให้เป็นมาตรการที่ใช้ควบคู่กับมาตรา 100 วรรคสอง

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติศาลแทบจะไม่ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา 183 เลย เนื่องจากปริมาณคดีของศาลมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ศาลไม่มีเวลาสอบถามคู่ความให้ได้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติให้มากที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าในทางปฏิบัติเป็นการยากที่คู่ความจะยอมรับข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีการพิจารณาสืบพยานหลักฐานในคดี เนื่องจากคู่ความมักจะเกรงว่า

การยอมรับข้อเท็จจริงจะทำให้เสียรูปคดีของฝ่ายตน ทางปฏิบัติคู่ความจึงมักไม่ยอมรับข้อเท็จจริง ทำให้การดำเนินการตามมาตรา 183 ใช้ไม่ได้ผลตามเจตนารมณ์

5.1.2.3 การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ Federal Rules of Civil Procedure ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้คู่ความสามารถดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของคดีและส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีเพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้โดยกว้างขวาง โดยวิธีการในการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณาคดีในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.2.3.1 บันทึกรับคำให้การพยานนอกศาล

ตาม Federal Rules of Civil Procedure Rule 30 กำหนดให้คู่ความสามารถทำบันทึกคำให้การพยานนอกศาลและนำมาใช้เป็นหลักฐานในคดีได้ โดยกำหนดวิธีการให้คู่ความแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบเวลาและสถานที่ในการทำบันทึกและชื่อของพยานที่จะทำการไต่สวนเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายมีโอกาสมาถามค้านซึ่งหากพยานไม่ได้เป็นคู่ความในคดีก็ต้องออกหมายเพื่อบังคับพยานให้ทำการเบิกความ และในกรณีที่มีการคัดค้านคำถามในการถามพยานก็จะบันทึกไว้เพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าคำถามนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือหากพยานไม่ยอมตอบคำถามผู้ทำการไต่สวนสามารถขอศาลให้มีคำสั่งบังคับให้พยานตอบคำถามได้

5.1.2.3.2 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม

ตาม Federal Rules of Civil Procedure Rule 33(a) กำหนดให้คู่ความในคดีสามารถสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ โดยกำหนดวิธีการให้คู่ความมีหนังสือไปยังคู่ความฝ่ายตรงข้ามเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง และคู่ความฝ่ายที่ได้รับหนังสือสอบถามจะต้องตอบคำถามโดยการเขียนคำตอบภายใต้คำสาบาน เว้นแต่จะมีคำคัดค้านและแสดงเหตุผลแห่งการคัดค้านแทนการตอบคำถาม

5.1.2.3.3 การแสดงเอกสารหรือวัตถุพยาน

ตาม Federal Rules of Civil Procedure Rule 34 กำหนดให้ คู่ความสามารถขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามแสดงหรือเปิดเผยเอกสารหรือวัตถุพยานซึ่งตนเป็นผู้ครอบครอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่จะใช้เป็นพยานได้

5.1.2.3.4 การตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจ

ตาม Federal Rules of Civil Procedure Rule 35 กำหนดให้ คู่ความสามารถร้องขอโดยแสดงเหตุจำเป็นในการได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ โดยการขอตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจซึ่งหากไม่ได้ทำเช่นนั้นแล้วก็ไม่มีความเป็นไปได้ที่จะได้ข้อมูลเหล่านั้นมา เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้มีการตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจของคู่ความ แต่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการได้เฉพาะกรณีที่เป็นที่จำเป็นเท่านั้น

5.1.2.3.5 การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริง

ตาม Federal Rules of Civil Procedure Rule 36 กำหนดให้ คู่ความสามารถมีหนังสือไปยังคู่ความฝ่ายตรงข้ามเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงหรือความสมบูรณ์ของเอกสารฉบับใดฉบับหนึ่งเพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามยอมรับ โดยหากคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้รับหนังสือแล้วต้องตอบกลับว่ายอมรับหรือปฏิเสธภายใน 30 วัน ไม่เช่นนั้นจะถือว่าข้อเท็จจริงเป็นอันยุติตามที่คู่ความฝ่ายแรกแจ้งไป

5.1.2.4 การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งในประเทศอังกฤษ

ในส่วนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งของประเทศอังกฤษนั้น เป็นกระบวนการที่คู่ความจะเปิดเผยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในความครอบครองของฝ่ายตนต่อศาลหรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอยู่ในการควบคุมโดยศาลเพื่อให้กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานเป็นไปอย่างเหมาะสม ซึ่งวิธีการในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งของประเทศอังกฤษสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.2.4.1 การเปิดเผยพยานเอกสารโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล

ตาม Order 24 Rule 2 ของ Rule of The Supreme Court กำหนดให้การเปิดเผยเอกสารเป็นหน้าที่ของคู่ความ โดยเมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายได้ทำการเปิดเผย

รายการเอกสารที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานแล้ว หากคู่ความฝ่ายใดต้องการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารหรือต้องการคัดลอกเอกสาร คู่ความฝ่ายนั้นสามารถทำหนังสือแจ้งไปยังคู่ความฝ่ายที่ครอบครองเอกสารเพื่อขอตรวจเอกสารได้

5.1.2.4.2 การเปิดเผยพยานเอกสารโดยคำสั่งศาล

ตาม Order 24 Rule 3 ของ Rule of The Supreme Court กำหนดให้คู่ความที่ต้องการให้มีการเปิดเผยเอกสารสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ครอบครองเอกสารทำการเปิดเผยเอกสาร และหากคู่ความฝ่ายที่ครอบครองเอกสารปฏิเสธที่จะเปิดเผยเอกสาร เจ้าหน้าที่ศาลหรือมาสเตอร์จะเป็นผู้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารแทนคู่ความ หรือมีคำสั่งให้คู่ความที่ปฏิเสธที่จะเปิดเผยเอกสารยื่นคำแถลงต่อศาลแสดงความเป็นมาของเอกสารที่ตนเป็นเจ้าของหรืออยู่ในความอารักขา และหากเป็นการปฏิเสธว่าตนไม่มีเอกสารนั้นอยู่ในความอารักขา ก็ต้องแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงไม่มีเอกสารอยู่ในความอารักขาและเอกสารนั้นอยู่ที่ใด

5.1.2.4.3 สิทธิในการเรียกให้บุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสาร

คู่ความในคดีมีสิทธิร้องขอต่อศาลโดยทำเป็น Originating Summons พร้อมระบุมูลเหตุและความจำเป็นในการดำเนินการสืบเสาะและค้นหาข้อเท็จจริงรวมทั้งรายละเอียดของการสืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อให้มีคำสั่งให้บุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสารซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีซึ่งอยู่ในความครอบครองดูแลหรืออยู่ในอำนาจที่จะนำมาได้ของบุคคลภายนอก แต่สิทธิดังกล่าวจำกัดเฉพาะในคดีละเมิดเรียกค่าเสียหายจากการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บเท่านั้น

5.1.2.4.4 การตรวจสอบทรัพย์สิน

คู่ความมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้มีการตรวจสอบทรัพย์สิน การปล่อย การดูแล หรือบำรุงรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคดีหรืออาจเกิดปัญหาเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินได้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีหรือเป็นของบุคคลภายนอก คดีก็ตามหากว่าทรัพย์สินหรือการดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวข้องกับประเด็นของคดี

5.1.2.4.5 การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม

คู่ความสามารถร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ศาลหรือมาสเตอร์ให้มีการสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ และเจ้าหน้าที่ศาลหรือมาสเตอร์จะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาในการตอบคำถามภายใต้คำสาบาน (Affidavit) และคำตอบที่ได้รับจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามสามารถใช้อ้างอิงเป็นพยานหลักฐานในคดีทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ โดยคู่ความฝ่ายที่ดำเนินการไม่ถูกบังคับให้ต้องอ้างคำตอบใด ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีของตนเข้าเป็นพยานหลักฐานในคดี

5.1.2.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกากับกฎหมายไทย

จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกานั้น คู่ความและทนายความในคดีมีสิทธิโดยกว้างขวางในการดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงได้ไม่ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะเกี่ยวพันกับประเด็นข้อพิพาทในคดีหรือไม่ก็ตาม และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้รองรับให้พยานหลักฐานที่ได้จากกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงสามารถใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดวิธีการให้คู่ความสามารถดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาสืบพยานได้หลายประการ เช่น การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม การขอให้คู่ความฝ่ายอื่นแสดงเอกสารและวัตถุพยาน เป็นต้น โดยศาลจะเป็นเพียงผู้ควบคุมกระบวนการให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยอมรับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง คู่ความฝ่ายที่ดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงสามารถร้องขอต่อศาลให้บังคับคู่ความที่ไม่ยอมรับการค้นหาข้อเท็จจริงให้เปิดเผยข้อเท็จจริงได้ ซึ่งกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในประเทศสหรัฐอเมริกามีวัตถุประสงค์เพื่อให้คู่ความแต่ละฝ่ายได้ทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะได้มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านหรือต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

ในส่วนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายไทยนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนกำหนดให้ศาลมีบทบาทในเชิงไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริง เช่น ให้ศาลมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเอง และเป็นผู้ถาม

พยาน รวมถึงมีอำนาจในการมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริงได้ โดยความมุ่งหมายของกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคให้สามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาลด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีทนายความ

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งใช้บังคับกับคดีแพ่งที่ฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมิได้กำหนดวิธีดำเนินการสอบสวนพิจารณาไว้โดยเฉพาะ ก็ได้กำหนดกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่ความในการเปิดเผยพยานเอกสารที่ตนประสงค์จะอ้างอิงต่อศาลและคู่ความฝ่ายอื่นและให้สิทธิคู่ความในการขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งเอกสารที่อยู่ในความครอบครองต่อศาลเพื่อประโยชน์ในการสืบพยานหลักฐานในคดี รวมถึงมีสิทธิขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงเพื่อเป็นการลดประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องมีการพิสูจน์ด้วยการสืบพยาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงภายใต้กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกากับกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดให้คู่ความและทนายความในคดีแพ่งมีสิทธิอย่างกว้างขวางในการดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาสืบพยาน โดยที่ศาลจะเป็นเพียงผู้ควบคุมกระบวนการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อคู่ความในคดีแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกามีเครื่องมือในการรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งในส่วนของพยานเอกสารและพยานบุคคลจากคู่ความฝ่ายอื่นและจากบุคคลภายนอกได้ จึงทำให้ในการดำเนินคดีคู่ความมีโอกาสแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อคัดค้านหรือต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรวมถึงการค้นหาพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายอื่นด้วย

ในส่วนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยตามกฎหมายไทยนั้น ส่วนใหญ่จะกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลและเจ้าพนักงานคดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยคู่ความมีสิทธิเพียงขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงและ ขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสาร ดังนั้น ศาลและเจ้าพนักงานคดีจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจาก

สินค้าไม่ปลอดภัย เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริงได้อย่างกว้างขวางเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา กับกฎหมายไทย จะเห็นได้ว่ากฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาให้อำนาจคู่ความในการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองมากกว่ากฎหมายไทย เนื่องจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามีเจตนารมณ์ที่จะให้คู่ความแต่ละฝ่ายได้ทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อจะได้มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านหรือต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยศาลจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ควบคุมให้กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงของคู่ความเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากกฎหมายไทยให้อำนาจศาลและเจ้าพนักงานคดีในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

5.1.2.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทย

จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายประเทศอังกฤษนั้น บังคับให้คู่ความต้องเปิดเผยพยานเอกสารที่ตนประสงค์จะอ้างอิงต่อศาลและคู่ความฝ่ายอื่น และ คู่ความมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งบังคับให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสารได้ และคู่ความมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของคู่ความฝ่ายอื่นหรือของบุคคลภายนอกได้หากทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นของคดี รวมถึงมีสิทธิสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาควบคุมกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม แต่หากคู่ความหลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยพยานหลักฐานตามที่ตนมีหน้าที่ ศาลอาจมีคำสั่งยกฟ้องหรือยกคำให้การได้แล้วแต่กรณี หรือในกรณีที่เป็นการขัดคำสั่งอย่างชัดแจ้งคู่ความซึ่งมีหน้าที่ต้องเปิดเผยพยานหลักฐานอาจถูกสั่งว่าละเมิดอำนาจศาลได้ ซึ่งกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในประเทศอังกฤษมีวัตถุประสงค์เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

ในส่วนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายไทยนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคกำหนดให้ศาลมีบทบาทในเชิงไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริง เช่น ให้ศาลมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเอง และเป็นผู้ถามพยาน รวมถึงมีอำนาจในการมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริงได้ โดยความมุ่งหมายของกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคให้สามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาลด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีทนายความ

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งใช้บังคับกับคดีแพ่งที่ฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมิได้กำหนดวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้โดยเฉพาะ ก็ได้กำหนดกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่ความในการเปิดเผยพยานเอกสารที่ตนประสงค์จะอ้างอิงต่อศาลและคู่ความฝ่ายอื่นและให้สิทธิคู่ความในการขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งเอกสารที่อยู่ในความครอบครองต่อศาล เพื่อประโยชน์ในการสืบพยานหลักฐานในคดี รวมถึงมีสิทธิขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริง เพื่อเป็นการลดประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องมีการพิสูจน์ด้วยการสืบพยาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงภายใต้กฎหมายประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่ความในการที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคดีของฝ่ายตนให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของการเปิดเผยเอกสารนั้น กฎหมายของประเทศอังกฤษก็ได้กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ปฏิเสธที่จะเปิดเผยเอกสารมีหน้าที่ต้องแถลงแสดงความเป็นมาของเอกสารที่ตนเป็นเจ้าของหรืออยู่ในความอารักขาและหากไม่มีเอกสารนั้น อยู่ในความอารักขาก็ต้องแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใดและเอกสารดังกล่าวอยู่ที่ใด โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาควบคุมกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมซึ่งหากคู่ความไม่ยินยอมที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงตามที่ตนมีหน้าที่ก็อาจถูกศาลยกฟ้องหรือยกคำให้การได้

ในส่วนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยตามกฎหมายไทยนั้น ส่วนใหญ่จะกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลและเจ้าพนักงานคดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง

โดยคุณผู้มีสิทธิเพียงขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงและ ขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสาร ดังนั้น ศาลและเจ้าพนักงานคดีจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทย จะเห็นได้ว่ากฎหมายประเทศอังกฤษให้อำนาจคู่ความในการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองมากกว่ากฎหมายไทย โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่ความในการเปิดเผยพยานหลักฐานและหากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมเปิดเผยพยานหลักฐานตามหน้าที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับให้เปิดเผยได้ เนื่องจากกฎหมายของประเทศอังกฤษมีเจตนารมณ์ที่จะให้คู่ความแต่ละฝ่ายได้ทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อป้องกันการจู่โจมพยาน โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาควบคุมกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากกฎหมายไทยให้อำนาจศาลและเจ้าพนักงานคดีในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

5.2 ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

กรณีที่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบโดยอาศัยพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นั้น ผู้เสียหายจะมีภาระการพิสูจน์ ดังนี้

1. ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายเป็นเงินจำนวนเงินเท่าใด

2. ความเสียหายเกิดจากสินค้า กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลว่าความเสียหายของผู้เสียหายเกิดจากสินค้านั้นโดยตรง

3. สินค้านั้นเป็นของผู้ประกอบการ กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความเป็นผู้ประกอบการของจำเลย และนำสืบที่มาของสินค้าว่าเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการอย่างไร เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต เป็นต้น และ

4. สินค้านั้นได้ใช้หรือเก็บรักษาตามปกติธรรมดา กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนเองเก็บรักษาสินค้าและใช้สินค้าตามวิธีการใช้งานปกติของสินค้านั้น

นอกจากนี้ เนื่องจากตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการให้ศาลเห็นถึงเจตนาของผู้ประกอบการเหมือนเช่นตามหลักกฎหมายว่าด้วยละเมิด เพราะกฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะพิจารณาตัวสินค้าว่าก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้เสียหายหรือไม่ได้มุ่งประสงค์ที่จะพิจารณาการกระทำของผู้ประกอบการว่ามีเจตนาชั่วร้ายหรือมีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด

อีกทั้ง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 29 ได้กำหนดให้นำเอาหลักเรื่องข้อเท็จจริงอยู่ในความรู้เห็นของคุณความฝ่ายใดโดยเฉพาะคุณความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้นมาใช้บังคับ ซึ่งเป็นการกำหนดภาระการพิสูจน์ของคุณความในคดีผู้บริโภคไว้นอกเหนือแตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยหากประเด็นข้อพิพาทใดเป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องนำสืบในเรื่องที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ ส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ ภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้นย่อมตกแก่คุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ

ยิ่งไปกว่านั้น ในส่วนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภค โดยศาลมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเอง และมีอำนาจในการมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีแสวงหาข้อเท็จจริงได้ และให้สิทธิคุณความ

ในการขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งเอกสารที่อยู่ในความครอบครองต่อศาลเพื่อประโยชน์ในการสืบพยานหลักฐานในคดี รวมถึงมีสิทธิขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องสืบพยาน

อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์เพียงแค่ 4 ประการข้างต้นและให้อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคก็ตาม แต่การสืบพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล กล่าวคือ ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าถึงความสัมพันธ์ของผลของความเสียหายที่ตนได้รับนั้นมีสาเหตุจากสินค้าของผู้ประกอบการ ซึ่งการนำสืบพิสูจน์ดังกล่าวผู้เสียหายต้องประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการนำสืบ เนื่องจากการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวส่วนมากจะจำเป็นต้องอาศัยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์หรือการแพทย์มาเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าสินค้านั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องนำสืบพิสูจน์ถึงความเสียหายที่ได้รับจากสินค้าประเภทอาหาร การที่จะพิสูจน์ว่าความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้นเกิดจากอาหารจานใดย่อมเป็นเรื่องยาก เพราะในแต่ละวันผู้เสียหายจะต้องรับประทานอาหารหลายอย่าง การที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าอาหารจานใดที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายคือสินค้าของผู้ประกอบการซึ่งเป็นจำเลยในคดีจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลในส่วนของกระบวนการผลิตสินค้าซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในความครอบครองของฝ่ายผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียวทำให้ผู้เสียหายต้องประสบปัญหาความยากลำบากในการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการนำสืบเรื่องดังกล่าว เนื่องจาก หากให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายนำสืบพิสูจน์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ ส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ ตามที่กำหนดในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ผู้ประกอบการย่อมนำสืบเฉพาะข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่รูปคดีของตนซึ่งจะทำให้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าสินค้าของผู้ประกอบการเป็นสินค้าที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย และหากผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์เห็นได้ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการซึ่งเป็นจำเลยอย่างไรศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง ทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องประสบปัญหาในการได้รับการเยียวยาความเสียหาย

5.3 กรณีศึกษา (Case Study)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายในกรณีที่หากคดีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบถึงการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 กรณีศึกษาหากคดี Shoshone Coca-Cola Bottling Co. v. Dolinski¹ ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกามีการฟ้องร้องต่อศาลไทยและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทย

ข้อเท็จจริงโดยสังเขป : โจทก์ซื้อน้ำอัดลมชื่อ Squirt ที่จำเลยผลิตจากเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติ เมื่อโจทก์ดื่มเครื่องดื่มไปบางส่วนแล้วล้มป่วย ภายหลังจากตรวจสอบพบว่าในขวดเครื่องดื่มมีเศษเนื้อของหนูตายอยู่ และศาลฎีกาในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินว่าสินค้าของจำเลยมีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากกระบวนการผลิต

ทั้งนี้ ในคดีดังกล่าวศาลได้วินิจฉัยกำหนดประเด็นพิพาทในคดีไว้ดังต่อไปนี้

- (1) โจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) โจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นเกิดขึ้นขณะยังอยู่ในความควบคุมดูแลของจำเลย
- (3) โจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะผู้ผลิต หรือผู้จัดจำหน่าย
- (4) ตามทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดโจทก์ไม่มีภาระการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล รวมถึงโจทก์ไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าความบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นจากจำเลย

---

¹ Shoshone Coca-Cola Bottling Co. V. Dolinski, 82 Nev. 439, 420 P.2d 855 Nev. 1966.

(5) ในประเด็นเรื่องเหตุแทรกแซงนั้น โจทก์ไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าไม่มีผู้ใดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสินค้าพิพาทภายหลังที่สินค้าพ้นจากความควบคุมดูแลของจำเลย

จากข้อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกาในคดี Shoshone Coca-Cola Bottling Co. v. Dolinski ดังกล่าวข้างต้น หากข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันเกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าศาลจะกำหนดประเด็นข้อพิพาทและภาระการพิสูจน์ดังต่อไปนี้

(1) โจทก์ (ผู้เสียหาย) ได้รับความเสียหายจากสินค้าน้ำอัดลม Squirt ที่พิพาทหรือไม่ เพียงใด

(2) จำเลย (ผู้ประกอบการ) เป็นผู้ผลิตสินค้าหรือเป็นผู้ขายสินค้าที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่

(3) โจทก์ (ผู้เสียหาย) ได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าน้ำอัดลม Squirt ที่พิพาทตามปกติธรรมดาหรือไม่

(4) สินค้าน้ำอัดลม Squirt เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่

ในประเด็นข้อ (1) (2) และ (3) โจทก์มีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากเป็นฝ่ายที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดตามมาตรา 6 อย่างไรก็ตาม ในส่วนประเด็นข้อ (4) จำเลยในฐานะผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากฝ่ายผู้ประกอบการจะต้องกล่าวอ้างโดยปฏิเสธฟ้องโจทก์ในคำให้การว่าสินค้าน้ำอัดลม Squirt มิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทั้งในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือน และประกอบกับมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กำหนดให้การพิสูจน์ถึงกระบวนการผลิต การประกอบ การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่อยู่ในความรู้อันเห็น โดยเฉพาะของผู้ประกอบการ ให้เป็นภาระการพิสูจน์ของฝ่ายผู้ประกอบการ

เมื่อเปรียบเทียบภาวะการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการการพิสูจน์ที่มากกว่าผู้เสียหายในประเทศไทยในประเด็นที่ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้า นั้นเกิดมีขึ้นขณะยังอยู่ในความควบคุมดูแลของจำเลย ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลและคณะลูกขุนให้ได้ว่าสินค้าน้ำอัดลม Squirt เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร และความไม่ปลอดภัยของสินค้านี้ดังกล่าว ก็เกิดมีขึ้นตั้งแต่ขณะที่อยู่ในความควบคุมดูแลของจำเลย

จากความแตกต่างในส่วนของการการพิสูจน์ของผู้เสียหายและผู้ประกอบการ ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกาส่งฟ้องต่อศาลในประเด็นที่ว่าสินค้าน้ำอัดลม Squirt นั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร จำต้องพิสูจน์โดยใช้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ในส่วนของกระบวนการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าว เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของฝ่ายผู้ประกอบการ และอาจต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์และวิเคราะห์ว่าความผิดปกติของสินค้าน้ำอัดลม Squirt นั้นเกิดขึ้น จากกระบวนการผลิต หรือการออกแบบ หรือการให้คำเตือน ของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ และความไม่ปลอดภัยของสินค้านี้ดังกล่าวก็เกิดมีขึ้นตั้งแต่ขณะที่อยู่ในความควบคุมดูแลของจำเลย

อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกามีสิทธิตามกฎหมายในการ ค้นหาข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามในคดีแพ่งได้หลายวิธี อาทิ การสอบถามข้อเท็จจริง จากคู่ความฝ่ายตรงข้าม การขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามแสดงหรือเปิดเผยเอกสารหรือวัตถุพยาน และการขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามยอมรับข้อเท็จจริง ซึ่งทำให้ผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ได้ตามการการพิสูจน์ของตน แม้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวจะอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายตรงข้ามก็ตาม

ในส่วนของผู้เสียหายในประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะไม่มีการการพิสูจน์ว่าสินค้าน้ำอัดลม Squirt เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือน ไม่เพียงพอก็ตาม แต่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า (1) ตนได้รับความเสียหายจากสินค้านี้

น้ำอัดลม Squirr ที่พิพาทจริง และ (2) จำเลย (ผู้ประกอบการ) เป็นผู้ผลิตสินค้าหรือเป็นผู้ขายสินค้าที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย และ (3) ตนได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าน้ำอัดลม Squirr ที่พิพาทตามปกติธรรมดาแล้ว ก็จะถือว่าสืบได้สมตามภาระการพิสูจน์ของตน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้เสียหายไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ตาม แต่ในความเป็นจริงเมื่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการนำสืบพยานหลักฐานว่าสินค้านั้นมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญมาคัดค้านพยานหลักฐานของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการว่ากระบวนการผลิต การออกแบบ และหรือการให้คำเตือน มีความบกพร่องด้วย ซึ่งการหาพยานหลักฐานมาคัดค้านพยานหลักฐานของจำเลยย่อมเป็นภาระกับผู้เสียหายน้อยกว่าการที่ให้ผู้เสียหายต้องมีภาระพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ดังเช่นผู้เสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายประกอบกับหลักการค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของผู้เสียหายตามกฎหมายไทยแล้วจะพบว่าส่วนใหญ่จะกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลและเจ้าพนักงานคดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยคู่ความมีสิทธิเพียงขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงและ ขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารเท่านั้น ดังนั้น การจะให้ผู้เสียหายค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายตรงข้ามโดยเฉพาะจึงเป็นไปได้ยาก และเมื่อประกอบกับปัญหาในทางปฏิบัติของกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงโดยศาลและเจ้าพนักงานคดีตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 4 ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนการสืบพยานตามกฎหมายไทยยังให้สิทธิแก่ผู้เสียหายไม่เพียงพอและไม่เอื้อต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นแต่เฉพาะของคู่ความฝ่ายตรงข้าม และหากกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็จะทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติที่จะให้ผู้เสียหายแสวงหาพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ดังนั้น การกำหนดภาระการพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการเป็นผู้พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของตนโดยเฉพาะในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือน จึงเป็นการกำหนดที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาและดำเนินคดีตามกฎหมายไทย

5.3.2 กรณีศึกษาหากคดี Sam B and Other v McDonald's Restaurants Limited² ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษมีการฟ้องร้องต่อศาลไทยและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทย

ข้อเท็จจริงโดยสังเขป : โจทก์ทั้งหลายในคดีนี้รวม 36 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็ก ได้รับบาดเจ็บทางร่างกายเนื่องจากเครื่องต้มร้อนของจำเลยหกใส่ โดยโจทก์หรือผู้ปกครองของโจทก์ได้ซื้อเครื่องต้มร้อนซึ่งบรรจุอยู่ในถ้วยที่มีฝาปิดจากร้านค้าของจำเลย เมื่อถ้วยดังกล่าว ตกจากถาดหรือโต๊ะแล้วฝาปิดจะหลุดและทำให้เครื่องต้มร้อนที่บรรจุอยู่ในถ้วยหกใส่ทำให้ได้รับบาดเจ็บ อย่างไรก็ตามศาลฎีกาในประเทศอังกฤษได้ตัดสินว่าเครื่องต้มร้อนที่จำเลยบริการให้แก่ลูกค้ามีความปลอดภัยตามที่บุคคลพึงคาดหมายแล้ว เนื่องจากลูกค้าผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ซึ่งควรจะรู้ว่าชาหรือกาแฟที่บรรจุอยู่ในถ้วยของจำเลยนั้นร้อนและอาจทำให้ได้รับอันตรายได้หากทำหกใส่ผู้อื่นและควรรู้ว่าต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เครื่องต้มร้อนหกใส่ผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มากับเด็ก

ทั้งนี้ ในคดีดังกล่าวศาลได้วินิจฉัยกำหนดประเด็นพิพาทในคดีไว้ดังต่อไปนี้

- (1) จำเลยประมาทเลินเล่อในการจำหน่ายและให้บริการเครื่องต้มร้อนที่มีอุณหภูมิตามข้อเท็จจริงในคดีนี้หรือไม่
- (2) มีความจำเป็นที่จำเลยจะต้องปลดเปลื้องหน้าที่ในการระมัดระวังของโจทก์ โดยการจำหน่ายและให้บริการเครื่องต้มร้อนที่มีอุณหภูมิที่ต่ำกว่าข้อเท็จจริงในคดีนี้หรือไม่ และหากเป็นเช่นนั้นอุณหภูมิที่สูงที่สุดคือเท่าใด
- (3) ถ้วยบรรจุเครื่องต้มร้อนของจำเลยมีความบกพร่องในการผลิต ในฐานะที่จำเลยจะใช้ในการให้บริการเครื่องต้มร้อนแก่ลูกค้าหรือไม่

---

² Sam B and Others v McDonald's Restaurants Limited, Neutral Citation [2002] EWHC 490 (QB), 2002 WL 347059.

(4) ฝาปิดถ้วยบรรจุเครื่องดื่มร้อนของจำเลยไม่สามารถปิดได้สนิทหรือมีความไม่เหมาะสมอย่างใด ๆ ในฐานะที่จำเลยจะใช้ในการให้บริการเครื่องดื่มร้อนแก่ลูกค้าหรือไม่

(5) จำเลยมีหน้าที่จะต้องให้คำเตือนแก่ลูกค้าในเรื่องความเสี่ยงที่จะถูกเครื่องดื่มร้อนลวกหรือไม่

(6) หากจำเลยมีหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง จำเลยได้กระทำผิดหน้าที่นั้นหรือไม่

(7) เนื่องจากเครื่องดื่มร้อนได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อจำหน่ายแก่ลูกค้า จำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค 1987 (the Consumer Protection Act 1987) เนื่องจากเครื่องดื่มร้อนมีความบกพร่องหรือไม่

กล่าวโดยเฉพาะในประเด็นว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องหรือไม่ ในประเด็นที่ (7) ข้างต้น ผู้พิพากษาได้กำหนดว่าเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้ที่กล่าวอ้างซึ่งในคดีนี้คือโจทก์

จากข้อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลประเทศอังกฤษในคดี Sam B and Other v McDonald's Restaurants Limited ดังกล่าวข้างต้น หากข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันเกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าศาลจะกำหนดประเด็นข้อพิพาทดังต่อไปนี้

(1) โจทก์ (ผู้เสียหาย) ได้รับความเสียหายจากสินค้าเครื่องดื่มร้อนที่พิพาทหรือไม่ เพียงใด

(2) จำเลย (ผู้ประกอบการ) เป็นผู้ผลิตสินค้าและ/หรือเป็นผู้ขายสินค้าที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่

(3) โจทก์ (ผู้เสียหาย) ได้ใช้สินค้าเครื่องดื่มร้อนที่พิพาทตามปกติธรรมดาหรือไม่

(4) สินค้าเครื่องดื่มร้อนที่พิพาทเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ โดยในประเด็นนี้อาจแยกเป็น

(4.1) ถ้วยและฝาปิดที่ใช้บรรจุเครื่องดื่มร้อน และ

(4.2) เครื่องดื่มร้อน

ในประเด็นข้อ (1) (2) และ (3) โจทก์มีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากเป็นฝ่ายที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดตามมาตรา 6 อย่างไม่ก็ตาม ในส่วนประเด็นข้อ (4) จำเลยในฐานะผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากฝ่ายผู้ประกอบการจะต้องกล่าวอ้างโดยปฏิเสธข้อเท็จจริงในคำให้การว่า สินค้าเครื่องดื่มร้อนและถ้วยและฝาปิดที่ใช้บรรจุเครื่องดื่มร้อน มิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือน และประกอบกับมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กำหนดให้การพิสูจน์ถึงกระบวนการผลิต การประกอบการให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของผู้ประกอบการ ให้เป็นภาระการพิสูจน์ของฝ่ายผู้ประกอบการ

เมื่อเปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายประเทศไทยและประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายในประเทศอังกฤษมีภาระการพิสูจน์ที่มากกว่าผู้เสียหายในประเทศไทยในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเด็นที่ว่าสินค้าเครื่องดื่มร้อนที่พิพาทเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลและคณะลูกขุนให้ได้ว่าสินค้าเครื่องดื่มร้อนและถ้วยและฝาปิดที่ใช้บรรจุเครื่องดื่มร้อนเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องเนื่องจากความปลอดภัยของสินค้านั้นไม่เป็นไปตามที่บุคคลทั่วไปคาดหวัง

จากความแตกต่างในส่วนของภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและผู้ประกอบการตามกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ากรณีที่ผู้เสียหายในประเทศอังกฤษจะสามารถนำสืบพิสูจน์ต่อศาลในประเด็นที่ว่าสินค้าเครื่องดื่มร้อนและฝาปิดเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องตามเนื่องจากความปลอดภัยของสินค้าไม่เป็นไปตามที่บุคคลทั่วไปคาดหวังอย่างไรจำเป็นต้องพิสูจน์โดยใช้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในส่วนของกระบวนการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าว

เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของฝ่ายผู้ประกอบการ และอาจต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์และวิเคราะห์ว่าความความบกพร่องของสินค้าพิพาทนั้นเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต หรือการออกแบบ หรือการให้คำเตือน ของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ แม้ว่าผู้เสียหายในประเทศอังกฤษไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงขนาดว่าสินค้านั้นมีความบกพร่องใน ส่วนการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือนไม่เพียงพอโดยเฉพาะเจาะจงก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายในประเทศอังกฤษมีสิทธิตามกฎหมายในการค้นหาข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามในคดีแพ่งได้หลายวิธี อาทิ การบังคับให้คู่ความต้องเปิดเผยพยานเอกสารที่ตนประสงค์จะอ้างอิงต่อศาลและคู่ความฝ่ายอื่น และคู่ความมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งบังคับให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกเปิดเผยเอกสารได้ และคู่ความมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของคู่ความฝ่ายอื่นหรือของบุคคลภายนอกได้หากทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นของคดี รวมถึงมีสิทธิสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ และหากคู่ความหลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยพยานหลักฐานตามที่ตนมีหน้าที่ศาลอาจมีคำสั่งยกฟ้องหรือยกคำให้การได้แล้วแต่กรณี หรือในกรณีที่เป็นการขัดคำสั่งอย่างชัดแจ้ง คู่ความซึ่งมีหน้าที่ต้องเปิดเผยพยานหลักฐานอาจถูกสั่งว่าละเมิดอำนาจศาลได้ ซึ่งทำให้ผู้เสียหายในประเทศอังกฤษสามารถค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ได้ตามภาระการพิสูจน์ของตน แม้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวจะอยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายตรงข้ามก็ตาม

ในส่วนของผู้เสียหายในประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้า น้ำอัดลม Squirt เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือนไม่เพียงพอก็ตาม แต่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า (1) ตนได้รับความเสียหายจากสินค้า เครื่องดื่มร้อนและ/หรือฝาปิดที่พิพาทจริง และ (2) จำเลย (ผู้ประกอบการ) เป็นผู้ผลิตสินค้าหรือเป็นผู้ขายสินค้าที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย และ (3) ตนได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าเครื่องดื่มร้อนและ/หรือฝาปิดที่พิพาทตามปกติธรรมดาแล้ว ก็จะต้องสืบได้สมตามภาระการพิสูจน์ของตน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้เสียหายไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ตาม แต่ในความเป็นจริงเมื่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการนำสืบพยานหลักฐานว่าสินค้านั้นมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานหรือพยาน

ผู้เชี่ยวชาญมาคัดค้านพยานหลักฐานของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการว่ากระบวนการผลิต การออกแบบ และหรือการให้คำเตือน มีความบกพร่องด้วย ซึ่งการหาพยานหลักฐานมาคัดค้าน พยานหลักฐานของจำเลยย่อมเป็นภาระกับผู้เสียหายน้อยกว่าการที่ให้ผู้เสียหายต้องมีภาระพิสูจน์ ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ดังเช่นผู้เสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยตามกฎหมาย ประเทศอังกฤษ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายประกอบกับหลักการ ค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของผู้เสียหายตามกฎหมายไทยแล้วจะพบว่าส่วนใหญ่ จะกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลและเจ้าพนักงานคดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยคู่ความมีสิทธิ เพียงขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงและ ขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอก ส่งต้นฉบับเอกสารเท่านั้น ดังนั้น การจะให้ผู้เสียหายค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ต่อศาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายตรงข้ามโดยเฉพาะ จึงเป็นไปได้ยาก และเมื่อประกอบกับปัญหาในทางปฏิบัติของกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง โดยศาลและเจ้าพนักงานคดีตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 4 ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนการสืบพยานตามกฎหมายไทยยังให้สิทธิแก่ผู้เสียหาย ไม่เพียงพอและไม่เอื้อต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นแต่เฉพาะของคู่ความฝ่ายตรงข้าม และหากกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็จะทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติที่จะให้ผู้เสียหายแสวงหาพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ดังนั้น การกำหนดภาระพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการ เป็นผู้พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของตนโดยเฉพาะในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือน จึงเป็นการกำหนดที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาและดำเนินคดี ตามกฎหมายไทย

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้า โดยที่สินค้านั้นผู้ประกอบการเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า หรือเป็นผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ และผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดา โดยนำหลักความรับผิดเคร่งครัดทำให้ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของฝ่ายผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาข้อจำกัดในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยฟ้องให้ผู้ประกอบการรับผิดตามหลักสัญญา เนื่องจากไม่สามารถตีความขยายให้คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้บริโภคสินค้าที่แท้จริงแต่ไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบการ และแก้ปัญหาในกรณีที่ผู้เสียหายต้องนำสืบพิสูจน์ถึงกระบวนการผลิตเพื่อพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการให้รับผิดตามหลักละเมิดเพราะผู้ประกอบการเป็นผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตเพียงฝ่ายเดียว

จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ผู้วิจัยพบว่ากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในส่วนของภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายของทั้งสองประเทศดังกล่าวได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาปรับใช้ในคดีทำให้ผู้เสียหายในสองประเทศดังกล่าวไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการเช่นเดียวกับประเทศไทย อย่างไรก็ตามกฎหมายของทั้งสองประเทศดังกล่าวยังกำหนดให้การพิสูจน์ว่าสินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในสองประเทศดังกล่าวมีภาระการพิสูจน์ที่มากกว่าผู้เสียหายในประเทศไทยซึ่งทำให้ผู้เสียหายในสองประเทศดังกล่าวต้องค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในส่วนของกระบวนการผลิต การออกแบบ และ/หรือการให้คำเตือนซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นโดยเฉพาะของฝ่ายผู้ประกอบการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจะมีภาระการพิสูจน์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ตาม แต่กฎหมายของทั้งสองประเทศดังกล่าวได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้หลายวิธีและกฎหมายของทั้งสองประเทศดังกล่าวได้กำหนดบทบังคับและให้อำนาจศาลในการมีคำสั่งให้เปิดเผยพยานหลักฐานทำให้ผู้เสียหายในสองประเทศดังกล่าวมีเครื่องมือในการค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ได้ตามภาระการพิสูจน์ของตน แม้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวจะอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายตรงข้ามก็ตาม

ในส่วนของกฎหมายไทยนั้นถึงแม้ว่าจะกำหนดให้ผู้เสียหายไม่มีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ ผู้เสียหายต้องแสวงหาพยานหลักฐานและพยานผู้เชี่ยวชาญมาพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลหรือการนำสืบว่าความสัมพันธ์ของผลของความเสียหายที่ตนได้รับนั้นมีสาเหตุจากสินค้าของผู้ประกอบการและคัดค้านพยานหลักฐานของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการว่ากระบวนการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือน มีความบกพร่องด้วย เนื่องจากในความเป็นจริงไม่มีผู้ประกอบการรายใดจะนำสืบพิสูจน์ว่ากระบวนการผลิต การออกแบบ และหรือการให้คำเตือนมีความบกพร่อง กลับกันเมื่อกฎหมายไทยกำหนดให้ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง ผู้ประกอบการก็จะนำสืบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเฉพาะส่วนที่เป็นประโยชน์แก่รูปคดีของตนเองมาสืบพิสูจน์ต่อศาลว่าสินค้าที่พิพาทมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของผู้เสียหายตามกฎหมายไทยจะพบว่าส่วนใหญ่จะกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลและเจ้าพนักงานคดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยคู่ความมีสิทธิเพียงขอให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงและ ขอให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารเท่านั้น ดังนั้น การจะให้ผู้เสียหายค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายตรงข้ามโดยเฉพาะจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่กฎหมายกำหนดภาระพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายตนโดยเฉพาะในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือนเป็นการกำหนด

ที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาและดำเนินคดีตามกฎหมายไทยแล้ว เนื่องจากหากกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็จะทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติที่จะให้ผู้เสียหายแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ว่าสินค้าพิพาทนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าที่พิพาทนั้นมีความบกพร่องอย่างไรเพราะผู้เสียหายไม่อาจเข้าถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้อันโดยเฉพาะของฝ่ายผู้ประกอบการได้

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงของคู่ความในคดีแพ่งตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่อให้สามารถส่งเสริมให้การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการขจัดความยุ่งยากในการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้เป็นไปโดยเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการปรับปรุงหลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

ประการแรก ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการที่กฎหมายกำหนดให้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับเพื่อลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายมีภาระพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันโดยเฉพาะของตนโดยเฉพาะในส่วนของการผลิต การออกแบบ และการให้คำเตือนเป็นการกำหนดที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาและดำเนินคดีตามกฎหมายไทย เนื่องจากผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมักจะเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าผู้ประกอบการทั้งในทางเศรษฐกิจและในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้น

ประการที่สอง แม้อกฎหมายจะมีได้กำหนดให้ผู้เสียหายต้องมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไรก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติผู้เสียหายต้องแสวงหาพยานหลักฐานและพยานผู้เชี่ยวชาญมาพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลหรือการนำสืบว่าความสัมพันธ์ของผลของความเสียหาย

ที่ตนได้รับนั้นมีสาเหตุจากสินค้าของผู้ประกอบการ และคัดค้านพยานหลักฐานของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการว่ากระบวนการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือน มีความบกพร่องด้วย แต่เมื่อพิจารณาสิทธิของคุณในการค้นหาข้อเท็จจริงตามกฎหมายแล้วคุณมีความมีสิทธิเพียงพอให้คุณความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงและขอให้คุณความฝ่ายอื่นหรือบุคคลภายนอกส่งต้นฉบับเอกสารเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดกฎหมายให้สิทธิแก่คุณในการค้นหาข้อเท็จจริงได้กว้างขวางมากขึ้นโดยผู้วิจัยเห็นว่าควรนำหลักการเปิดเผยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษดังต่อไปนี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาของไทยดังนี้กล่าวคือ

(1) การสอบถามข้อเท็จจริงจากคู่ความฝ่ายตรงข้าม (Interrogatories to Parties) มาใช้เพิ่มเติมจากที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลในการสอบถามข้อเท็จจริงในวันขึ้นสองสถานเท่านั้น มาเป็นการให้คุณความมีสิทธิกระทำการสอบถามข้อเท็จจริงระหว่างกันเองได้ก่อนที่จะมีการพิจารณาสืบพยาน เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการค้นหาข้อเท็จจริงและเพื่อลดประเด็นข้อโต้แย้งในคดีให้เหลือน้อยลง

(2) การแสดงเอกสารหรือวัตถุพยาน (Production of documents and things) เนื่องจาก แม้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะได้กำหนดวิธีการในการแสดงเอกสารหรือวัตถุพยานในรูปแบบของการยื่นบัญชีระบุพยานและสำเนาเอกสาร โดยกำหนดให้การยื่นบัญชีระบุพยานครั้งแรกว่าศาลอาจสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คุณความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้ และในส่วนการยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมนั้น คู่ความสามารถกระทำได้ภายใน 15 วันนับแต่วันสืบพยานครั้งแรก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเป็นการยากที่คู่ความจะเปิดเผยพยานหลักฐานให้คุณความอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการสืบพยาน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดให้กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการก่อนการพิจารณาคดีเหมือนดังเช่นตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่อให้คู่ความสามารถเห็นภาพรวมและสามารถตรวจสอบพยานหลักฐานที่จะใช้อ้างอิงของคุณความฝ่ายตรงข้ามได้ก่อนที่จะมีการสืบพยานในคดี โดยกำหนดให้การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมหลังจากที่เริ่มสืบพยานแล้วเป็นไปโดยเคร่งครัดและไม่เป็นการเอาเปรียบคู่ความฝ่ายอื่น

ประการที่สาม นอกจากที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรปรับปรุงกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงของคู่ความในการดำเนินคดีแพ่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการไต่สวนคดีและค้นหาข้อเท็จจริงในคดีได้กว้างขวาง อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลยังไม่ได้ใช้อำนาจในการไต่สวนคดีและค้นหาข้อเท็จจริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าศาลควรใช้อำนาจในการไต่สวนคดีและค้นหาข้อเท็จจริงให้เต็มที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการช่วยคู่ความในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้อันหนึ่งของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว เพื่อให้ศาลได้มีพยานหลักฐานครบถ้วนในการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย

ประการที่สี่ เนื่องจากการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น มีความจำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นเรื่องความปลอดภัยของสินค้าเป็นประการสำคัญ ดังนั้น เพื่อความเป็นกลางขององค์กรตรวจสอบคุณภาพสินค้าและลดค่าใช้จ่ายของคู่ความในการตรวจสอบสินค้า จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีเทคโนโลยีทันสมัย มีความเป็นกลางและเป็นอิสระ มีบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการตรวจสอบสินค้าต่าง ๆ ที่พิพาทในคดี เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล รวมถึงการนำผลการตรวจสอบมาใช้ในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งอื่น ๆ เช่น การให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษ การสั่งให้มีการเปลี่ยนสินค้า หรือสั่งเรียกเก็บสินค้า เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล สนธิเกษตริน. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 พร้อมคำแปลภาษาอังกฤษและอธิบายศัพท์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2550.

เข็มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551.

จรัญ ภัคดีธนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : จีระวิชาการพิมพ์, 2551.

จิตติ ติงศภักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.

ชัยภัทร นิศาณีนวงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์. คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. (ม.ป.ท)

ธานีศ เกศพิทักษ์. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พลสยามพริ้นติ้งและพับลิชชิ่ง, 2551.

ธานี สิงหนาท. คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง, 2554.

พงษ์เดช วานิชกิตติกุล. คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. เอกสารในการสัมมนาเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. คณะทำงานโครงการประชุมแนวทางปฏิบัติในคดีผู้บริโภคในศาลชั้นอุทธรณ์. วันที่ 20 สิงหาคม 2552.

พจน์ ปุષปาคม. คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2523.

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. (ม.ป.ท)

มานิตย์ วงศ์เสวี, วรรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, อิงอร จินตนาเลิศ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทกำหนดเรื่องจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2543.

วัลภา ละของสุวรรณ. กระบวนการก่อนการพิจารณาคดี : ศึกษาปัญหาเปรียบเทียบกรณีการนำกระบวนการของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์. การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลโดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้ คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law : กรณีศึกษา เฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ. รายงานการเก็บข้อมูลการเปิดเผยพยานหลักฐาน ก่อนการสืบพยานในคดีแพ่ง.

ศนันท์กรรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควร ได้. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550.

ศนันท์กรรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิ ควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

ศักดา ธนิตกุล. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2533.

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม ร่วมกับสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เอกสารในการสัมมนา เรื่อง ปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับใช้ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. 21 ธันวาคม 2554.

สมนึก ชัยเดชสุริยะ. ภาระการพิสูจน์ในมูลหนี้สัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ. เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... กันยายน 2550.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบ ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. .... เรื่องเสร็จที่ 747/2546. พฤศจิกายน 2546.

สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. เอกสารในการสัมมนาเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิด ต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. คณะทำงานโครงการ ประชุมแนวทางปฏิบัติในคดีผู้บริโภคในศาลชั้นอุทธรณ์. วันที่ 20 สิงหาคม 2552.

สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553.

สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2550.

เสนีย์ ปราโมช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2 พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2505. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2520.

อนันต์ จันทโรภากร. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ภาษาอังกฤษ

Benjamin H. Frisch, Evidence: Investigation, Rules, and Trial, 1st ed. West legal studies, 2008.

Jason S. Williams, Civil and Criminal Procedure, Sweet & Maxwell Limited, 1997.

Westlaw, A and Others v The National Blood Authority and Others. [Online]. 2001. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WestlawUK09&db=4902&rs=WLIN12.04&findtype=g&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=2001209297&serialnum=2001209297&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pb=EEAF6D16&utid=13 [2012, May 21]

Westlaw, Aimee Freeman v Hoffman-La Roche. [Online]. 2000. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?tofrom=%2fsearch%2fresult.aspx&cfid=1&mt=WLIGeneralSubscription&origin=Search&sri=46%2c49&utid=7&db=ALLCASES%2cALLFEDS&rlt=CLID_QRYRLT499643597215&method=WIN&service=Search&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&query=%22AIMEE+FREEMAN+V+HOFFMAN-LA+ROCHE%2c+INC.%2c+A+CORPORATION%22&vr=2.0&ssrc=0&action=Search&rltdb=CLID_DB7529443597215&srch=TRUE&sv=Split&fmqv=s&fn=_top&rs=imp1.0 [2012, May 21]

Westlaw, Alan Peter Ide v ATB Sales Ltd. [Online]. 2007. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?tofrom=%2fsearch%2fresult.aspx&cfid=1&mt=WLIGeneralSubscription&origin=Search&sri=46%2c49&utid=7&db=ALLCASES%2cALLFEDS&rlt=CLID_QRYRLT499643597215&method=WIN&service=Search&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&query=%22ALAN+PETER+IDE+V+ATB+SALES+LTD%22&vr=2.0&ssrc=0&action=Search&rltdb=CLID_DB7529443597215&srch=TRUE&sv=Split&fmqv=s&fn=_top&rs=imp1.0

chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A7
26667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WestlawUK09&db=4902&rs=WLI
N12.04&findtype=g&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ord
oc=2015833609&serialNum=2015833609&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pb
c=D5970857&utid=13 [2012, May 21]

Westlaw, Coffman v PSI Energy, Inc., [Online]. 2004. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?cfid=1&mt=WLIGeneralSubscription&origin=Search&sri=46%2c49&query=%22Coffman+v+PSI+Energy%2c+Inc.%22&db=ALLCASES%2cALLFEDS&rtl=CLID_QRYRLT399054918215&method=WIN&service=Search&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&srch=TRUE&vr=2.0&action=Search&rtldb=CLID_DB994834918215&sv=Split&fmqv=s&fn=_top&utid=7&rs=imp1.0 [2012, May 21]

Westlaw, Compaq Computer Corp. v. Ergonome Inc., [Online]. 2004. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?rs=WLIN12.04&rti=1&ssrc=100&cfid=1&method=WIN&service=Search&sri=46%2c49&db=ALLCASES%2cALLFEDS&fmqv=s&action=Search&origin=Search&vr=2.0&rtl=CLID_QRYRLT62481838215&query=%22Compaq+Computer+Corp.+v.+Ergonome+Inc.%22&mt=WLIGeneralSubscription&fn=_top&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&rtldb=CLID_DB384371738215&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&utid=7&srch=TRUE&sv=Split [2012, May 21]

Westlaw, Cronin v. J.B.E. Olson Corp., [Online]. 1972. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?rs=WLIN12.04&rti=1&ssrc=100&cfid=1&method=WIN&service=Search&sri=46%2c49&db=ALLCASES%2cALLFEDS&fmqv=s&action=Search&origin=Search&vr=2.0&rtl=CLID_QRYRLT565165448215&query=%22Cronin+v.+J.B.E.+Olson+Corp.%22&mt=WLIGeneralSubscription&fn=_top&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&rtldb=CLID_DB795185348215&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription

&utid=7&srch=TRUE&sv=Split [2012, May 21]

Westlaw, Dreisonstok v Volkswagenwerk. [Online]. 1974. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?rs=WLIN12.04&rti=1&ssrc=100&cfid=1&method=WIN&service=Search&sri=46%2c49&db=ALLCASES%2cALLFEDS&fmqv=s&action=Search&origin=Search&vr=2.0&rt=CLID_QRYRLT99423268215&query=%22Dreisonstok+v+Volkswagenwerk%2c+A.G.%22&mt=WLIGeneralSubscription&fn=_top&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&rtldb=CLID_DB37815168215&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&utid=7&srch=TRUE&sv=Split [2012, May 21]

Westlaw, Hamilton v Hardy. [Online]. 1976. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WLIGeneralSubscription&db=661&rs=WLIN12.04&findtype=Y&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=1984139124&serialnum=1976114137&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pbcc=00652609&utid=7 [2012, May 21]

Westlaw, Huset v. J.I. Case Threshing Machine Co.. [Online]. 1903. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WLIGeneralSubscription&db=348&rs=WLIN12.04&findtype=Y&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=1903200097&serialnum=1903100674&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pbcc=1752CB15&utid=7 [2012, May 21]

Westlaw, Iman Abouzaid v Mothercare. [Online]. 2000. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WestlawUK09&db=4902&rs=WLIN12.04&findtype=g&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=2000663435&serialnum=2000663435&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pbcc=2D885419&utid=13 [2012, May 21]

Westlaw, Menschik v Mid-America Pipeline Co.. [Online]. 1991. Available from : <https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WLIGeneralSubscription&db>

=713&rs=WLIN12.04&findtype=Y&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=2010929162&serialnum=1991108543&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&referencepositiontype=S&pbcc=1B046EDF&referenceposition=863&utid=15 [2012, May 21]

Westlaw, Passwaters v General Motors Corp., [Online]. 1972. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WLIGeneralSubscription&db=350&rs=WLIN12.04&findtype=Y&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=1998155826&serialnum=1972108235&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&referencepositiontype=S&pbcc=22A3664C&referenceposition=1273&utid=15 [2012, May 21]

Westlaw, Richardson v LRC Products Ltd, [Online]. 2000. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WestlawUK09&db=4902&rs=WLIN12.04&findtype=g&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=2000095163&serialnum=2000095163&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pbcc=C3AECA52&utid=13 [2012, May 21]

Westlaw, Sam B and Others v McDonald's Restaurants Limited, [Online]. 2002. Available from [https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/result.aspx?mt=WestlawUK09&db=UK-RPTS-ALL&vr=2.0&ss=CNT&scxt=WL&rs=WLIN12.04&cxt=RL&fmqv=c&service=Search&rp=%2fwelcome%2fWestlawUK09%2fdefault.wl&rtldb=CLID_DB692251425215&rtli=1&tempinfo=%7cMethodTNC%7cdbUK-RPTS-ALL%7cforcepznTrue%7csubnameTemplateCaseTEFTUK%7ctidfteuk_u%7cCaseTypeFTUKUFNUK-RPTS-ALL%7cPartyNamesFNSam+B+and+Others+v+McDonald%e2%80%99s+Restaurants+Limited%7cPartyNamesCNAnd&fn=_top&cnt=DOC&query=TI\(SAM+%26+B+%26+OTHERS+%26+MCDONALD%27S+%26+RESTAURANTS+%26+LIMITED\)&method=TNC&eq=welcome%2fWestlawUK09&srch=TRUE&spa=ChulalongUni-04&origin=Search&rt=CLID_QRYRLT124431425215&sv=Split&n=1&utid=13](https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/result.aspx?mt=WestlawUK09&db=UK-RPTS-ALL&vr=2.0&ss=CNT&scxt=WL&rs=WLIN12.04&cxt=RL&fmqv=c&service=Search&rp=%2fwelcome%2fWestlawUK09%2fdefault.wl&rtldb=CLID_DB692251425215&rtli=1&tempinfo=%7cMethodTNC%7cdbUK-RPTS-ALL%7cforcepznTrue%7csubnameTemplateCaseTEFTUK%7ctidfteuk_u%7cCaseTypeFTUKUFNUK-RPTS-ALL%7cPartyNamesFNSam+B+and+Others+v+McDonald%e2%80%99s+Restaurants+Limited%7cPartyNamesCNAnd&fn=_top&cnt=DOC&query=TI(SAM+%26+B+%26+OTHERS+%26+MCDONALD%27S+%26+RESTAURANTS+%26+LIMITED)&method=TNC&eq=welcome%2fWestlawUK09&srch=TRUE&spa=ChulalongUni-04&origin=Search&rt=CLID_QRYRLT124431425215&sv=Split&n=1&utid=13) [2012, May 21]

Westlaw, Scarangella v Thomas Built Buses, Inc., [Online]. 1999. Available from : <https://>

vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WLIGeneralSubscription&db=578&rs=WLIN12.04&findtype=Y&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=2011844333&serialnum=1999157959&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&referencepositiontype=S&pb=8EB27573&referenceposition=683&utid=7 [2012, May 21]

Westlaw, Shanks v Upjohn Co. [Online]. 1992. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?rs=WLIN12.04&rti=1&ssrc=100&cfid=1&method=WIN&service=Search&sri=46%2c49&db=ALLCASES%2cALLFEDS&fmqv=s&action=Search&origin=Search&vr=2.0&rt=CLID_QRYRLT124361168215&query=%22Shanks+v+Upjohn+Co.%22&mt=WLIGeneralSubscription&fn=_top&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&rtldb=CLID_DB378900168215&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&utid=7&srch=TRUE&sv=Split [2012, May 21]

Westlaw, Shoshone Coca-Cola Bottling Co. V. Dolinski. [Online]. 1966. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/result/default.wl?rs=WLIN12.04&rti=1&ssrc=100&cfid=1&method=WIN&service=Search&sri=46%2c49&db=ALLCASES%2cALLFEDS&fmqv=s&action=Search&origin=Search&vr=2.0&rt=CLID_QRYRLT3388810178215&query=%22Shoshone+Coca-Cola+Bottling+Co.+V.+Dolinski%22&mt=WLIGeneralSubscription&fn=_top&rp=%2fWelcome%2fWLIGeneralSubscription%2fdefault.wl&sp=ChulalongUni-04&rtldb=CLID_DB3746610178215&eq=Welcome%2fWLIGeneralSubscription&utid=7&srch=TRUE&sv=Split [2012, May 21]

Westlaw, Tesco Stores Ltd v Pollard. [Online]. 2006. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WestlawUK09&db=4902&rs=WLIN12.04&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&findtype=g&spa=ChulalongUni-04&serialnum=2008987412&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&utid=13 [2012, May 21]

Westlaw, Winterbottom v. Wright. [Online]. 1842. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+00756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WestlawUK09&db=4902&rs=WLIN12.04&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&findtype=g&spa=ChulalongUni-04&serialnum=2008987412&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&utid=13

6A2E70627A++/result/default.wl?mt=WestlawUK09&origin=Search&tempinfo=%
7cMethodTNC%7cdbUK-RPTS-ALL%7cforcepznTrue%7csubnameTemplate
CaseTEFTUK%7ctidfteuk_u%7cCaseTypeFTUKUFNUK-RPTS-ALL%7cParty
NamesFNWinterbottom+v.+Wright%7cPartyNamesCNAnd&query=TI(WINTERB
OTTOM+%26+WRIGHT)&method=TNC&db=UK-RPTS-ALL&rlt=CLID_QRYRLT
2451950298215&rltdb=CLID_DB4330150298215&service=Search&eq=welcom
e%2fWestlawUK09&rp=%2fwelcome%2fWestlawUK09%2fdefault.wl&sp=Chulal
ongUni-04&srch=TRUE&vr=2.0&action=Search&sv=Split&fmqv=s&fn=_top&u
tid=13&rs=WLIN12.04 [2012, May 21]

Westlaw, Worsley v Tambrands Ltd. [Online]. 2000. Available from : https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+ch756767633A2F2F7661677265616E677662616E792E6A726667796E6A2E70627A++/find/default.wl?mt=WLIGeneralSubscription&db=4902&rs=WLIN12.04&findtype=g&tc=-1&rp=%2ffind%2fdefault.wl&spa=ChulalongUni-04&ordoc=1999359691&serialnum=1999359691&vr=2.0&fn=_top&sv=Split&tf=-1&pb=DE0DB6E2&utid=7 [2012, May 21]

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายศรณรินทร์ คงเกษม เกิดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2527 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549 สำเร็จการศึกษาระดับเนติบัณฑิตจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในปีการศึกษา 2550 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งทนายความที่บริษัท เบเคอร์แอนด์แม็คเค็นซี จำกัด